

ΛΕΞΙΚΟΝ ΝΟΜΙΚΗΣ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΠΑΝΤΑΣ ΤΟΥΣ ΚΛΑΔΟΥΣ ΤΗΣ ΝΟΜΙΚΗΣ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ, ΗΤΟΙ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΝ ΤΩΝ
ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΩΝ, ΑΣΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΠΟΛΙΤΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΠΟΙΝΙΚΟΝ
ΝΟΜΟΝ, ΠΟΙΝΙΚΗΝ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΝΟΜΟΝ, ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΝ
ΔΙΚΑΙΟΝ, ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΟΝ ΔΙΚΑΙΟΝ, ΑΛΛΗΛΘΗΝΕΣ
ΔΙΚΑΙΟΝ ΚΤΛ. ΚΤΛ.

ΣΥΓΓΡΑΦΟΜΕΝΟΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΙ

ΘΕΟΔΩΡΟΥ Ν. ΦΛΟΓΑΪΤΟΥ

ΤΗ ΣΥΜΒΡΑΣΕΙ ΤΩΝ Κ. Κ.

Ἀγγελοπούλου Γεωρ.—Γλαρόκη Ἀριστ.—Δαμασκηνοῦ Νικολ.
Εὐταξίου Ἰωάννου—Κωνσταντοπούλου Κωνστ.—Μελισσοῦργοῦ Γεωργίου
Μελετοπούλου Λεων.—Μομφερράτου Ἀντ.—Μοσχονιδίου Ἰωάν.
Ποταμιάνου Ἡλ.—Πετρίτσου Ἀδ.—Στεφάνου Διον.—Φιλαρέτου Γεωρ.
Χρυσανθοπούλου Πέτρου—Ψαρρῶ Εὐνοφῶντος.

ΤΟΜΟΣ ΠΡΩΤΟΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚΔΟΤΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΓΕΩΡΓΙΟΥ Δ. ΦΕΞΗ

Πλατεία Λουδοβίκου, ἔναντι τῆς Ἑθνικῆς Τραπεζῆς καὶ τοῦ Νέου Θησαυρ. Θεάτρου.

1895

Ἡ συνδρομὴ καταβάλλεται ἅμα τῇ ἐγγραφῇ.

Ἄμα τῇ ἐκδόσει τοῦ 12ου τεύχους ἡ συνδρομὴ ὀρίζεται εἰς δραχμὰς 80.

Ἄπαντα τὰ κατωτέρω ἀποστέλλονται τῷ αἰταῦντι ἅμα τῇ παραλαβῇ τοῦ ἀντιτίμου (ἰλ. ταχ. τελῶν).

Διὰ τὸ ἐξωτερικὸν αἱ τιμαὶ ἐννοοῦνται εἰς χρυσόν.

ΕΓΚΥΚΛΟΠΑΙΔΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΠΡΑΚΤΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ

ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

Ἀστρονομίαν, Χημείαν, Οἰκιακὴν Οἰκονομίαν, Ἱατρικὴν, Μετεωρολογίαν, Κηπουρικὴν, Κτηνιατρικὴν, Δενδροκομίαν, Γεωργίαν, Ζωολογίαν, Ὑγιεινὴν, Φαρμακευτικὴν, Νομικὴν, Φυσικὴν, Μεταλλείαν, Μεταξοσκωληκτοτροφίαν, Γεωλογίαν, Φυτολογίαν, Ἀμπελοποιαν, Μελισσοκομίαν, Ὄρυκτολογίαν, Ἀνθοκομίαν, Ἀνθρωπολογίαν, Τέχνας κτλ.

Συγγραφὴν ἐπὶ τῇ βάσει τοῦ μεγάλου Ἑγκυκλοπαιδικοῦ Λεξικοῦ Larousse, τῆς Ἑγκυκλοπαιδείας Jules Troussset καὶ διαφόρων ἄλλων συγγραμμάτων

2,800 ΜΕΤΑ ΕΙΚΟΝΩΝ 2,800

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΜΗΤΣΟΠΟΥΛΟΥ

Τακτικοῦ καθηγ. τῆς Ὄρυκτολογίας καὶ Γεωλογίας ἐν τῷ Ἐθνικῷ Πανεπιστημίῳ καὶ Πολυτεχνεῖῳ.

Τῇ συμπτῶσει τῶν κ. κ.

Ἀγγελόπουλου Γ. καθ. δ. δικ. ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπ. Ἀργυροπούλου Τ. καθ. φυσ. πειρ. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Βουδάκη Α. καθ. χημ. ἐν τῷ Πολυτεχ. Βλάση Κων. δικηγ. Γερμανοῦ Ν. καθ. φυσ. ἐπιστ. Γκίζη Β. ὑπ. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Γιαννοπούλου Ἑμμ. καθ. ὀρυκτολογ. ἐν τῷ διδ. Δαμδέρρη Α. καθ. φαρ. χημ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Δαδκαλάκη Α. δικηγ. Εὐαγγελίδου Τ. διδ. οἰλ. Ζαλούχου Α. ὑπ. φυσ. δικ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Ζωχίου Ι. καθ. φυσiol. ἐν τῷ Ἐθν. Παν. Ἠλιάδου Γ. ἐσ. ἱατροῦ ἐν τῷ Δημ. Νοσ. Κόνσολα Δ. καθηγ. μαιευτ. ἐν τῷ Ἐθνικ. Παν. Κοκκίδου Α. καθ. ἀστρ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Καλλιδικῶ Α. ὑπ. ἱατροδ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Κονδύλη Π. καθ. διδ. Ἄρσακ. Κολλινιάτου Ι. καθ. ἀρχ. ἐν τῷ Πολυτ. Κυριακίδου Ε. δημοσ. Καστρομένου Π. ὑπ. ἀρχ. Καρδάρη Τ. ἱατροῦ συγγρ. Ἱατρ. Οἰκογ. Κεφαλᾶ Τασ. διδ. ἱατρ. Καλαποθάκη Α. δημοσ. Λαζαρίμου Ι. καθ. τοπ. ἐν τῷ Πολυτ. Ματαράγκα Π. λογίου. Μεταξά Ι. β. καθ. Ἐθ. Παν. Νικολαΐδου Ρ. καθ. ἀνκτ. ἐν τῷ Ἐθ. Παν. Ποταμιάνου Η. βουλ. δικηγ. Παπαδημητράκοπούλου Θ. καθ. Πέτρου Θ. βουλ. δικηγ. Πάτση Σ. δικηγ. Πανᾶ Π. δημοσ. Πιλαδίου Γ. ταγματ. κτηνιάτ. καθ. Παμπούκη Π. μικροβ. ἱατρ. Παπαδασκίλειου Σ. ὑπ. Ἐθ. Παν. Ρέπουλη Κ. δικ. Σπαθιώτου Δ. ἱατρ. Σολωμοῦ Ν. πρ. καθ. Σχ. Εὐελπ. Κομνηνοῦ Τ. καθ. χημ. ἐν Σερ. σχ. Χρήστοβιτς Α. ἱατρ. συγγρ. Νέων Φαρμάκων. Χσιώτου Δ. κοσμ. ἱατρ. σχολ. Χλωροῦ Ν. τμημ. καὶ καθ. δασολ. ἐν τῷ Πολυτεχ. καὶ πολλῶν ἄλλων λογίων.

Τοῦτο ὀγκώδεις 2 = Σελίδες 2,400. — Τιμᾶται δρ. 25.

ΓΑΛΛΟ - ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΥΠΟ

Κ. ΠΡΑΣΣΑ καὶ Ε. ΕΜΑΡ

Ἐπὶ τῇ βάσει τῶν νεωτάτων Γαλλικῶν Λεξικῶν

LITRÉ καὶ BEAUJEAN

ΚΑΙ ΠΕΡΙΛΑΜΒΑΝΟΝ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΛΕΞΙΟΓΙΟΝ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΑΣ

Τὸ ὅλον ἔργον σελίδες 1120. Τιμᾶται δραχ. 10.

ΔΙΑΝ ΠΡΟΣΕΧΘΕ

ΕΠΙΤΟΜΟΝ ΛΕΞΙΚΟΝ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΓΛΩΣΣΗΣ

ΣΥΝΤΑΧΘΕΝ ΕΠΙ Τῇ ΒΑΣΕΙ ΤΩΝ ΛΕΞΙΚΩΝ

Τῶν Robert Scott, Henry George Zidel, A. Chassang, Schmit, Σακελλαρίου, Γιάνναρη.

ὑπὸ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΖΑΛΟΥΧΟΥ

Διδάκτωρ τῆς Φιλοσοφίας Ὑψηλότης ἐν τῷ Ἐθν. Πανεπιστημ.

Τὸ ὅλον ἔργον ἀπαρτισθῆσεται ἐκ 35 φυλλαδίων

[70 τυπογρ. φύλλον] ἥτοι σελίδων 1120.

Οἱ ΣΥΝΔΡΟΜΗΤΑΙ

πληρῶνουνσι διὰ τὸ ὅλον ἔργον δρ. 9.

αὐτοῦ ἐπὶ ἀποτίσει ἐλαφρῶν τινων δικαιωμάτων ἀποθηκεύσεως, λαμβάνων γραμματίον παρὰ λαβῆς (Warrant), καταδηλοῦν τὴν ποσότητα καὶ τὴν ἀξίαν τῶν ἀποτεθέντων ἐμπορευμάτων, διὰ τοῦ γραμματίου δὲ τούτου δύναται ὁ ἔμπορος καὶ νὰ μεταβάλῃ εἰς χρήματα μέρος ἢ καὶ τὸ ὅλον τῶν ἀποτεθειμένων ἐμπορευμάτων. Παρ' ἡμῖν ὑπάρχουσι μόνον δημόσιαι ἀποθήκαι, ὅποσαι αἰσ τρατιωτικαὶ καλούμεναι (places de dépôt), ἧτοι στρατιωτικὰ καταστήματα, ἐν οἷς διατηρεῖται ὕλικόν πολέμου, ὕγειονομικῆς ὑπηρεσίας κτλ. καὶ αἱ τελωνιακαὶ ἀποθήκαι διαμετακομίσεως (entrepôts), ἐν αἷς ἀποτίθενται ἐμπορεύματα, ὑποκείμενα εἰς δασμὸν μόνον καθ' ὅσον εἰσάγονται πρὸς κατανάλωσιν ἐν τῇ χώρᾳ, δύνανται δὲ νὰ ἀποσταλῶσιν ἐκ νέου εἰς οἰονδήποτε μέρος τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἀποτίνοντα μόνον δικαιώματα διαμετακομίσεως.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποκατάστασις. Κατὰ τὸν Ποινικὸν ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 21 καὶ ἐπ.) ἡ καταδίκη εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἡ καταδίκη ἐπὶ πλημμελήματι (ἀναγομένῳ εἰς κλοπὴν, ὑπεξαίρεσιν, ἀπάτην, πλαστογραφίαν, ψευδορκίαν, ψευδῇ καταμήνυσιν ἢ συκοφαντίαν ἢ ἀφορῶντι εἰς τὰ νομίσματα, ἢ προσβάλλοντι τὰ ἥθη) εἰς φυλάκισιν ὑπερβαίνουσαν τὸ ἐν ἔτος, ἡ καταδίκη τῶν ἐν τέλει ἢ ἄλλων δημοσίων ὑπηρετῶν ἐπὶ παρεκτροπῇ τῶν δημοσίων αὐτῶν καθηκόντων, κατὰ δὲ τὸν ἐκλογικὸν καὶ ἄλλους τῆς πολιτείας νόμους ἡ καταδίκη καὶ ἐπὶ πολλαῖς ἐκλογικαῖς παρεκτροπαῖς ἢ ἄλλοις τισὶν ἀδικήμασι, ἐπιφέρει σὺν τῇ στερήσει τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας καὶ τὴν στέρησιν τῶν πολιτικῶν δικαιωμάτων καὶ ἰδιαιτέρων τιμῶν (ἐν γένει ἢ ἐν μέρει). Ἡ στέρησις αὕτη κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τοῦ ἄρθρου 564 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας παραμένει καὶ

μετὰ τὴν ἐκτέλεσιν ἢ ἐξάλειψιν τῆς ποινῆς, ἐκλείπει δὲ μόνον διὰ τῆς ἀποκαταστάσεως, ἧτις ἐπαναφέρει τὸν ἀποτίσαντα τὴν ποινὴν αὐτοῦ εἰς τὴν διετέλει πρότερον κατάστασιν, ἀποδίδουσα εἰς αὐτὸν κατὰ πάντα τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς ποινικῆς ἀποφάσεως. Ὅθεν ἀποκατάστασις λέγεται ἡ πράξις, δι' ἧς ὁ καταδικασθεὶς, μετὰ τὴν ἀπότισιν ἢ τὴν παραγραφὴν τῆς ποινῆς αὐτοῦ, ἀνακτᾶται καὶ τὰ πολιτικὰ δικαιώματα, ὧν ἐστερήθη διὰ τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

Χορηγεῖται δὲ ἡ ἀποκατάστασις διὰ Βασιλικῷ διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Δικαιοσύνης, τῇ γνωμοδοτήσει τοῦ ἀρμοδίου Ἐφετείου μετὰ παρέλευσιν πενταετίας ἀπὸ τῆς συμπληρώσεως τοῦ χρόνου τῆς ἐπιβληθείσης ποινῆς ἢ ἀπὸ τῆς παραγραφῆς αὐτῆς, τῇ αἰτήσει τοῦ καταδικασθέντος, προσάγοντος ἀποδεικτικὸν τῆς δημοτικῆς ἀρχῆς, ἐπικεχωρωμένον ὑπὸ τῆς προϊσταμένης διοικητικῆς ἀρχῆς, περὶ τῆς κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ἀγαθῆς αὐτοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ αἴτησις μετὰ τοῦ ἀποδεικτικοῦ τούτου ἐγγχειρίζεται εἰς τὸν παρ' ἐφέταις ἀρμόδιον Εἰσαγγελεὰ καὶ δημοσιεύεται ἐν περιλήψει διὰ τῆς Ἐφημερίδος τῆς Κυβερνήσεως ὑπ' αὐτοῦ, προσκαλοῦντος μὲν τὸν βουλούμενον ἀντιτεῖναι νὰ ἐμφανισθῇ ἐπὶ τούτῳ ἐντὸς τριῶν μηνῶν. καλοῦντος δ' ἐν ταύτῳ πάντας τοὺς Εἰσαγγελεῖς καὶ λοιποὺς δημοσίους λειτουργοὺς νὰ κοινοποιήσωσιν εἰς αὐτὸν (τὸν παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελεὰ) ὅ,τι γινώσκουσι κατὰ τοῦ ἀναφερομένου μεθ' ὃ καλοῦνται πάντες οἱ τυχόν ἀντιλέξαντες εἰς τὴν δημοσίαν συνεδρίασιν, καθ' ἣν τὸ δικαστήριον τῶν Ἐφετῶν μετὰ τὴν συζήτησιν ἀποφαίνεται 1) περὶ τοῦ παραδεκτοῦ τῆς αἰτήσεως καὶ 2) περὶ τοῦ βασίμου αὐτῆς. Ὑποβάλλεται δ' ἡ ὑπὲρ τῆς ἀποκαταστάσεως γνωμοδότησις ὑπὸ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰ-

σαγγελέως εἰς τὸ ἐπὶ τῆς Δικαιοσύνης Ὑπουργεῖον, δικαιούμενον μετὰ γνωμοδότησιν τοῦ Ὑπουργικοῦ συμβουλίου νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀποκατάστασιν. Ἡ ἀποκατάστασις δημοσιεύεται ἐπιμελείᾳ τοῦ παρ' Ἐφέταις Εἰσαγγελέως καὶ γράφεται ἐν τῷ περιθωρίῳ τοῦ πρωτοτύπου τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως.

θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον καλεῖται τὸ ἐνδίκον ἐκεῖνο μέσον, δι' οὗ ἡ νομίμως παραχθεῖσα μεταβολὴ ἀναιρεῖται καὶ ἐπαναφέρονται τὰ πράγματα ἐν τῇ προτέρᾳ καταστάσει, ἥτοι τὸ γενόμενον ἐντελῶς ἀπογίνεται. Ἐπιτρέπεται δ' ἡ χρῆσις τοῦ ἐνδίκου τούτου μέσου, ὡσάκις ἐπὶ λθεν ἄδικος βλάβη διὰ τῆς μεταβολῆς ἔνεκεν ἀνηλικιότητος, βίας, καὶ ἔν τισι θέμασιν ἔνεκεν ἀπάτης, πλάνης καὶ ἀδυναμίας ἐγκαίρου ἐνεργείας, κυρίως ὅμως ἔνεκεν ἀνηλικιότητος (Ν. 1 καὶ 2 Πανδ. (4.1).—Κατὰ τὰς διατάξεις τοῦ Ῥωμαίου δικαίου οἱ ἀνήλικοι, ζημιούμενοι ἐκ τῶν συναπτομένων ὑπ' αὐτῶν συναλλαγμάτων ἢ ἐγγυώμενοι ὑπὲρ ἄλλου, ἀποκαθίσταντο εἰς ἀκέραιον (Ν. 6 καὶ 7 § 3 καὶ 4 Πανδ. (4. 4)· ἀλλὰ μόνον ἔνεκα δόλου, ἀπάτης, ἢ ζημίας, ὑποχρεούμενου τοῦ ἀνηλικίου νὰ ποδεῖξῃ τὸν δόλον, τὴν ἀπάτην ἢ τὴν ζημίαν (Ν. 6 καὶ 11 § 3 Πανδ. (4. 4)· ἐδύνατο δὲ ἡ ἀποκατάστασις νὰ προταθῇ οὐχὶ μόνον δι' ἀγωγῆς, ἀλλὰ καὶ δι' ἐνστάσεως (Ν. 9 § 3 Ν. 21 § 5 Πανδ. (4. 2)· ἀλλ' ἐπετρέπετο νὰ προταθῇ ἡ ἀποκατάστασις ἐντὸς τετραετίας μόνον ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἐνηλικιώσεως (Ν. 7 Κωδ. (2. 53). Ἀλλ' ἡ μὲν λόγῳ ἀνηλικιότητος ἀποκατάστασις εἰς ἀκέραιον δὲν ἰσχύει τανῦν παρ' ἡμῖν ὡς καταργηθεῖσα διὰ τοῦ ἄρθ. 78 τοῦ νόμου ΧΠΘ' τῆς 17 Αὐγούστου 1861 περὶ ἀνηλικίων καὶ ἐπιτροπείας, ἀργεῖ δὲ καὶ ἡ δι' ἀπάτην ἀποκατάστασις, ὡς περιλαμβάνουσα θέματα τοῦ δικονομικοῦ δικαίου· κατὰ δὲ

τῶν βεβιασμένων δικαιοπραξιῶν ἔχει ὁ βιασθεὶς οὐ μόνον τὸ ἐνδίκον τῆς ἀποκαταστάσεως μέσον, ἀλλὰ καὶ ἀγωγὴν καὶ ἐνστάσιν· ἐπίσης ἡ διὰ πλάνην ἀποκατάστασις περιλαμβάνει δικονομικά θέματα κατὰ τὸ πλεῖστον, ὅθεν τανῦν ἀπρακτεῖ· ἡ δὲ δι' ἀδυναμίαν ἐγκαίρου ἐνεργείας περιλαμβάνει θέματα, ἀναγόμενα εἰς τὸν πολιτικὸν καὶ δικαστικὸν ὀργανισμόν τῶν Ῥωμαίων, ὅθεν ἐπίσης ἀργεῖ ἐν τῷ νῦν.

θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποκέντρωσις καὶ συγκεντρωσις εἰσὶ λέξεις νεώτεραι, πρὸς μετάφρασιν τῶν γαλλικῶν *décentralisation* καὶ *centralisation*, παρὰ τοὺς γραμματικούς κανόνας σχηματισθεῖσαι ἴσως, καὶ χωρὶς τῆς προσηκούσης ἀκριβείας· ἀναπόδραστος ὅμως ἡ χρῆσις τούτων ἐν τῷ δημοσίῳ δικαίῳ, μέχρις οὗ ἀντικατασταθῶσιν εἰς ταύτας ἐπιτηδεϊότεραι.

Καλεῖται δὲ **συγκεντρωσις** μὲν ἡ σφύρευσις πάσης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, τῶν δ' ἄλλων μερικῶν καὶ τοπικῶν ἀρχῶν λογιζομένων ἀπλῶς ἐντολοδόχων ἐκείνης, καὶ κατὰ τὴν βούλησιν αὐτῆς ἐνεργουσῶν, ἀποκέντρωσις δὲ τὸναντίον ἡ ἀπονομῇ εἰς τὰς μερικὰς καὶ τοπικὰς ἀρχὰς ἀναλόγου ἐξουσίας πρὸς ἀνεξάρτητόν πως καὶ αὐτοτελῇ ἐκπλήρῳσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος.

Α. Τῆς συγκεντρώσεως δὲ στάδιον εἶναι ὅλη ἡ πολιτικὴ ἐνέργεια κατὰ πάντα αὐτῆς τὰ εἶδη, νομοθετικὴν τε καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, ἐφαρμοζομένη δὲ καθ' ὅλην ταύτην τὴν ἔκτασιν δύναται νὰ ὀνομασθῇ καθολικὴ ἢ ἀπόλυτος, ἐπίσης δὲ καὶ ἡ ἀποκέντρωσις ἐφαρμοζομένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ὀνομαστέα τελεῖα ἢ ἀμιγῆς· σύνητες ὅμως στάδιον τῆς συγκεντρώσεως εἶναι ἡ διοίκησις, ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα τὸ πλεῖστον λαμβάνει, καλουμένη διοικητικὴ, ἀναγκαιῶς δὲ καὶ

ἡ ἀντιτιθεμένη κατὰ τὴν αὐτὴν ἔκτασιν ἀποκέντρωσις διοικητικὴ καλεῖται.

Τρόπος δὲ σωρεύσεως πολιτικῆς ἐνεργείας εἰς τὸ κέντρον εἶναι κατὰ πρῶτον λόγον ἡ διατήρησις εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ὡς οἶόν τε πλείονος ἀμέσου τοιαύτης· ἀλλ' οὕτως ἀδύνατον νὰ περιληφθῇ πᾶσα ἡ διοικητικὴ ἐνέργεια, ἔστω καὶ ἡ οὐσιωδεστέρα μόνον, τὸ πλεῖστον δὲ μέρος ταύτης διεξακτέον δι' ἄλλων ἀρχῶν, τὸ μὲν κατ' ἐντολὴν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐνεργουσῶν, τὸ δ' ἐξ ἰδίου καθήκοντος. Τούτων ἕνεκα ἀνάγκη ἄλλου τρόπου ὑποροφῆσεως, τὸν δ' ἐν χρήσει τοιοῦτον τρεῖς τινὰ κυρίως συνιστῶσι

Πρῶτον μὲν ἡ ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς ἐγκρίσις τῶν πράξεων τῶν λοιπῶν διοικητικῶν ἀρχῶν, πλὴν τῶν πάνυ ἀσημάντων.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου οὐδεμία διοικητικὴ ἐνέργεια ἀξία πως λόγου δύναται νὰ ἔχῃ νόμιμον κύρος ἄνευ τῆς συναίνεσεως τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς· οὕτω δὲ πληροῦται ἄριστα ὁ σκοπὸς τῆς ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξαρτήσεως τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας ὅλης· μόνῃ ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κρατεῖ ἐν πᾶσι, καὶ μόνῃ ἡ ἀρχὴ αὕτη, ἀκριβῶς εἰπεῖν, διοικεῖ, αἱ δὲ λοιπαὶ εἰσὶν ἀπλᾶ ἐκεῖνης ὄργανα.¹

Δεύτερον δὲ ἡ κηδεμονία τῶν δήμων.

1) Κεντρικὴ ἀρχὴ εἶναι κυρίως ἡ κυβερνητικὴ, ἡ καὶ ἀπλῶς κυβέρνησις καλουμένη, ὡς συνάπτουσα πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ πᾶσαν τὴν διοίκησιν ὠθοῦσα καὶ ἐπιβλέπουσα· ἀλλὰ καὶ αἱ καθ' ἑκαστον διοικητικὸν κλάδον προϊστάμεναι ἀρχαί, συνέχουσιν τὴν ἐν τῷ οἰκείῳ κλάδῳ ἐνέργειαν, καὶ συνάπτουσιν αὐτὰς πρὸς τε ἀλλήλας καὶ πρὸς τὴν κυβέρνησιν, παρὰ τὸ κέντρον ἴστανται, καὶ κεντρικὰς ἀρχὰς συνιστῶσιν ἐπίσης· διὸ καὶ ἡ ἐνέργεια αὐτῶν ἰδίως κεντρικὴ διοίκησις καλεῖται, καὶ ἐκ τούτων συγχροτεῖται τὸ ὑπεύθυνον τῆς κυβερνή-

Τὴν διαίρεσιν δὲ τῆς χώρας εἰς δήμους, καὶ τὴν κατ' ἰδίαν τούτων διοίκησιν, εἰ καὶ συνιστῶσι ταῦτα θῆμα οὐσιῶδες πρὸς ἀποκέντρωσιν, καὶ οἱ ὑπὲρ τῆς συγκεντρώσεως ἀναγνωρίζουσι πως κατ' ἀνάγκην ἀναπόδραστον· διότι τὰ στενὰ τῆς πόλεως καὶ τῆς κώμης ὅρια φύσει, ὡς εἰπεῖν, ἀποτελοῦσι κύκλον ἰδιαζουσῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων, διαφόρου καθ' ἑκαστον προνοίας δεομένων. Ἡ συγκεντρωσις ὅμως, οὐδαμοῦ ἀνεχομένη τὸ ἀνεξάρτητον καὶ αὐτοτελές, ἀλλ' ἄξιούσα, ὡς εἴρηται, τὴν βούλησιν τοῦ κέντρου πανταχοῦ διέπουσαν, ὑποβάλλει πάλιν τοὺς δήμους εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δημοσίων ἀρχῶν οὐ μόνον διὰ τῆς μεθόδου τῆς ἐγκρίσεως, ἀλλὰ καὶ διὰ θετικῆς τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀναμείξεως εἰς τὰ τῶν δήμων, μεταρρυθμιζουσῶν κατὰ τὸ δοκοῦν τὰς τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν ἐνεργείας, λογιζομένων οὕτω τῶν δήμων ἀνικάνων νηπίων.

Τὴν αὐτὴν δὲ κηδεμονίαν καθιστῶσι καὶ ἐπὶ παντὸς ἐν γένει σωματείου δημόσιον πως χαρακτηρὰ ἔχοντος, ἀναγνωρίζουσι δὲ καὶ εἰς τοὺς δήμους ἐπὶ παντὸς ἐν αὐτοῖς ἰδρύματος κοινῆς ὠφελείας καὶ καθεξῆς· οὕτω δὲ διὰ τῆς ἐγκρίσεως καὶ τῆς κηδεμονίας καθίσταται πολὺπλοκον σύμπλεγμα ἐξαρτήσεως ἀπὸ τοῦ κέντρου

σεως τμήμα, τὸ ὑπουργικὸν συμβούλιον· ὅθεν εὐλόγως τὸ ὄνομα τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς κοινῶς εἰς ἀμφοτέρας ἀποδίδεται.

Οἱ τῆς συγκεντρώσεως δ' ὁπαδοὶ φερόμενοι ἀπὸ μεγάλης δυσπιστίας πρὸς πάσας τὰς δημοσίας ἀρχὰς πλὴν τῆς κεντρικῆς, νομίζουσι τὸν τρόπον τούτον ἀναγκαῖον, διότι δι' αὐτοῦ προλαμβάνονται ἡ ἐπανορθοῦνται κατ' αὐτοὺς αἱ καταχρήσεις καὶ παρεκτροπαὶ τῶν ὑποδεστέρων ἀρχῶν, πρὸς δὲ τούτοις κατ' ὁμοιοῦται κανονικὴ καὶ ὁμοιόμορφος διοίκησις, διὰ δὲ τῆς ἐνότητος ταύτης τῆς διοικήσεως ἐξασφαλίζεται ἔτι καὶ τῆς πολιτείας αὐτῆς ἡ ἐνότης.

καὶ τῆς ἐλαχίστης ἐν τῇ πολιτείᾳ διοικητικῆς κινήσεως.

Τρίτον δὲ τὰ διοικητικὰ δικαστήρια.

Τὰ τοιαῦτα δὲ συνιστῶσι συνήθως αὐταὶ αἱ διοικητικαὶ ἀρχαί, ὡς ἔχουσι, πολλάκις δὲ καὶ σύλλογοι ἐφήμεροι ἐκ πλείονων δημοσίων ἀρχῶν συγκροτούμενοι, ἢ καὶ διαρκεῖς ἐξ ἰδίων προσώπων. Ὑπὸ τούτων δ' ἐκδικάζονται τὸ πλεῖστον αἱ χρηματικαὶ διαφοραὶ καὶ ἄλλαι παραπλήσιοι, καθ' ἃς ἀμέσως ἡ πολιτεία ἐνέχεται· ὡς αἱ φορολογικαί. αἱ ἐκ συμβάσεων τῆς πολιτείας, αἱ ἐκ ζημιῶν ἢ ἀφαιρέσεων τῆς ἰδιωτικῆς περιουσίας διὰ δημοσίαν ἀνάγκην, ἢ ἐκ παίσματος τῶν δημοσίων ἀρχῶν, καὶ καθ' ἑξῆς. Οὕτω δὲ ἡ διοίκησις, αὐτὴ περὶ τῶν ἰδίων πράξεων κρίνουσα, μένει ἐλευθέρᾳ τῶν προσκομιμάτων, ἅπερ ἀναγκάως παρέχουσιν οἱ νόμοι ἀκριβῶς τηρούμενοι, καὶ ἡ δικαστικὴ ἐξουσία, κρίνουσα περὶ τῆς παραβάσεως ἢ μὴ τούτων.

Καὶ λόγον μὲν τοῦ θεσμοῦ τούτου οἱ ὑπὲρ αὐτοῦ προβάλλουσι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς διοικήσεως καὶ ἐν γένει τῆς νομοτελεστικῆς ἐξουσίας ἀπὸ τῆς δικαστικῆς, ἥτις τὰ μέγιστα κατ' αὐτοὺς ἀκρωτηριάζεται, ἀναμιγνυμένων τῶν κοινῶν δικαστηρίων εἰς διοικητικὰ καθήκοντα παρὰ τὴν συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν. Ἐργῶν δὲ, μὴ ἀρκούμενοι εἰς μόνην τὴν τῆς διοικήσεως ὑπὸ τοῦ κέντρου ἀπορρόφειν, σκοπὸν διώκουσι νὰ ὑποβληθῇ εἰς τὴν βούλησιν αὐτοῦ καὶ ἡ λύσις ἔτι τῶν ἐκ τῆς διοικήσεως διαφορῶν, τῶν τε κοινῶν ὑπὲρ τοῦ δικαίου ἐγγυήσεων παραλειπομένων, καὶ ἀποφαινομένων δικαστῶν ἀμέσως ἀπὸ τοῦ κέντρου ἐξηρητημένων (ἴδε διοικητικὰ δικαστήρια).

Παραπλήσιόν τι δὲ πρὸς τὰ διοικητικὰ δικαστήρια συνιστῶσι καὶ τὰ στρατοδικεῖα καὶ ναυτοδικεῖα ἐκδικάζοντα τὰ παρὰ στρατιωτικῶν κοινὰ ἀδικήματα· διότι καὶ ἐν ταῦθα σκοπὸς διὰ τῶν παρεμβαλλομένων

στρατιωτικῶν κριτῶν νὰ κρατήσῃ ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Τοιοῦτοι οἱ κυριώτεροι τρόποι, δι' ὧν τελεῖται ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις, εἰς οὓς δυνατὸν νὰ ὑπαχθῶσι καὶ πάντες σχεδὸν οἱ μερικώτεροι, δι' ὧν ἐπιζητεῖται ἡ σῶρευσις τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας εἰς ὀλιγίστας χεῖρας παρὰ τὴν ἀναπόδραστον ἀνάγκην τῆς διανομῆς ταύτης εἰς πολλὰς, τοιαῦτα δὲ καὶ τὰ ὑπὲρ τοῦ σκοποῦ τούτου σπουδαιότερα ἐπιχειρήματα. Προσθετέον ὁμῶς ὅτι ὁ σκοπὸς οὗτος τῆς σωρέσεως ἀποκρούει ἔτι τὴν μονιμότητα καὶ τὴν προσήκουσαν ἀπὸ τοῦ κέντρου ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν, καὶ τὰ ληθῇ τῆς ἰκανότητος τούτων προσόντα, καὶ ὅταν δ' ὑποχωρῇ πως εἰς τοιαῦτα ἐξ ἄλλων ἀναγκῶν, τὰ ἀποφεύγει ὡς οἷόν τε ἐπὶ ἀρχῶν διεξαγουσῶν οὐσιώδεις ἐνεργείας ἢ τὰ περιβάλλει δι' ἀσθενῶν ἐγγυήσεων, ἵνα διὰ τῆς ἐξαρτήσεως τούτων διατηρηται ἀπρόσκοπος ἡ βούλησις τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς.

Ἡ συγκέντρωσις δὲ, καὶ ὅταν περιβάλληται τὸν χαρακτήρα τῆς διοικητικῆς μόνης, οὐδέποτε σχεδὸν περιορίζεται ἀπλῶς εἰς τὸν κύκλον τῆς νομοτελεστικῆς ἐνεργείας, ἀλλ' εἰσχωρεῖ καὶ εἰς τὰς λοιπὰς ἐξουσίας κατὰ τε τὴν ἐσωτερικὴν τούτων διοίκησιν καὶ τὴν πρὸς ταύτας συνάφειαν, μάλιστα δὲ τὴν δικαστικὴν ἐξουσίαν, ἀξιούσα ὅτι καὶ ταῦτα ὡς διοικητικὰ ἀντικείμενα ρυθμιστέα κατὰ τὴν βούλησιν τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἀμνημονούσα ὅλως τῆς διαίρεσεως τῶν ἐξουσιῶν, ὑπὲρ ἧς τοσοῦτον ἀποδεικνύει ζῆλον κατὰ τὴν ἰδρυσιν τῶν διοικητικῶν δικαστηρίων, καίτοι ἐν αὐτοῖς μὲν πλαγία ὅλως ἡ πρὸς τὴν διοίκησιν συνάφεια, ἐνταῦθα δ' ἄμεσος ἡ πρὸς τὰ δικαστικά καθήκοντα.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ συγκεντρωτικὸν σύστημα, ἐπιδιώκον πανταχοῦ τὴν ἐπέκτασιν τῆς διοικητικῆς ἐνεργείας, ἀναμιγνύει ἔτι τὴν πολιτείαν εἰς ἐπιχειρήσεις ἀναγο-

μένας εἰς τὸν κύκλον τῆς ἰδιωτικῆς κερδοσκοπίας, ἰδρύει δημόσια μονοπώλια, ἀναγνωρίζει εὐχερῶς προνόμια ὑπὲρ ἰδιωτῶν καὶ ἐταιριῶν, ἀναγράφει τὴν βιομηχανικὴν ἢ οἰκονομικὴν προστασίαν καὶ τὰ παραπλήσια. Ἀλλὰ ταῦτα, καίπερ στενῶς πρὸς τὴν διοίκησιν συνδεόμενα, ἀναγονται κυρίως εἰς τὴν οἰκονομικὴν, ὑφ' ἧς ἰδίως ἐξεταστέα, ἐνταῦθα δὲ ῥητέον ἀπλῶς, ὅτι τὰ τοιαῦτα, καίπερ ἀποκρουόμενα ὑπὸ τοῦ ἀληθοῦς σκοποῦ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἀρχῆς τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος, ἀντιβαίνοντα δὲ καὶ πρὸς τὸ ἀληθὲς οἰκονομικὸν συμφέρον κοινωνικῶς τε καὶ πολιτικῶς, ἡ διοικητικὴ συγκέντρωσις τὰ ἀποδέχεται, διότι ἐπαυξάνει οὕτω τὴν προσφιλῆ αὐτῇ εἰς τὸ κέντρον σώρευσιν.

Β. Τοιοῦτος ὁ γενικὸς τύπος τῆς πολιτικῆς συγκεντρώσεως καὶ ἰδίᾳ τῆς διοικητικῆς τὸ πρῶτον δὲ βῆμα κατὰ τῆς καθόλου συγκεντρώσεως συνιστᾷ ἡ συνταγματικὴ ἀποκέντρωσις, διαχωρίζουσα τὴν πολιτικὴν ἐνέργειαν εἰς τρία εἶδη, ἐξ ὧν αἱ τρεῖς εἰδικαί ἐξοῦσαι, καὶ ἀκριβῶς τὰ ὅρια ἐκάστης διαγράφουσα, μεθ' ὧς, ὡς προεῖρηται, ἡ συγκέντρωσις περιορίζεται κυρίως εἰς τὴν διοίκησιν. Κατὰ δὲ τὴν διοίκησιν ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει, ὡς εἰκός, πάσας τὰς ἀπορροφητικὰς τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας μεθόδους, ἀποδεχομένη κατὰ κανόνα τὸ αὐτοτελὲς ἐκάστης δημοσίας ἀρχῆς· τούτεστι τὴν ἐντελῆ διεξαγωγὴν ἐκάστης ἐνεργείας ὑπὸ τῆς οἰκειᾶς ἀρχῆς ἐπὶ ἰδίᾳ εὐθύνῃ, χωρὶς ἀνάγκης κατὰ κανόνα ἐγκρίσεως τῶν γενομένων παρ' ἄλλης τινός· διότι τοῦτο ἐπιβάλλει πρῶτον μὲν αὐτῇ ἢ τὴν διανομὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχὰς προκαλοῦσα ἀνάγκη, ἥτοι, πλὴν τῆς ἐπιτηδείου πρὸς τὸν εἰδικὸν σκοπὸν διαβύρρυσίσεως ἐκάστης ἀρχῆς, ἡ ἄμεσος τῶν πραγμάτων ἀντίληψις καὶ ἡ ἐπίκαιρος περὶ τούτων πρόνοια· ἡ δὲ κεντρικὴ ἀρχὴ οὐδὲ πανταχοῦ παροῦσα εἶναι, οὐδ' ἐπαρκεῖ νὰ προνοῇ

περὶ πάντων· δευτέρον δὲ ἡ ἐπὶ πιστῆς καὶ εὐστόχου ἐνεργείας προϋποτιθεμένη εὐθύνη τοῦ ἐνεργοῦντος, ἡ καὶ ζῆλον καὶ διαφέρον ἀγαθὸν ἐξεγείρει, ἀνάρμοστος δὲ καὶ ἀδύνατος, ἐξαρτωμένης τῆς ἐνεργείας ἀπὸ ξένης βουλῆσεως.

Οὕτε δὲ στοιχεῖον τῆς ἐνότητος τῆς πολιτείας εἶναι ἡ ἐξάρτησις πάσης ἐνεργείας ἀπὸ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς· διότι ἄλλο ἐνότητος πολιτείας καὶ ἄλλο ἐνότητος πολιτικῆς ἀρχῆς· οὐδ' ἀσφαλίζει τὴν ἀκριβῆ καὶ ἔννομον ἐκτέλεσιν ἡ σώρευσις τῆς διοικήσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ἥτις περισπωμένη ὑπὸ τῶν γενικῶν φροντίδων, ὀλιγωρεῖ ἀνάγκαιως περὶ τῶν μερικῶν, καὶ μάλιστα διὰ τὸ πλῆθος καὶ τὸ ποικίλον τῶν σώρευομένων ἀντικειμένων, πολλάκις δὲ καὶ ἐν γνώσει παραλείπει καὶ θυσιάζει τὰς μερικὰς ἀνάγκας, ἀποβλέπουσα εἰς γενικώτερα, ἀλλ' ἡ δέουσα τῆς πολιτείας ὀργάνωσις, εὐστόχως τῶν δημοσίων καθηκόντων διανεμομένων καὶ διαχωριζομένων ἀκριβῶς τῶν ὀρίων ἐκάστης ἀρχῆς, ἐτι δὲ τῆς ἀναλόγου εὐθύνης καὶ τοῦ τρόπου τοῦ ἐλέγχου καὶ παντὸς παρεπομένου. Τὴν δ' ἀνάγκην κοινῆς διεπούσης βουλῆσεως πληροῦσιν οἱ νόμοι, πρεπόντως τιθέμενοι, καὶ δεξιῶς καὶ εὐλαβῶς τηρούμενοι, ἅπερ μόνον δι' ἐπιτηδείου τῶν δημοσίων καθηκόντων διαχωρισμοῦ καὶ τῶν παρεπομένων αὐτῶ ἐγγυήσεων δυνατά.

Ὑπὸ ὑγιᾶς δὲ σύστημα ἀποκεντρώσεως οὐδ' ὁ ἀναγκαῖος τῶν δημοσίων ἀρχῶν σύνδεσμος ἐλλεῖπει, οὐδ' ἡ ἐνότης τῆς ἐνεργείας· διότι ταῦτα πληροὶ ἡ θεόντως ὀργανωμένη ἐποπτεία, ἥτις ὁ πρῶτιστος ὅρος τοῦ ὑπὸ τῆς ἀποκεντρώσεως προϋποτιθεμένου ἐλέγχου, ὃν ὅμως ἐπιμελῶς διαστέλλει ἀπὸ τῆς ἀναμίξεως εἰς ἀλλότρια καθήκοντα, ἐντόνως, ὡς εἴρηται, παρ' αὐτῆς ἀποκρουομένης. Οὕτε προσέτι ἐλλεῖπει τὸ ὁμοιόμορφον, ὅπου τοῦτο ἀναγκαῖον. ἥτοι ἐπὶ ἀντικειμένου ἁμέσου γε-

νικοῦ διαφέροντος, ἥ ἐνεργείας ὅλου διοικητικοῦ κλάδου, διότι τὰ τοιαῦτα, εὐστόχου διανομῆς τῶν δημοσίων καθηκόντων καθισταμένης, ἀναθετά εἰς τὴν κυβερνητικὴν ἀρχὴν καὶ τὰς ἀπαρτιζούσας ταύτην κεντρικάς, καθ' ἃς ἡ αὐτὴ κρατεῖ βούλησις.

Ταῦτα δὲ χωροῦσι καὶ περὶ τῆς αὐτοτελείας τῶν δημοτικῶν ἀρχῶν· ἐνταῦθα δ' ἀποκρούει ἔτι μᾶλλον τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν ὁ περιορισμένος κύκλος τῶν δημοτικῶν ἀναγκῶν ἐντὸς τοῦ Δήμου μόνου· διότι πέραν τοῦ κύκλου τούτου ἐλλείπει καὶ τὸ ἄμεσον διαφέρον, ὅπερ κύριον στοιχεῖον τῆς ἐπιμελοῦς προνοίας. Ἀποκρούουσα δ' ἡ ἀποκέντρωσις τὴν ἀνάμιξιν τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν εἰς τὰ δημοτικά συμφέροντα καὶ τὴν κηδεμονίαν τῶν Δήμων κατὰ κανόνα, ἀποκρούει ἔτι, τὸν αὐτὸν τηροῦσα ρυθμόν, καὶ τὴν σώρευσιν τῶν δημοτικῶν καθηκόντων εἰς τὰς αὐτὰς χεῖρας, διδάσκουσα καὶ ἐν τοῖς Δήμοις τὸν καταμερισμὸν τῶν καθηκόντων εἰς πλείους ἀρχάς κατὰ τὸ δυνατόν, καὶ ἀνάλογον ἐκάστη ἀνεξαρτησίαν.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια ἀποκρούει ἡ ἀποκέντρωσις ὡς πλημμελῆ καὶ ἐπιζήμιον θεσμόν, διότι ἀντιβαίνει οὗτος εἰς τὴν θεμελιώδη συνταγματικὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν, καὶ ματαιοῖ κατὰ μέγα μέρος τὴν διὰ τῆς ἀρχῆς ταύτης ἀγαθὴν τῆς πολιτικῆς ὁργανώσεως οἰκονομίαν· ἥτοι τὴν ἐπιτηδεῖαν ρύθμισιν τῶν ἀρχῶν κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὸν σκοπὸν τῆς ἐνεργείας ἐκάστης, διάφορα δ' ὅλως ταῦτα κατὰ τὴν δικαστικὴν καὶ τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν, καὶ προσέτι τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν ἐξουσιῶν ἀπ' ἀλλήλων καὶ τὸν ἀμοιβαῖον ἔλεγχον, ὅπερ παντελῶς ἐλλείπουσι συγχρομένων διοικητικῶν καὶ δικαστικῶν καθηκόντων εἰς τὰ αὐτὰ πρόσωπα. Τὸ ἄτοπον δὲ τοῦτο καταφανέστερον καὶ μεῖζον ἐνταῦθα, διότι ταῦτίζεται δικαστὴς καὶ δικαζόμενος, τοῦτο δὲ καὶ ὁ κύριος τοῦ προκειμένου ἀλλοχότου θεσμοῦ σκοπός.

Ἐν τοῖς ἀνωτέρω δὲ παρατηρεῖ τις, ὅτι ἀμφότερα ἀντίθετα ταῦτα συστήματα, τὸ τε ἀποδεχόμενον τὰ διοικητικὰ δικαστήρια καὶ τὸ ἀποκροῦον ταῦτα, ἐπικαλοῦνται ὑπὲρ τῆς ἰδίας γνώμης τὴν αὐτὴν ἀρχήν, ἥτοι τὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν· ἀλλ' οὕτως ἡ λύσις καθίσταται πάνυ ἀπλῆ· διότι τίς δύναται σπουδαίως νὰ ἰσχυρισθῇ, ὅτι αἱ ἐκ τῆς διοικήσεως διαφοραὶ συνιστῶσι διοικητικὰ καθήκοντα καὶ οὐχὶ δικαστικά, καὶ ἐπομένως ὅτι ἡ ἐκδίκασις τούτων ὑπὸ τῶν κοινῶν δικαστηρίων συνιστᾷ ἀνάμιξιν εἰς ἀλλότρια καθήκοντα παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς διαιρέσεως τῶν ἐξουσιῶν; τί δ' ἄλλο εἰσιν αἱ διαφοραὶ αὗται, ἢ διενέξεις περὶ τὸ δίκαιον; καὶ τί ἄλλο καθήκον ἔχουσι τὰ δικαστήρια ἢ νὰ κρίνωσι περὶ τούτων; ἐπὶ δὲ τούτοις τίνας ἔνεκα τὰς ἀμφιβιβάς ταύτας διοικητικὰς ἀρχὰς ἀποκαλοῦσιν ἐπίσης δικαστήρια;

Παραπλήσια δὲ χωροῦσι καὶ κατὰ τῆς ἐξαιρετικῆς ἐπὶ στρατιωτικῶν κλπ. δικαιοδοσίας· διὰ τοῦ θεσμοῦ δὲ τούτου ἀναιρεῖται πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ ἡ πρώτη τοῦ δικαίου ἀρχὴ τῆς πρὸ τοῦ νόμου ἰσότητος.

Ἀποδεχομένη δ' ἡ ἀποκέντρωσις ὡς κύριον στοιχεῖον τὴν ἀνεξαρτησίαν τῶν δημοσίων λειτουργῶν πρὸς ἐκπλήρωσιν τοῦ ἰδίου καθήκοντος καὶ τὴν εὐθύνην ἐπὶ παραβάσεως δι' ἐνδελεχοῦς ἐποπτείας καὶ ἐλέγχου, προϋποτίθησιν ἔτι τὴν μονιμότητα τούτων, πλήρη ἢ περιορισμένην κατὰ τὸ εἶδος ἐκάστης λειτουργίας, καὶ ἐγγυήσεις ἀναλόγους περὶ τὸν ἔλεγχον, κυρίως δ' ἐπιμελῶς διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων τοῦ προκαλοῦντος αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κρίνοντος.

Πλὴν δὲ τούτων τὸ αὐτοτελὲς τῶν δημοσίων ἀρχῶν, ὅπερ ὡς κύριος ὅρος τῆς ἀποκεντρώσεως ἀνεγράφη, προϋποτίθησιν τὴν αὐτοδιοικήσιαν αὐτῶν (1), ἥτοι τὴν

(1) Τὸν σχηματισμὸν αὐτοδιοικη-

διεξαγωγὴν τῆς ἐσωτερικῆς ἐν ἐκάστῃ ἀρχῇ διοικήσεως ὑπὸ τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ἢ ἄλλου τινὸς μέλους αὐτῆς ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου, κατὰ τὸ εἶδος καὶ τὰς ἀνάγκας ἐκάστης, τῆς δὲ κεντρικῆς ἀρχῆς καὶ πάσης ἄλλης ἀμέσως προϊσταμένης ἀπλῶς ἐφορευοῦσης· καὶ τὸν διορισμὸν ἔτι τοῦ βοηθητικοῦ προσωπικοῦ προτάσει τοῦ ἰδίου προϊσταμένου, ὑπὸ συλλόγου δὲ δημοσίων λειτουργῶν ἢ σωματείου ἐπιτηδείως ὑπὸ τοῦ νόμου ὠρισμένου καθ' ἕκαστον εἶδος ὑπηρεσίας καὶ καθεξῆς.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἡ ἀποκέντρωσις ἀποκρούει καὶ πᾶσαν τὴν ὑπὸ τῆς συγκεντρώσεως ἀποδεκτὴν κατὰ τὰ προειρημένα αὔξησιν καὶ περιπλοκὴν τῶν δημοσίων καθηκόντων δι' ἀναμίξεως τῆς πολιτείας εἰς ἀλλότρια, καὶ περιορισμοῦ τῶν ἀτόμων, διδάσκουσα τὴν ὡς οἶόν τε μείζονα ἐλευθερίαν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας ὑπὸ μόνον τὸν περιορισμὸν, τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς ἄλλους, καὶ τὴν ἀποχὴν τῆς πολιτείας ἀπὸ πάσης ἐπιχειρήσεως πλὴν τῶν ἰδιωτικῶς ἀδυνάτων· διότι καὶ συμφωνότερα ταῦτα πρὸς τὸν ἐπικουρικὸν τῆς πολιτείας χαρακτῆρα, καὶ προσφορώτερα πρὸς τὴν πρόοδον, κοινωνικὴν τε καὶ πολιτικὴν.

Γ. Ἄλλ' ἡ διοικητικὴ ἀποκέντρωσις εἶναι πρὸ παντὸς ἀναγκαία ἐπὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς διοικήσεως αὐτῆς, πρὸς δὲ καὶ ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν ὑπουργῶν καὶ τῶν βουλευτῶν καὶ τῶν ἐκλογέων· διότι, ἐξαρτωμένης τῆς διατηρήσεως τῶν ὑπουργῶν ἐν τῇ ἐξουσίᾳ ἀπὸ τῆς ψήφου τῆς Βουλῆς, ἀναγκαιῶς αὕτη καὶ ἰδίᾳ ἢ ἐν αὐτῇ πλειονοψηφία μετέχει τῆς ἐνεργείας τῶν ὑπουργῶν, οἱ καὶ ἐπίτροποι τῆς Βου-

λῆς ὑπὸ τῶν Ἀγγλῶν πολιτειολόγων καλοῦνται· τούτου δὲ τεθειμένου, ἡ διὰ τῆς συγκεντρώσεως εἰς χεῖρας τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διατελοῦσα διοίκησις περιέρχεται διὰ τῶν βουλευτῶν, ἐκόντων ἀκόντων, εἰς τὴν διάθεσιν τῶν ἀτομικῶς διαφερομένων φίλων των, οὕτω δὲ τὰ δημόσια καθίστανται λάφυρον τῆς κρατούσης φατρίας, οἱ δὲ νόμοι καὶ τὸ δίκαιον ὄργανα πρὸς ἱκανοποίησιν ἀτομικῶν παθῶν καὶ ἀξιώσεων. Διὰ τὸν αὐτὸν δὲ λόγον οἱ μὲν ὑπουργοὶ καθίστανται ὑποχέριοι τῶν βουλευτῶν καὶ οἱ βουλευταὶ τῶν ἐκλογέων, καὶ οὗτοι πάλιν τῶν ὑπουργῶν, καὶ τὰν ἀπάλιν οἱ ὑπουργοὶ διαφθεύουσι τοὺς βουλευτάς, καὶ οἱ βουλευταὶ τοὺς ἐκλογεῖς, καὶ οὗτοι πάλιν ἐκθιάζουσι βουλευτάς καὶ ὑπουργούς, οὕτω δ' αὖθις τὰ κοινὰ καθίστανται ἐρμαιον τῶν θρασυτέρων καὶ ἀσεβεστέρων. Οὐδὲ δύναται τις ὑπουργὸς ἢ βουλευτὴς ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὁρμὴν τῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων ἀτομικῶν ἀξιώσεων, χωρὶς νὰ καταβληθῇ ἢ συντριβῇ, διότι ἡ δύναμις τῶν ἀτομικῶν ἀναγκῶν καὶ συμφερόντων εἶναι συνήθως τοσαύτη, ὥστε πάνυ δυσκόλως οἱ πολλοὶ πείθονται, ὅτι, διώκοντες μέχρις ἄκρου τὴν ἱκανοποίησιν αὐτῶν, παραβαίνουσι δημόσια καθήκοντα καὶ βλάπτουσι τὴν πολιτείαν.—Οἱ ὑπουργοὶ νομίζουνσι πρῶτιστον καθήκον τὴν διατήρησιν τῆς ἀρχῆς εἰς χεῖράς των, καὶ οἱ βουλευταὶ τὴν διαφύλαξιν τῆς πολιτικῆς αὐτῶν δυνάμεως, ἣν νομίζουνσιν ὅτι ἀσφαλίζουσιν ἐξυπηρετοῦντες ἐκ παντὸς τρόπου τὰ τομικὰ συμφέροντα τῶν ἐκλογέων των· οὗτοι δὲ, διδασκόμενοι ἐκ τῶν ἀνωτέρων, νομίζουνσι πάλιν δεδικαιολογημένους ἑαυτοὺς, διώκοντες διὰ τῆς ἐκλογικῆς ψήφου καὶ ἄλλων παραπλησίων τρόπων τὸ ἴδιον συμφέρον ὅσῳ δὴποτε ἄτοπον καὶ παράνομον.

Κατὰ τὰ εἰρημένα εἶναι φανερόν τὸ ἀσυμβίβαστον διοικητικῆς συγκεντρώσεως καὶ κοινοβουλευτικῆς κυβερνήσεως, καθαρὰ

σὶ α νομίζω γραμματικῶς ὀρθότερον πρὸς τὴν σκοπούμενην ἔννοιαν τοῦ ἐν χρήσει αὐτοῦ οἰκησις, ὡς λέγομεν αὐτοψία, καὶ οὐχὶ αὐτοψις, ἔτι δ' ἀκρισία καὶ ἀπαιδευσία καὶ καθεξῆς, ἀλλὰ καὶ εὐφωνότερον.

δὲ φαντασιολήξια νὰ προσδοκᾷ τις ὑπὸ τὰς ἐκτεθείσας συνθήκας τὴν παῦσιν κακοῦ προϋποτιθεμένην τὴν μεταβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Φάρμακον ὅμως ἄριστον κατὰ τοῦ ἐκτεθέντος ἰδιοτελοῦς καὶ βεβιασμένου συνεταρισμοῦ, κατὰ τῆς ἀλληλοδιαδόχου καὶ ἀναποδράστου τυραννίας τῶν πατριῶν, καὶ ἐξασφαλίζον τὸ κράτος τῶν νόμων χωρὶς καταθλίψεως ἢ φόβου, παρέχει ἡ ἀποκέντρωσις, ἥτις διαχωρίζουσα τὴν διοικητικὴν ἐνέργειαν ἀπὸ τῆς κυβερνητικῆς καὶ ἀνατιθεμένη τὰ πολλὰ τῆς διοικήσεως εἰς ἀρχὰς μονίμους καὶ ἀνεξαρτήτους ἀπὸ τῆς Βουλῆς, μεταβάλλει κατὰ πολὺ τὰς δεχθείσας ὁλεθρίας συνθήκας, διότι ἀφαιρεῖ οὕτω ἀπὸ τῶν ὑπουργῶν τὸ μέγιστον τῶν ὅπλων τῆς καταθλίψεως καὶ τῆς διαφθορᾶς, ἅμα δ' ἀπαλλάττει αὐτοὺς τοῦ πλείστου τῶν ἀτομικῶν ἀξιώσεων καὶ τῶν ὁγληρῶν φροντίδων.

Ἵνα δ' ἀκριβῶς διαχωρίσωμεν τὰ κυβερνητικὰ καθήκοντα ἀπὸ τῶν διοικητικῶν, καὶ ἀπὸ τούτων πάλιν τὰ τῆς κεντρικῆς διοικήσεως, ἔδει, ὡς εἰκός, ν' ἀναλύσωμεν πᾶσαν τὴν νομοτελεστικὴν ἐνέργειαν, καὶ νὰ ὀρίσωμεν τὰ καθήκοντα ταῦτα καθ' ἑκάστον τοῦτο ὅμως εἶναι ἀντικείμενον εἰδικῆς μονογραφίας. (Ἴδε τοιαύτην ὑπὸ Ἀριστ. Γλαράκη περὶ πολιτικῆς ἀποκεντρώσεως ἐπιγραφομένην). Ἐνταῦθα δ' ἀρκοῦσιν οἱ στοιχειώδεις ὅροι. Καὶ τῆς μὲν κυβερνητικῆς ἀρχῆς καθήκον εἶναι ἡ ἐκ γενικοῦ κανόνος καὶ ἐκ τῶν προτέρων πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τοῦ νόμου, περιλαμβάνουσα ἅμα τὴν γενικὴν τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ ἀρχῶν ἐποπτείαν καὶ τὴν πρωτοβουλίαν περὶ τῆς θεραπείας τῶν ἐκάστοτε πολιτικῶν ἀναγκῶν, τῶν δὲ διοικητικῶν ἀρχῶν καθήκον ἡ πρόνοια περὶ τῆς ἐκτελέσεως τῶν νόμων συγκεκριμένως, ἐκ δὲ τούτων πάλιν εἰς τὰς κεντρικὰς ἀρχὰς ἀνήκει ἡ πρόνοια περὶ ἐκτελέσεως ἀναφερομένης διὰ μιᾶς εἰς ὅλον τὸν διοικητικὸν κλάδον ἢ τὴν συνάφειαν τῶν κλάδων πρὸς

ἀλλήλους. Οὕτω δὲ διαχωριζομένων τῶν καθηκόντων, ἡ διοίκησις μένει τὸ πλεῖστον ἐλευθέρᾳ τῆς ἐπιβλητικῆς ἐπιδράσεως τῶν ἀτομικῶν συμφερόντων, καὶ ἡ κυβέρνησις ἀπὸ τῶν πολλῶν ἀξιώσεων, ὁ δὲ κοινοβουλευτικὸς ἀγὼν ἀναβιβάζεται εἰς εὐρύτερον καὶ εὐγενέστερον στάδιον, τὸ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος.

Πολλοὶ δὲ πρεσβεύουσιν, ὅτι ὡς εἶναι ἄτοπος ἡ ἀπόλυτος συγκέντρωσις, ἅμα δὲ καὶ ἀδύνατος, διότι οὐδ' ἀγαθόν, οὐδὲ δυνατὸν νὰ μηδενισθῇ ὅλως ἡ βούλησις τῶν πολλῶν, οὕτω ἀσύμφορος, ἐπίσης δὲ καὶ ἀδύνατος τελεία ἀποκέντρωσις, ὡς ἐπαγομένη τὴν ἀποσύνθεσιν τῆς πολιτείας, καὶ ἐπομένως ὅτι ἐν καλῶς ἐχοῦσῃ πολιτείᾳ ἀναπόδραστος ὁ συγκερασμός. Ἀλλὰ τούτων οἱ μὲν ἐκλαμβάνουσιν ὡς κατὰ τῆς ἀποκεντρώσεως περιορισμὸν τὸ ἐνιαῖον τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας, (ἀφ' ἧς ὅμως καὶ πάλιν ἀποσπῶνται οὐκ ὀλίγα ἀνατιθέμενα τοῖς Δήμοις, καὶ τοῖς νομοῖς ἔτι, ὅπου συνιστῶσιν οὗτοι νομικὰ πρόσωπα) καὶ προσέτι τὸ τῆς κυβερνητικῆς ἀρχῆς, ἅπερ καὶ παρ' αὐτῆς ἔτι ἀποδεκτά, λανθάνοντες ὅτι ὁ κατὰ τὴν ἀποκέντρωσιν καταμερισμὸς τῶν δημοσίων καθηκόντων χωρεῖ μὲν συνήθως κατὰ τοπικὴν ἔκτασιν, ἀλλὰ καὶ κατ' εἶδος καὶ ἀντικείμενον, ὅσας δὲ ταυτὰ εἰσι κοινὰ καθ' ὅλην τὴν πολιτείαν, ἀναθετά, ὡς εἰκός, εἰς μίαν μόνην ἀρχὴν ἢ ἡνωμένην ἐξουσίαν, ὡς πρὸ μικροῦ ἐδείχθη, χωρὶς οὕτω ν' ἀναιρῇται ἡ ἀρχὴ τῆς διανομῆς καὶ τῆς ἀποκεντρώσεως. Οἱ δὲ, συγχέοντες ἔτι τὴν ἐνότητα τῆς πολιτείας πρὸς τὴν ἐνότητα τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς, προβαίνουν περαιτέρω, ἀξιοῦντες, ὅτι πρὸς συνοχὴν τῆς πολιτικῆς ἐνεργείας ἀναγκαῖα τις ἐξάρτησις τῶν δημοσίων ἀρχῶν ἀπὸ τῆς κεντρικῆς, περιπίπτοντες οὕτω πάλιν εἰς τὴν διοικητικὴν συγκέντρωσιν. Ἐκ τῆς πλάνης δὲ ταύτης καὶ ἡ ὑπὸ τινων ματαίᾳ διαστολῇ κυβερνητικῆς συγκέντρώσεως καὶ

διοικητικῆς, καὶ παρ' ἄλλων τῆς centralisation καὶ τῆς concentration, ἐννοουμένης διὰ μὲν τῶν πρώτων τῆς ἀναγκαιᾶς πολιτικῆς ἐνότητος, διὰ δὲ τῶν δευτέρων τῆς ἀπορρίπτεας διοικητικῆς ἐξαρτήσεως. Εἰς τὴν πλάνην δὲ ταύτην συντελεῖ οὐκ ὀλίγον καὶ τὸ ἀτυχές, ὡς ἐρρήθη, τοῦ ὁρου ἀποκέντρωσις, ὅστις κατὰ γράμμα λαμβανόμενος ἐμφαίνει πως διαμελισμὸν.

Δ. Συγκέντρωσιν δὲ βλέπει τις εἰς πᾶσαν ἀπόλυτον ἢ δεσποτικὴν πολιτείαν ἀπὸ τῆς ἀπωτάτης ἀρχαιότητος μέχρι σήμερον, συστηματικώτερον δ' ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὸν Ῥωμικὸν καίσαρισμὸν καὶ βραδύτερον ὑπὸ τὸν διαδεχθέντα αὐτὸν τοῦ μέσου αἰῶνος, ὑπὸ δὲ τὸν μερικώτερον αὐτῆς τύπον τὸν διοικητικόν, ὡς περιεγράφη ἤδη, ἐπικρατεῖ νῦν καθ' ὅλην σχεδὸν τὴν ἡπειρωτικὴν Εὐρώπην, κυρίως δ' ἐν Γαλλίᾳ, ἔνθα ἀπὸ μεμαχρυσμένης ἐποχῆς τὴν ἀρχὴν ἔχουσα, ἀπὸ τῆς μεγάλης ἐν αὐτῇ ἐπαναστάσεως, ἔλαβε συστηματικὸν ρυθμὸν. Ἀποκέντρωσιν δὲ πάλιν προκτερεῖ τις εἰς πᾶσαν ἀληθῶς ἐλευθέραν πολιτείαν, ὡς ἐν ταῖς πλείστοις Ἑλληνικαῖς πόλεσι κατὰ τὴν ἀκμὴν τοῦ Ἑλληνισμοῦ, καὶ ἰδίως ἐν Ἀθήναις, ἔτι δὲ ἐν τῇ δημοκρατικῇ Ῥώμῃ, νῦν δ' ἐν Ἑλβετίᾳ, ἐν τῇ βορείῃ Ἀμερικανικῇ συμπολίτειᾳ καὶ ἐν Ἀγγλίᾳ ἔνθα τὸ πρῶτον ἀνεπτύχθη ὑπὸ τὴν νεωτέραν αὐτῆς μορφήν, κυρίως μὲν ἀπὸ τῆς διοικητικῆς ἐν αὐτῇ μεταρρυθμίσεως τῷ 1832—34, ὅτε ἰδρύθη ἡ περίφημος αὐτοδιοικησία (selfgovernment), τὴν ἀρχὴν ὅμως ἔχουσα εἰς πολὺ ἀρχαιότερους χρόνους.

Τὸ παράδοξον δ' εἶναι ὅτι, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ ὑπὲρ τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ἀνεφύη ἡ ἀποκέντρωσις, οὕτω καὶ ἐν Γαλλίᾳ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἡ συγκέντρωσις ἐπενοήθη, καίπερ πάντῃ ἀπρόσφορος ἢ ἀντίθεσις ὅμως αὕτη ἐξηγεῖται ἐκ τῶν ἱστορικῶν λόγων, ἐξ ὧν ἐκείναι προήλθον.

—Κατὰ τὸν μέσον αἰῶνα, κρατοῦντος ἐν τῇ δυτικῇ καὶ μέσῃ Εὐρώπῃ τοῦ τιμαριωτικοῦ συστήματος, ἀνεπτύχθη, ὡς γνωστόν, ἰσχυρὰ ἀντιζήλια μεταξὺ τῶν τοπικῶν ἀρχόντων καὶ τῶν ἡγεμόνων· καὶ ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ἰσχυρῶν ὄντων τῶν πρώτων, οἱ ἡγεμόνες ἠναγκάσθησαν νὰ ἐπικαλεσθῶσι τὴν συνδρομὴν τοῦ ὑπ' ἐκείνων καταθλιβομένου λαοῦ, καταβληθέντων δὲ τούτων πᾶσα ἡ ἐξουσία περιήλθε βαθμηδὸν εἰς χεῖρας τοῦ ἡγεμόνος, ἡ δὲ συγκέντρωσις αὕτη, ἡ καταβαλοῦσα τοὺς ἐπαχθεῖς τοπικοὺς ἀρχοντας, κατέστη δημοφιλὴς ἐν Γαλλίᾳ ὡς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας δῆθεν συντελοῦσα· ἐν Ἀγγλίᾳ δὲ τάναντι πάλιν οἱ μετὰ τὴν Νορμανδικὴν κατάκτησιν ἡγεμόνες, ἰσχυροὶ ὄντες καὶ καταθλίβοντες λαὸν τε καὶ τοπικοὺς ἀρχοντας, προεκάλεσαν τὸν συνασπισμὸν ἀμφοτέρων κατὰ τῆς ἡγεμονικῆς αὐθαιρέσις, μεθ' ἧς ἐπῆλθεν ὁ μέγας Ἀγγλικὸς Χάρις, καὶ ἐπὶ μακρὸν ὕστερον ἐξηκολούθησεν ὁ κοινὸς ἀγὼν πρὸς διαφύλαξιν αὐτοῦ· οὕτω δὲ περιστάλη βαθμηδὸν ἡ ἐξουσία τοῦ ἡγεμόνος καὶ ἐν γένει τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς, ὃ δὲ καταμερισμὸς τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, δι' οὗ ἐπετεύχθη τοῦτο, ἀπέβη προσφιλὴς τοῖς Ἀγγλοῖς, ὡς ἀναγκαῖος τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας ὅρος.

Ε. Παρ' ἡμῖν δὲ τὸ Σύνταγμα διαχωρίζει τὴν πολιτικὴν ἐξουσίαν εἰς νομοθετικὴν καὶ νομοτελεστικὴν καὶ δικαστικὴν, καὶ τὸ ἀνεξάρτητον τούτων ἀπ' ἄλλήλων καθιεροῖ, ὀρίζον ἅμα, ὅτι ἐκάστη τούτων πηγάζει ἀπὸ τοῦ ἔθνους, προσέτι δ' ἀναγράφει τὸ ἰσόβιον τῶν δικαστῶν καὶ τινὰς ὁρους περὶ τῆς ἀτομικῆς ἐλευθερίας· ἀλλ' ἐνῶ διὰ τούτων καὶ ἄλλων τινῶν παρεπομένων διατάξεων προϋποτίθησι γενικῶς τὴν πολιτικὴν ἀποκέντρωσιν, οὐδὲνα περὶ τῆς διοικητικῆς ὁργανώσεως ἀσφαλιστικὸν ὅρον περιέχει, οὐδὲνα φραγμὸν τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας περὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, μάλιστα δ' ἐπιτρέπει τὴν σύστασιν

διοικητικῶν δικαστηρίων διὰ νόμου, καὶ τὴν διατήρησιν τῆς ἐξαιρετικῆς δικαιοδοσίας τῶν στρατιωτικῶν.

Οἱ δὲ ὀργανωτικοὶ νόμοι, οἵ τε προγενέστεροι τοῦ Συντάγματος καὶ οἱ νεώτεροι, ἐλεύθεροι ῥητῶν συνταγματικῶν περιορισμῶν, συνιστῶσι πλὴν μικρῶν τινῶν ἐξαιρέσεων πλήρη διοικητικὴν συγκέντρωσιν· διότι πᾶσα ἀξία πως λόγου ἐνέργεια εἶναι σεσωρευμένη εἰς τὰ ὑπουργεῖα, εἴτε ἀμέσως εἴτε διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως· πᾶς ἔτι διορισμὸς δημοσίου λειτουργοῦ μέχρι τῶν κατωτάτων παρὰ τῶν ὑπουργῶν ἐνεργεῖται, καὶ ἂν που χωρὶς τις ἐξαιρέσις, ἐξακολουθεῖ ἡ ἄμεσος ἐπίδρασις τῶν ὑπουργῶν διὰ τῆς ἀπ' αὐτῶν ἐξαρτήσεως τοῦ διορίζοντος. Ἐκλονίσθησαν δ' ἀπὸ τινος προσόντα καὶ μονιμότης τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰς διαφόρους κλάδους· πάλιν ὅμως ἡ πειθαρχικὴ ἐξουσία ἐνασχεῖται ὑπὸ τῶν ὑπουργῶν, κατὰ δὲ τῆς παρανόμου ἀπολύσεως οὐδεμία ἐγγύησις· πρὸς δὲ τούτοις ἐξηρέθησαν τῆς μονιμότητος οἱ νομάρχαι, οἵτινες οἱ πρῶτιστοι μὲν τῆς διοικήσεως μοχλοὶ, ἐξαρτῶμενοι δ' οὕτω παντελῶς ἀπὸ τοῦ κέντρου, οὐδὲν ἄλλο εἰσὶν ἢ ὄργανα σωρευσεως ἐν αὐτῇ πάσης ἐνεργείας. Ἐπειτα διὰ τῆς στενῆς καὶ ἀτέχνου τῶν προσόντων διαρρύθμισεως γραφειοκρατεία μᾶλλον εἶναι δυνατὴ ἢ ἀνεξαρτησία τῶν δημοσίων λειτουργῶν διὰ τὸ πλημμελὲς δὲ τῶν τοιούτων βεβιασμένων νόμων, καὶ τὸ ἀσταθὲς τῆς ἡμετέρας νομοθεσίας, περὶ οὗ κατωτέρω, οὐδεμία ἀληθὴς ὑπὲρ τῶν δημοσίων λειτουργῶν ἐκ τούτων ἀσφάλεια.

Καταφανῆ δὲ ἰδίως τὰ ποτελέσματα τῆς συγκεντρώσεως κατὰ τὴν δημοσίαν ἐκπαίδευσιν ἐν γένει, καθ' ἣν οἱ καθηγηταὶ καὶ οἱ διδάσκαλοι οὐδεμίαν ἀσφάλειαν ἔχουσιν ἐκ μόνης τῆς ἀγαθῆς ἐκπαιδεύσεως τῶν ἰδίων καθηκόντων, ἀλλ' εἰσὶ τὸ πλεῖστον ἔρμαϊα τῶν ἰσχυρῶν τῆς ἡμέρας, διὸ καὶ πολλάκις ἀναγκάζονται νὰ ἐπιζητῶσι πο-

λιτικὴν προστασίαν καθιστάμενοι ὄργανα φατριῶν, τὰ δ' ἐνδεικτικὰ καὶ ἀπολυτήρια τῶν σχολείων συνηθέστατα πιστοποιοῦσι μᾶλλον τὴν θρασυτητα καὶ ἀμέλειαν τῶν λαβόντων ἢ τὴν μάθησιν. Ἀλλὰ καὶ ἄνευ τούτων, ἀδύνατος ἡ ἐξ Ἀθηνῶν ἐπιβλεψίς τῆς καλῆς λειτουργίας τῶν σχολείων καθ' ὅλην τὴν χώραν, ὡς ἐπίσης ἡ πρόσφορος ἐκάστου σχολείου ρύθμισις καὶ διοίκησις. Τίς δὲν ὁμολογεῖ τοὺς ἀγαθοὺς καρποὺς τῶν ἐν Τουρκίᾳ Ἑλληνικῶν σχολείων καὶ τὴν ὑπεροχὴν τῶν πλείστων τούτων ἀπὸ τῶν ἐν Ἑλλάδι, καίτοι πρὸς τοσαύτας δυσχερεῖας παλαίουσιν ἐκεῖνα; Φανερὸς δὲ ὁ λόγος· διότι οἱ διδάσκαλοι καθίστανται καὶ ἐπιτηροῦνται ὑπὸ τῶν ἐχουσῶν ἄμεσον συμφέρον τῆς εὐδοξείας τῶν σχολείων κοινοτήτων, οὗτοι δ' ἀσφαλεῖς ἐκπληροῦντες πρεπόντως τὰ ἴδια καθήκοντα. Ἄν δὲ καὶ παρ' ἡμῶν ἕκαστον σχολεῖον, δημοσίον ἢ δημοτικόν, διεῖπεν ἰδίας σύλλογος ἐπιτρόπων, συγκεῖμενος τῷ μὲν ἐκ τοπικῶν ἀρχῶν μονίμων, τὸ δ' ἐξ ἐγγυρίων προσώπων μετεχόντων καὶ τῶν γονέων δι' ἐνὸς ἢ δύο ἀντιπροσώπων, τοὺς δὲ διδασκάλους διώριζον οὗτοι προτάσει ἰδίων πάλιν κατὰ νομοὺς ἐφόρων, δὲν θὰ εἴχομεν ἐπίσης ἀγαθὰ ἀποτελέσματα; Ἴσως δ' ἀντιτάξει τις τὰ ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ κατὰ τὸν διορισμὸν τῶν καθηγητῶν συμβαίνοντα, ἐνθα ἀπαρέγκλιτος σχεδὸν ἡ οἰκογενειακὴ διαδοχὴ· ἀλλὰ καὶ τούτου τοῦ ἀτόπου αἴτιος ἡ ἐν αὐτῷ κατ' ἄλλην μορφήν συγκέντρωσις, διότι οἱ καθηγηταὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς διορίζουσιν.

Ὅτι δὲ κρατεῖ γενικῶς ἐν τῇ διοικήσει, πλείοτερον ἔτι παρατηρεῖ τις ἐν τῷ στρατῷ, παρ' ᾧ καὶ τὰ ἐλάχιστα ὑπὸ τοῦ οἰκείου ὑπουργοῦ διατίθενται. Οὐδεὶς δ' ἀρνεῖται ὅτι ὁ στρατὸς ὡς ὅλον, ὡς δημοσία δύναμις, δεόν νὰ διατιθῇται ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως κατὰ τὰς ἀνάγκας τῆς πολιτείας· οὐδὲν ὅμως ἐνδεικνύει, ὅτι πρὸς ἐπίτευξιν τούτου εἶναι ἀνάγκη νὰ διεξά-

γωνται μυρία καθαρῶς προσωπικὰ ἀντικείμενα ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου, ὅπερ ὑπεῖχον εἰς τὴν πολιτικὴν τῆς ἡμέρας, εἰσάγει ἐκὼν ἄκον τὸν φατριασμόν εἰς τὸν στρατόν, καὶ διαφθείρει οὕτω πᾶσαν τὴν ἐν αὐτῷ ὑπηρεσίαν.—Ὁ στρατὸς αὐτοτελῶς διοικούμενος δύναται νὰ διεξάγῃ τὰ τοιαῦτα πολὺ εὐστοχώτερον καὶ εὐθύτερον, χωρὶς τὸ παράπαν νὰ μειοῖ τὴν ἐξουσίαν τῆς Κυβερνήσεως τοῦ διαθέτειν αὐτὸν κατὰ τὴν ἐκάστοτε δημοσίαν ἰνάγκην.

Ὁ δὲ δημοτικὸς νόμος οὐ μόνον ἐξηρημένους ἀπὸ τῶν διοικητικῶν ἀρχῶν διατηρεῖ τοὺς δήμους, καὶ πᾶσα σχεδὸν ἐν αὐτοῖς ἐνέργεια δεῖται ἐγκρίσεως τῆς προϊσταμένης δημοσίας ἀρχῆς, ἀλλὰ καὶ ὑπαλλήλους τῆς διοικήσεως ὀνομάζει τοὺς δήμους, καὶ τὴν παῦσιν τῶν δημάρχων ἄνευ περιορισμοῦ ὑπὸ τοῦ νομάρχου καὶ τῆς Κυβερνήσεως ἐπιτρέπει, καὶ ἐν γένει ὑποβάλλει τοὺς δήμους εἰς τελείαν διοικητικὴν κηδεμονίαν καὶ ὑποτελείαν. Οὐδ' ὁ χωλὸς ὅμως οὗτος νόμος ἔμεινεν ὡς εἶχεν, ἀλλ' ἀντὶ νὰ βελτιωθῇ ἡκρωτηριάσθη πολυτρόπως, κυρίως δὲ διὰ τῶν περὶ στρατιωτικῆς ἀστυνομίας καὶ δημοτικῆς εἰσφορᾶς νόμων, δι' ὧν ἀφηρεθήσαν ἀπὸ τῶν δήμων δύο τῶν πρωτίστων καθηκόντων των, ἅπερ φύσει ἀναπόσπαστα, εἰμὴ σκοπὸς ἢ κατὰ ἐργασίας τῶν δήμων αὐτῶν, ἥτοι ἡ τοπικὴ ἀσφάλεια καὶ ἡ στοιχειώδης ἐκπαίδευσις (1).

(1) Κατὰ τῆς δημοτικῆς ἀστυνομίας προβάλλουσι τὸν μέχρι τοῦδε ἀποδειχθέντα ἐπαχθῆ παρ' αὐτῆς φατριασμόν. Ἄλλ' οὐδ' ἡ στρατ. ἀστυνομία ἔμεινεν οὐδὲ δύναται νὰ μείνῃ ἐλευθέρα τούτου, καὶ τραχύτερον ἴσως. Ἐπειτα, ἂν θεσμός τις, ὑπὸ τῆς φύσεως τῶν πραγμάτων ὑποδεικνυόμενος, χωλαίνει κατὰ τὴν ἐφαρμογὴν, δὲν ἀποδεικνύεται διὰ τοῦτο καὶ μόνον ἀπρόσφορος, πρὶν ἢ γίνῃ ἡ δέουσα προσπάθεια πρὸς βελτίωσιν διὰ κρείττονος ῥυθμοῦ. Τί δὲ

Ἐν τῷ ἡμετέρῳ δὲ Συντάγματι ὀρίζεται ἔτι καθολικὴ καὶ ἄμεσος ἐκλογὴ τῶν δημάρχων. Τοῦτο δ' ὑπὲρ τῆς δημοτικῆς ἀνεξαρτησίας θετειμένον, οὐ μόνον δεινῶς ἀντιφάσκει πρὸς τὴν μνημονευθεῖσαν ἐν τῷ δημοτικῷ νόμῳ ἀναγραφομένην ὑπαλληλίαν τῶν δήμων, περὶ ἧς ὅλως σιωπᾷ τὸ Σύνταγμα, ἀλλὰ καὶ συγκέντρωσιν ἐπιφέρει διττῶς, τὸ μὲν ἐν τῷ δήμῳ καθ' ἑαυτὸν, προστιθέμενον πλείονα τοῦ δέοντος δύναμιν τῷ δημάρχῳ, τὸ δ' ἐν τῷ συνόλῳ εὐχερῶς τῶν δήμων δεσμευομένων ὑπὸ τῆς κεντρικῆς ἀρχῆς διὰ τῶν ὑποτελῶν ἄλλως δημάρχων. Ἐπειτα οὕτω παρορᾶται ὅλως ἡ ἀναγκαία τῷ δημάρχῳ ἰκανότης, θετικὰ καὶ πολὺπλοκα διεξάγοντι καθήκοντα, διότι πρὸς τοῦτο πάνυ ἀπρόσφορος ἡ καθολικὴ ἐκλογὴ.

Οἱ δὲ παρ' ἡμῖν οἰκονομικοὶ νόμοι, πλὴν τοῦ ἐπαχθοῦς τῶν φόρων καὶ τῆς ἀμεθόδου διαῤῥυθμίσεως καὶ διανομῆς, καταθλιπτικοὶ εἰσιν ἔτι περὶ τε τὴν βεβαίωσιν καὶ τὴν εἰσπραξίν, καὶ πᾶσαν σχεδὸν ἀμειωθήσασιν περὶ τὴν ὑποχρέωσιν ἀναθέτουσιν εἰς τὴν κρίσιν τῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν, καὶ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐγκρίσεως σφραγεύουσιν ἐπίσης τὰ πάντα εἰς τὸν ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν, ἑλλειπουσῶν ἔτι τῶν δεουσῶν ἐγγυήσεων κατὰ τε τῆς αὐθαιρε-

μέχρι τοῦδε ἐγένετο, ἢ φωναὶ ἀμαθῶν περὶ καταργήσεως, ἧτις καὶ ἐπῆλθε; Τῆς δὲ δημοτικῆς ἐκπαίδευσεως τίς βελτίωσις ἐγένετο διὰ τῆς διηνεκοῦς περιουσίας τῶν δημοδιδασκάλων καὶ τῆς ἀργίας τῶν πλείστων σχολείων;—Ἄλλ' ἀγαθὴ τύχη! ἡ δημοτικὴ εἰσφορὰ ὑπὲρ τῆς στοιχειώδους ἐκπαίδευσεως καταργήθη κατ' αὐτάς· εὐχτέον δὲ νὰ καταργηθῇ καὶ ἡ στρατιωτικὴ ἀστυνομία, ἐπαναφερομένης ὑπὸ κρείττονα ῥυθμὸν τῆς δημοτικῆς, οὐχὶ δὲ διοικητικῆς, ἧτις ἐν μόνῃ τῇ πρωτευούσῃ ἀναγκαία· περὶ τούτων δὲ πλείονα ἐν λέξει Δῆμος.

σίας καὶ τῆς καταχρήσεως. Ἀλλὰ καὶ αἱ ποιναὶ ἐπὶ παραβάσεων ὑπὸ τῶν αὐτῶν οἰκονομικῶν ἀρχῶν ἐπιβάλλονται κατὰ τὸν αὐτὸν αὐθαίρετον τρόπον, ἀπαγγελλομένων πολλάκις βαρυτάτων χρηματικῶν ποινῶν, ὁποῖας ὁ κοινὸς ποινικὸς νόμος, καίπερ πᾶν αὐστηρὸς, οὐδαμῶς περιέχει, οὐδὲ καὶ προσεγγίζει.

Τὰ δὲ διοικητικὰ δικαστήρια, ὡς καὶ ἐκ τῶν ἀνωτέρω δῆλον, εἰσὶν ἐν πλήρει ἐνεργείᾳ. καθ' ἑκάστην πολλαπλασιαζόμενα, καὶ κρίνοντα περὶ πλείστων ἀντικειμένων ἐν κρυπτῷ καὶ παραθύστῳ, καὶ διὰ πᾶν ἀτελῶν στοιχείων, χορηγουμένων ὑπ' αὐτῶν τῶν διαφερομένων οἰκονομικῶν καὶ διοικητικῶν ἀρχῶν, καὶ συνήθως ὑπὸ τῶν κατωτάτων ὀργάνων, ἐλαυνομένων τὸ πλεῖστον ἀπὸ ἀμέσου πρὸς ἀμοιβὴν συμφέροντος.

Προσέτι δ' ἐν πλήρει χρήτῃ εἰσὶ παρ' ἡμῖν τὰ δημόσια μονοπώλια καὶ τὰ προνόμια διαφόρων ἐταιριῶν, καὶ ἡ οἰκονομικὴ προστασία, κατὰ δεινὴν ἀνακολουθίαν πρὸς τὸν διὰ τῶν βαρέων τελῶν, κατὰ πλάνην πάλιν, διωκόμενον ταμιευτικὸν σκοπὸν, καὶ τὰ δημόσια ἔργα, κερδοσκοπικά καὶ μὴ, ἐξ ὧν αὐξήσις μόνον τῆς οἰκονομικῆς ἀμνηχανίας ἐπῆλθε, καὶ ἄλλα τοιαῦτα.

Ἀλλ' οὐδ' ἡ δικαστικὴ ἐξουσία εἶναι ἀπηλλαγμένη τοῦ συγκεντρωτικοῦ ἰοῦ, διότι πᾶσα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις τῶν δικαστηρίων διεξάγεται ὑπὸ τοῦ ὑπουργοῦ τῆς δικαιοσύνης, τὸ μὲν ἀμέσως, τὸ δὲ διὰ λειτουργῶν ἀπ' αὐτοῦ ἐξαρτωμένων, καὶ ἔτι μᾶλλον διὰ τοῦ ἀπεριορίστου τῶν μεταθέσεων τῶν δικαστῶν καὶ τῶν πολλῶν προβιθασμῶν καὶ καθέξης. Διὰ τῆς ἐξαρτήσεως δὲ ταύτης ἡ εἰς τὰ κύρια δικαστικά καθήκοντα ἐπίδρασις τοῦ κέντρου οὐ σμικρά· ἰδίως δ' ἐξητελισμένη καὶ ὑποχείριος ἡ εἰρηνοδικεῖα ὑπηρεσία, καίπερ οὐσιωδέστατον στοιχεῖον αὐτῆς τῆς ἀπονομῆς τῆς δικαιοσύνης.

Τὸ πλημμελὲς δὲ τῆς καθ' ἡμᾶς πολιτικῆς ὁργανώσεως συμπληροῖ ἡ διὰ τῆς μιᾶς Βουλῆς ὑφισταμένη νομοθετικὴ συγκεντρωσις, οὐ μόνον διότι ἀθασανίστως καὶ ἐπιπολαίως, ὡς εἰκὸς, διέρχονται τὰ πολλὰ νομοθετήματα, ἀλλὰ καὶ διότι διὰ τοῦ ζητήματος τῆς ἐμπιστοσύνης εὐχερῶς ἐκθιάζεται ἡ ψῆφος τῆς Βουλῆς· οὕτω δὲ ἡ ἀνωτάτη σώρευσις ἐξουσίας εἰς χεῖρας τοῦ κέντρου ἐπέρχεται, καί, ὡς εἰπεῖν, μονοκρατορία αὐτοῦ ἀπόλυτος καθίσταται, τοῦ ὑπουργείου προσφέροντος εἰς τοὺς βουλευτὰς τῆς πλειονοψηφίας τὴν ἐπαρχιακὴν διοίκησιν καὶ λαμβάνοντος εἰς ἀντάλλαγμα τὸ νομοθετεῖν, ὅπερ αὐτὸ μόνον ἐνασκεῖ κατὰ τὰς πολιτικὰς αὐτοῦ ἀνάγκας, καὶ δι' οὗ εὐχερέστερον ἔτι τὰς προσωπικὰς τῶν φίλων του ἀξιώσεις ἱκανοποιεῖ. Ἐντεῦθεν δὲ μεῖζον ἔτι δεινὸν ἐπέρχεται, ὅτι πᾶσα ἡ νομοθεσία διατελεῖ μετῴρους καὶ ἐφήμερος, οὐδεὶς ἀγαθὸς νόμος, οὐδεμία νομοθετικὴ βελτίωσις, ἃν που εἰσχωρήσῃ, οὐδεμία διὰ νόμου ἐγγύησις ὑπὲρ τῆς ἀνεξαρτησίας τῶν δημοσίων λειτουργῶν εἰσὶν ἀσφαλεῖς, οὐδεὶς δὲ φραγμὸς κατὰ τῆς κομματικῆς αὐθαιρεσίας δυνατός.

Ἀλλ' εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν μονοκρατορίαν συμβάλλει ἔτι οὐκ ὀλίγον ὁ ἔλεγχος τοῦ κύρους τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν ὑπὸ τῆς Βουλῆς αὐτῆς κατὰ τὸ 73 ἄρθρον τοῦ Συντάγματος. Τοῦτο δὲ νομίζεται ὅτι ἀσφαλίζει τὴν ἀνεξαρτησίαν τῆς Βουλῆς καὶ τῆς νομοθετικῆς ἐξουσίας ὅλης, κυρίως ὅμως ἐπαυξάνει τὴν δεσποτείαν τῆς πλειονοψηφίας· καὶ προσέτι ἀντιβαίνει εἰς τὸν ἀναμφισβήτητον περὶ ὑγιоῦς πολιτικῆς ὁργανώσεως κανόνα, καθ' ὃν δέον οὐδεμία δημοσία ἀρχὴ καὶ οὐδὲν σῶμα αὐτὸ ἑαυτὸ ν' ἀναδεικνύῃ. Ἡ ἀρχὴ δὲ τῆς περὶ τὸ ἴδιον καθήκον ἀνεξαρτησίας ἐπιτάττει τὴν αὐτοδιοικήσιν ἐκάστου σώματος ἢ ἀρχῆς τῆς αὐτοδιοικησίας ὅμως στάδιον ἐνταῦθα ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, εἰς ἣν, εἰ-

κότως, δὲν περιλαμβάνεται ἡ ἐκλογὴ τῶν μελῶν τοῦ σώματος, οὐδ' ὁ διορισμός τοῦ προΐσταμένου τῆς ἀρχῆς καὶ τῶν ἀμέσων ἀναπληρωτῶν αὐτοῦ, διότι ἀναγκαίως μετὰ ταῦτα μόνον ἄρχεται ἡ ἐσωτερικὴ διοίκησις, αὐτὰ δὲ ἔργα προηγούμενα ἄλλης τινὸς ἀρχῆς ἢ σώματος. Ὡς δ' εἶναι ἄτοπος ἡ ἐκλογὴ τῶν βουλευτῶν παρὰ τῆς Βουλῆς, ἐξ ἴσου σχεδὸν ἄτοπος καὶ ἡ ἐξελέγξις παρ' αὐτῆς τοῦ κύρους τῶν ἐκλογῶν, διότι ἐκ τῆς ἐξελέγξεως ἐξαργαται κατὰ μέγα μέρος καὶ τίνες θὰ εἶναι οἱ βουλευταί, καὶ προσέτι διότι ταυτίζεται οὕτω δικαστὴς καὶ δικαζόμενος. Ἡ δὲ Βουλὴ κρίνουσα περὶ τῶν ἐκλογῶν παρίσταται ὅτε μὲν ὡς σῶμα φατριαστικόν, καταπιεζομένης τῆς μειονοφηφίας ὑπὸ τῆς πλειονοφηφίας, καὶ αὐτῆς πάλιν συνεχομένης διὰ τοῦ συμφέροντος καὶ τοῦ φόβου, ὅτε δ' ὡς ἰδιοτελές, ἀνταλλασσόντων τῶν βουλευτῶν τὰς ψήφους πρὸς ἀμοιβαίαν παρανόμων ἐκλογῶν ἐπικύρωσιν· ἀνάγκη δὲ πρωτίστῃ τῆς πολιτείας καὶ συμφέρον ἅμεσον τοῦ σώματος αὐτοῦ νὰ εἶναι ἀναμφισβήτητον τό γνήσιον τῆς καταγωγῆς αὐτοῦ ἐκ τοῦ λαοῦ, καὶ νὰ πιστεύηται ὑπὸ τῶν πολλῶν, ὅτι τὰ ἐν αὐτῷ κόμματα ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ συμφέροντος καὶ οὐχὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καθίστανται.

Ὁ πλημμελής δ' οὗτος θεσμός ὑπάρχει ἔτι εἰς τὰ πλεῖστα πολιτικὰ συντάγματα· ἐν Ἀγγλίᾳ ὅμως, τῇ προπορευομένῃ εἰς τὰς πολιτικὰς ἐλευθερίας, μάλιστα δ' εἰς τὴν πρακτικὴν ἐξασφάλισιν τούτων, ὁ ἔλεγχος τῶν ἐκλογῶν ἀνετέθη ἀπὸ τοῦ 1868 εἰς τὰ δικαστήρια. Τί δ' ὑγιέστερον ἂν καὶ παρ' ἡμῖν ἔκρινε περὶ τῶν βουλευτικῶν ἐκλογῶν δικαστήριόν τι ὅμοιον τῷ περὶ τῶν Ὑπουργῶν ἐδικῷ; ἢ καὶ ἂν ἀντὶ κληρώσεως ἢ ὁλομέλεια τοῦ Ἀρ. Πάγου καὶ ἐκάστου Ἐφτετείου ἔπεμπον ἀναλόγως τῷ ἀριθμῷ τῶν ἰδίων μελῶν ἀνὰ ἓνα ἢ πλείους δικαστὰς πρὸς συγκρότησιν 10—12 μελοῦς δικαστηρίου;

Περιφανῇ περὶ τούτου ἀποδείξιν ἔχομεν ἐκ τῶν δημοτικῶν ἐκλογῶν, ὧν τελείως ἐξησφαλίσθη ἡ ἀπροσωπότητος κρίσις, ἀφ' οὗτου ἀνετέθη εἰς τὰ τακτικὰ δικαστήρια. Ἀλλ' ὁ νεωτερισμός ἐνταῦθα προσκρούει εἰς πρόσκομμα πᾶν δυσπέραστον, τὴν ἀναθεώρησιν τοῦ Συντάγματος, καὶ ἔτι πλέον εἰς τὴν πρὸς τὴν αὐθαίρεσίαν στοργὴν ἡμῶν, ἣν οὐδ' ὅταν εἰς ἄλλων χεῖρας ἡ δύναμις ἐντελῶς ἀποβάλλομεν, ἀρεσκόμοιοι καὶ εἰς μόνην τὴν προσδοκίαν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἀποκτήσεως· ἡ στοργὴ δ' αὕτη εἶναι πρῶτιστον πρόσκομμα καὶ πάσης ἄλλης κατὰ τὴν διοίκησιν βελτιώσεως.

Τοιαύτη ἐν ὀλίγοις ἡ παρ' ἡμῖν πολιτικὴ ὀργάνωσις, συγκεντρωτικὴ ἅμα καὶ ἀποκεντρωτικὴ, ἀποτελοῦσα ἀληθῆ τραγέλαφον, καὶ ἥς ἀδύνατον νὰ ὀρίσῃ τις τὸν προέχοντα χαρακτῆρα πλὴν τοῦ τῆς ἀνακολουθίας. Ἐντεῦθεν δὲ τὸ ἄθλιον τῆς καθ' ἡμᾶς διοικήσεως καὶ ἡ διηνεκὴς τοῦ λαοῦ ἀδημονία· ἐντεῦθεν ὁ ἐμπαθὴς φατριασμός τοῦ ἐν τῇ ἐξουσίᾳ κόμματος καὶ ἡ ἀνυπομονησία τῶν ἀντιπάλων· ἐντεῦθεν ἡ ἀτελεύτητος κοινοβουλευτικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ταλαντευομένη παρ' ἡμῖν δημοσία γνώμη περὶ τοῦ ὠφελίμου ἢ μὴ τοῦ κοινοβουλευτικοῦ πολιτεύματος.

Δ. Γλαράκης.

Ἀποκλεισμός. Διὰ τῆς ὀνομασίας ἀποκλεισμός. καὶ ἐιδικώτερον θ α λ ά σ σ ι ο ς ἀποκλεισμός (blocus maritime) νοοῦμεν τὴν ὑπὸ ἐμπολέμου κράτους καὶ διὰ τῶν κατὰ θάλασσαν δυνάμεων αὐτοῦ διακοπὴν τῆς συγκοινωνίας ὀρισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τῆς ἐχθρικῆς χώρας μετὰ τῶν ἐκτὸς μερῶν.

Διαφωνοῦσιν οἱ συγγραφεῖς περὶ τῆς δικαιολογικῆς βάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τινὰς ἡ τοῦ μέσου τούτου χρῆσις εἶναι δικαίωμα ἀπορρέον ἐκ τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας, ἣν ὁ πολέμιος ἀσχεῖ ἐπὶ τοῦ καταλαβανομένου ὑπ' αὐτοῦ ἐχθρι-

καὶ ἐδάφους καὶ τῶν τῇ κυριαρχίᾳ ταύτῃ παρομαρτούντων δικαιωμάτων, ἐν οἷς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἀπαγορεύσεως πάσης συγκοινωνίας τῶν ὑπὸ τῶν ξένων κρατῶν μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ κατεχομένων ἐχθρικών λιμένων καὶ ἀκτῶν. Ἡ τοιαύτη γνώμη ἀποδοκιμάζεται ὑπ' ἄλλων, ἀντιπαρτηρούντων ὅτι ὁ πολέμιος καταλαμβάνων τὰ θαλάσσια ὕδατα, τὰ ὑπαγόμενα εἰς τὴν κυριαρχίαν τοῦ ἀντιπάλου αὐτοῦ, οὐδαμῶς δύναται νὰ θεωρηθῇ κτησάμενος τὴν κυριαρχίαν ἐπὶ τῶν καταληφθέντων θαλασσίων ὑδάτων, ἐφ' ὧν ἡ κυριαρχία ἀναγνωρίζεται ὡς δικαίωμα ἀναπόσπαστον τῆς κυριαρχικῆς ἐξουσίας ἐπὶ τοῦ ἡπειρωτικοῦ ἐδάφους, ἥς δὲν ἐκπίπτει οὐδὲ προσωρινῶς ὁ ἐγγῶριος κυριάρχης διὰ τῆς ταρυσίας καὶ διαμονῆς τῶν ἐχθρικών πλοίων ἐν ταῖς θαλάσσαις αὐτοῦ. Γενικῶς δὲ νῦν κρατεῖ ἡ γνώμη ὅτι ὁ ἀποκλεισμός εἶναι μέσον πολεμικὸν οὐ μόνον θεμιτὸν οὐδέποτε ἀμφισβητηθέν, ἀλλὰ καὶ ἀναγκαῖον, οὗ ἄνευ ἤθελον ματαιοῦσθαι ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ πολεμικαὶ ἐνέργειαι, παρατεινομένης οὕτω τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως μεθ' ὧν τῶν ὀλεθρίων αὐτῆς ἐπαχολουθημάτων.

Ὁ ἀποκλεισμός ὡς ἐκ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῦ ἀποβαίνει ἐπιβλαβής οὐ μόνον εἰς τὸν πολέμιον καθ' οὗ ἐφαρμόζεται, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ οὐδέτερα κράτη, καὶ μάλιστα εἰς ταῦτα. Καὶ τῷ ὄντι ὁ ἀποκλεισμός, σκοπῶν κυρίως νὰ ἀποστερήσῃ τὸν ἐν τῇ ἰδίᾳ χώρᾳ ἀποκλειόμενον ἐχθρὸν τῶν μέσων τῆς συντηρήσεως, ἅτινα προμηθεύεται ἐξωθεν διὰ θαλάσσης, καὶ ἐπομένως νὰ ἀναγκάσῃ αὐτόν, περιερχόμενον εἰς παντελὴ στέρησιν τῶν ἀπολύτως ἀναγκαίων μέσων τῆς ὑπάρξεως, νὰ συνομολογήσῃ τὴν εἰρήνην ὑφ' οὗς ὅρους ἐπιβάλλει αὐτὴν ὁ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν, εὐλόγως θεωρεῖται ὡς πρὸς τὸν ἐχθρὸν καθ' οὗ ἐφαρμόζεται τὸ ἡπιώτατον πάντων τῶν λοιπῶν πολεμικῶν μέσων, ἅτε μὴ ἐπαγόμε-

νον τὴν χύσιν αἵματος ἢ ἄλλας καταστροφάς, ἃς ἐπάγονται ἀναγκαίως αἱ μάχαι καὶ οἱ βομβαρδισμοὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν φρουρίων. Ὡς πρὸς τὰ οὐδέτερα ὁμως κράτη τὸ τοιοῦτον πολεμικὸν μέσον ἀποβαίνει ἐπιβλαβέστατον, ἅτε παρακωλύον ἢ μᾶλλον καταργούν, ἐφ' ὅσον ὑφίσταται, τὸ δικαίωμα τῆς ἐμπορικῆς συγκοινωνίας μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, οὐ δὲν στεροῦνται οἱ ὑπὸ τῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν λόγῳ τῆς ἐμπολέμου καταστάσεως καθ' ἑαυτήν.

Ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ μὲν ἐν γένει τὴν παρακώλυσιν πάσης διὰ θαλάσσης συγκοινωνίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς ἐμπορικῆς, μετὰ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν καὶ τῶν ἐκτὸς εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται ὁμως νὰ ἔχῃ καὶ μονομερῆ σκοπὸν, τὴν παρεμπόδισιν δηλονότι μόνον τῶν ἐξωτερικῶν προελεύσεων, κατορθουμένην διὰ μόνης τῆς ἀπαγορεύσεως τοῦ εἰσπλου τῶν ἐξωθεν ἐρχομένων πλοίων. Ἀλλὰ καὶ ὁσάκις σκοπεῖ τὴν παρακώλυσιν πάσης ἐμπορικῆς συγκοινωνίας διὰ θαλάσσης εἴτε πρὸς εἰσαγωγὴν, εἴτε πρὸς ἐξαγωγὴν ἐμπορευμάτων, δύναται νὰ ἐπιτρέπηται ὁ εἰσπλος καὶ ὁ ἐκπλος τῶν πολεμ. πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰ τὰ ἐμπορικὰ τῶν οὐδετέρων πλοία δύναται νὰ ἐπιτραπῇ καὶ τότε ἡ ἐλευθεροπλοία εἰς εἰδικὰς τινὰς περιπτώσεις, χάριν π.χ. τῆς ταχυδρομικῆς ὑπηρεσίας, ἐὰν μὴ καὶ τὴν τοιαύτην συγκοινωνίαν σκοπῇ νὰ διακόψῃ ὁ ἀποκλεισμός. Ἀσκεῖται δὲ τότε ἡ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμένιν ἐλευθεροπλοία κατὰ τρόπον μὴ παραβλάπτοντα τὸν σκοπὸν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑποχρεομένων τῶν οὐδετέρων πλοίων νὰ τηρῶσιν ἀκριβῶς τοὺς ὅρους, ὑφ' οὗς ἐπετρέπη αὐτοῖς ἡ ἐλευθεροπλοία. Ὅσακις ὁμως ὁ ἀποκλεισμός σκοπεῖ τὴν διακοπὴν πάσης ἀπολύτως συγκοινωνίας καὶ τὴν παρακώλυσιν τῆς διαδόσεως οἰωνοῦ ποτε ἐξωτερικῶν εἰδή-

σεων διὰ τῶν θαλασσίων προελεύσεων εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους τόπους, ἢ τὴν μετὰδοσιν εἰδήσεων ἐκ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν εἰς τὸ ἐξωτερικόν, ἀπαγορεύεται αὐστηρῶς ὁ εἰσπλους καὶ ὁ ἔκπλους οἰουδήποτε πλοίου ἐμπορικοῦ ἢ πολεμικοῦ.

Ἐπὶ τὸν ἀποκλεισμόν οἰαδήποτε τοῦ πολεμίου κράτους παράλια. Ἄλλοτε εἶχεν ὑποστηριχθῆ ἡ γνώμη ὅτι μόνους τοὺς στρατιωτικούς καὶ τοὺς τῶν ναυστάθμων λιμένας ἔδει νὰ παραδεχθῶσιν ὡς ἀποκλειστέους τὰ πεπολιτισμένα κράτη, ἀλλὰ δὲν ἐπεκράτησεν, ἅτε ἀσυμβίβαστος οὖσα πρὸς τε τοὺς παραδεδεγμένους κανόνας τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου καὶ πρὸς αὐτὴν τὴν δικαιολογικὴν βάσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Περιορίζεται ὅμως τὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαίωμα συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ἀρχὰς περὶ τῆς ἐπὶ τῶν θαλασσῶν κυριαρχίας ἀφ' ἑνός, καὶ τῆς παγκοσμίου συγκοινωνίας ἐξ ἄλλου.

Κατὰ τὰς ἀρχὰς ταύτας: α') Δὲν ἐπιτρέπεται ὁ ἀποκλεισμός ἀκτῶν περιλαμβανουσῶν τὰς ἐκβολὰς ποταμοῦ ἐλευθέρου εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν, ἅτε παρακωλύων τὴν συγκοινωνίαν καὶ μετὰξὺ αὐτῶν τῶν οὐδετέρων κρατῶν, ἢ νὰ οὐδαμῶς δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ ἡ τοῦ πολέμου κατάστασις. β') Διὰ τὸν αὐτὸν λόγον δὲν δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσιν αἱ κλεισταὶ λεγόμεναι ἢ ἔσω θάλασσαι, αἱ βρέγουσαι τὰς ἀκτὰς πλειόνων κρατῶν. γ') Καὶ αὐταὶ αἱ ὑπὸ τῶν ἀκτῶν ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ κράτους, ὄντος ἐμπολέμου, περιβαλλόμεναι κλεισταὶ θάλασσαι δὲν ὑπόκεινται εἰς ἀποκλεισμόν, ὡς αἱ ἐκβάλλει εἰς αὐτὰς πλευστὸς ποταμὸς ἐλεύθερος εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν. δ') Δὲν δύναται τέλος νὰ ἀποκλεισθῶσιν τὰ στενὰ τῶν θαλασσῶν καὶ αἱ διώρυγες, δι' ὧν ἐνοῦνται ἔνθεν καὶ ἔνθεν θάλασσαι ἀνοικταὶ ἢ ἐλεύθεραι εἰς τὴν ναυσιπλοίαν πάντων τῶν κρατῶν.

Τὸ δικαίωμα τοῦ ἀποφασίζειν καὶ ἐπιβάλλειν τὸν ἀποκλεισμόν ἀνήκει φυσικῶς εἰς τὸν ἀσκούντα τὴν κυριαρχικὴν ἐξουσίαν ἐν τῷ διεξάγοντι τὸν πόλεμον κράτει. Ὁ ἀρχηγὸς ναυτικῆς μοίρας δὲν ἔχει τὴν ἐξουσίαν νὰ ἐγκαθιστᾷ αὐτοβούλως ἀποκλεισμόν εἰς ἐχθρικά παράλια ἢ νὰ ἐπεκτείνῃ αὐτὸν ἐπὶ παραλίων γειτνιαζόντων πρὸς τὰ ἥδη ἀποκεκλεισμένα, ἐκτὸς ἐὰν εὐρίσκηται εἰς λίαν μεμαχρυσμένης χώρας, ὅτε θεωρεῖται περιβεβλημένος τὴν ἀναγκαίαν πληρεξουσιότητα καὶ ἐντολὴν πρὸς ἐνέργειαν τῶν ἀναγκαιῶν πολεμικῶν πράξεων. Ἀποφασίζων δὲ τότε τὴν ἐφαρμογὴν ἢ τὴν ἐπέκτασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὁ ἀρχηγὸς τῆς ναυτικῆς μοίρας, ὀφείλει νὰ γνωστοποιήσῃ παραχρῆμα τοῦτο εἰς τὴν ἰδίαν κυβερνήσιν.

Δὲν ὑπάρχει οὐδ' ἀναγνωρίζεται ὑπὸ τῶν οὐδετέρων κρατῶν ὁ ἀποκλεισμός ὁ μὴ πράγματι ὑφιστάμενος. Εἶναι δὲ πραγματικὸς καὶ ἐνεργὸς ὁ ἀποκλεισμός, ὡς αἱ εἰς τὸ ἐφαρμόζον αὐτὸν κράτος διατίθῃ ἐν τῇ ἐκτελέσει αὐτοῦ ἀρκετὰς ναυτικὰς δυνάμεις, τοποθετουμένας καὶ σταθμευσούσας πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν κατὰ τοιοῦτον τρόπον, ὥστε οὐδὲν πλοῖον νὰ δύναται νὰ διέλθῃ ἀκινδύνως τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, χωρὶς δηλονότι νὰ ἐκτεθῇ εἰς τὰς βολὰς τῶν πυροβόλων τῶν πλοίων τῶν σχηματιζόντων τὴν γραμμὴν τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Κατὰ τοὺς παρελθόντας αἰῶνας ἀπὸ τοῦ ΙΔ' καὶ κατὰ τὰς ἀρχὰς ἔτι τοῦ παρόντος τινὲς τῶν εὐρωπαϊκῶν Δυνάμεων καὶ ἰδίᾳ ἡ Ἀγγλία, περιορίζοντο εἰς τὸ κηρύττειν εἰς κατάστασιν ἀποκλεισμοῦ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀκτὰς τοῦ πολεμίου αὐταῖς κράτους, χωρὶς νὰ ἐπιχειρῶσι πραγματικὸν ἀποκλεισμόν, ἀξιοῦσαι οὐδὲν ἥττον νὰ ἐφαρμόσωσι καὶ ἐπὶ τῶν τοιούτων ἀποκλεισμῶν, ὀνομασθέντων εἰς κωνὴν ἢ ἐπὶ τοῦ χαρτοῦ ἀποκλεισμῶν ἢ ἀποκλεισμῶν ὑποουργικῶν (blocus sur le papier ou de cabinet), τὰ

νομικὰ ἀποτελέσματα τῶν πραγματικῶν ἀποκλεισμῶν κατὰ τῶν ἐμπορικῶν πλοίων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Ἀλλὰ τὰ βόρεια εὐρωπαϊκὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Ῥωσσίας, ὅπως ὑπερασπίσωσι τὴν ἐμπορικὴν αὐτῶν ναυτιλίαν κατὰ τῶν καταπίεσεων, εἰς αἷς ἐξετρίπετο ἰδίως ἡ Ἀγγλία καταχρωμένη τοῖς τοιοῦτοις ἐθνικοῖς ἀποκλεισμοῖς, συνησπίσαντο ἐπανεπιλημμένως διὰ συνθηκῶν περὶ τὰ τέλη τοῦ παρελθόντος καὶ τὰς ἀρχάς τοῦ παρόντος αἰῶνος. ἀποτελέσαντα τὴν ἐπικληθεῖσαν ἔξοπλον οὐδετερότητα, καὶ ἀναγράφαντα ἐν ταῖς συνθήκαις ταύταις εἰδικὰ ἄρθρα, καθ' ἃ δὲν ἡδύνατο λιμὴν τις νὰ θεωρηθῇ ἀποκεκλεισμένος, εἰμὴ ἐὰν ἡ ἐν αὐτῷ εἴσοδος ᾖ προφανῶς ἐπικίνδυνος ὡς ἐκ τῆς τοποθετήσεως πρὸ αὐτοῦ ὑπὸ τοῦ ἀποκλείοντος κράτους πολεμικῶν πλοίων ἀπαγορευόντων τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Τὴν ἀρχὴν ταύτην ἀπεδέχθησαν καὶ τὰ λοιπὰ εὐρωπαϊκὰ κράτη, πλὴν τῆς Ἀγγλίας, ἥτις ἐπὶ τέλους προέβη εἰς τὴν ἀνακήρυξιν τῆς ἀντιθέτου ὅλης ἀρχῆς, ὅτι δηλαδή ὁ ἀποκλεισμός ὑπάρχει καὶ παράγει τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα, ὡς αἰς τὸ κηρῶσον αὐτὸν κράτος ἔχῃ ἀρκούσας ναυτικὰς δυνάμεις, ὅπως καταστήσῃ αὐτὸν πραγμακόν. Ἀλλὰ καὶ αὐτὴ ἡ Ἀγγλία συγκατετέθη ἐπὶ τέλους εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς τοῦ πραγματικοῦ ἀποκλεισμοῦ, ὑπογράφασα τὴν ὑπὸ τῆς ἐν Παρισίοις συγκροτηθείσης τῷ 1856 ἀλληλεθνοῦς συνόδου μετὰ τὸν Κριμαϊκὸν πόλεμον ἐκδοθεῖσαν διακήρυξιν φέρουσαν χρονολογίαν 16 Ἀπριλίου 1856, ἐν ᾗ ἀναγράφεται ἡ ἐξῆς ἀρχή, καθιερωθεῖσα ἕκτοτε ὡς κανὼν τοῦ θετικοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου ἀναγνωρισθεῖς ὑφ' ἀπάντων τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν πλὴν τῆς Ἰσπανίας καὶ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν τῆς Βορ. Ἀμερικῆς, μὴ προσχωρησαῶν εἰς τὴν εἰρημένην διακήρυξιν. «Οἱ ἀποκλεισμοί, ὅπως ὧσι πραγματικοί,

ἀνάγκη νὰ ὧσι πραγματικοί, νὰ τηρῶνται δηλονότι ὑπὸ πολεμικῆς δυνάμεως ἱκανῆς νὰ ἀπαγορεύσῃ καὶ παρακωλύσῃ πρᾶγματι τὸν εἰς τὰ ἐχθρικὰ παράλια εἰσπλουν.»

Ὁ ἀποκλεισμός θεωρεῖται πραγματικὸς οὐ μόνον ὡς αἰς ἐφαρμόζεται διὰ πολεμικῶν πλοίων παρακωλύοντων τὸν εἰσπλουν εἰς τὰ ἀποκεκλεισμένα ἐχθρικά παράλια, ἀλλὰ καὶ ὡς αἰς ἐκτελεῖται διὰ τῆς τοποθετήσεως ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβόλων ἀναπληρούντων τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἐν τῇ τηρήσει τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Δὲν ἐπιτρέπεται ὅμως, λόγῳ ἀποκλεισμοῦ, ἡ ἀποφράξις τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος διὰ τῆς καταβυθίσεως πλοίων ἢ λίθων, πρῶτον μὲν διότι, τοῦ ἀποκλεισμοῦ τυγχάνοντος οὐσιωδῶς μέτρου προσωρινοῦ μὴ δυναμένου νὰ παραταθῇ μετὰ τὴν λήξιν τοῦ πολέμου, ἀνάγκη νὰ ᾖ δυνατὴ ἡ ἄρσις αὐτοῦ καὶ ἡ ἐπανάληψις τῆς ἐλευθέρου ναυσίπλοιας ὅμα τῇ λήξει τοῦ πολέμου. Δεύτερον δὲ διότι τὰ οὐδέτερα πλοῖα, ἐν ἀγνοίᾳ διατελοῦντα τῆς τοιαύτης τῆς εἰσόδου τοῦ λιμένος ἀποφράξεως, καὶ αὐτοῦ ἴσως τοῦ ἀποκλεισμοῦ, ἤθελον κατασυντριβῇ ἐπὶ τῶν πετρῶν εἰσπλέοντα ἀνύποπτα τὸν οὕτως ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Τοιοῦτον ἀποκλεισμόν εἶχον ἐφαρμόσει τῷ 1861 αἱ Ἡνωμέναι Πολιτεῖαι τῆς Βορείου Ἀμερικῆς κατὰ τῶν ἀνθωνωτικῶν, καθ' οὓς διεμαρτυρήθησαν τὰ οὐδέτερα εὐρωπαϊκὰ κράτη.

Ἄλλος ἀπολύτως ἀναγκαῖος ὅρος, ὅπως ὁ ἀποκλεισμός καταστῇ ὑποχρεωτικὸς εἰς τοὺς ὑπηκόους τῶν οὐδετέρων κρατῶν, εἶναι ἡ γνωστοποίησις αὐτοῦ. Μόνη δὲ ἡ πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων λιμένων ἢ ἀκτῶν τοῦ ἐμπολέμου κράτους στάθμευσις ἐχθρικῶν πολεμικῶν πλοίων οὐδ' ὡς ἐπιχειρήσις ἀποκλεισμοῦ δύναται νὰ θεωρηθῇ ἀναγκαῖως, ἅτε δυναμένη νὰ ἀποβλέπῃ εἰς ἄλλας πολεμικὰς ἐπιχειρήσεις, ἀπευθυνόμενας κατὰ τοῦ ἐχθροῦ.

Τίς δὲ ἡ προσήκουσα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις, δι' ἧς οὗτος καθίσταται ὑποχρεωτικός τοῖς οὐδετέροις; Κατὰ τὰς γνώμας τῶν συγγραφέων καὶ τὰ ἐν τῇ πράξει καθιερωμένα ἡ τοῦ ἀποκλεισμοῦ γνωστοποιήσις ἐνεργεῖται τριχῶς, ἥτοι: α) Διὰ γ ε ν ι κ ῆς ἀνακοινώσεως, ἀπευθυνομένης διπλωματικῶς εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν. β) Διὰ τ ο π ι κ ῆς ἀνακοινώσεως τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ναυτικῶν δυνάμεων τοῦ ἐφαρμοσόντος τὸν ἀποκλεισμόν, ἀπευθυνομένης εἰς τε τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν οὐδετέρων κρατῶν καὶ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἀρχάς τοῦ ἐχθροῦ. γ) Δι' εἰ δι κ ῆς ἀνακοινώσεως, γινομένης εἰς τὰ οὐδέτερα πλοῖα τὰ καταπλέοντα εἰς τοὺς ἐν ἀποκλεισμῷ διατελοῦντας λιμένας ἐν ἀγνοίᾳ τῆς ὑπάρξεως αὐτοῦ.

Ἡ διπλωματικὴ γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι μὲν ἀπολύτως ἀναγκαία, ὅπως ἰσχύσῃ νομικῶς ὁ ἀποκλεισμός ἀπέναντι τῶν ὑπάρχοντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν, οὐδαμῶς ὅμως καθίσταται περιττὰς τὰς δύο ἐτέρας γνωστοποιήσεις καὶ ἰδίᾳ τὴν τρίτην. Μόνη δὲ ἡ Ἀγγλία ὑποστηρίζει τὴν ἀντίθετον ἀρχήν, θεωροῦσα ὑποχρεωτικὸν κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων τὸν διπλωματικῶς προκηρυσσθέντα ἀποκλεισμόν, ἐπαγόμενον ἐπομένως ἀπὸ τῆς τοιαύτης αὐτοῦ γνωστοποιήσεως πάντα τὰ νομικὰ αὐτοῦ ἀποτελέσματα. Πάντα ὅμως τὰ λοιπὰ κράτη, προεξαρχούσης τῆς Γαλλίας, δέχονται ὅτι ὁ ἀποκλεισμός ἀνάγκη νὰ γνωστοποιῇται εἰδικῶς εἰς τὰ πρὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς παρουσιαζόμενα πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Βεβαιοῦται δὲ ἡ εἰς ἕκαστον τοιοῦτον πλοῖον γενομένη γνωστοποιήσις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, σημειουμένη εἰς τὸ ἡμερολόγιον τοῦ πλοίου καὶ τὸ ἔγγραφον τῆς ἐθνικότητος αὐτοῦ.

Ἡ τε γενικὴ καὶ ἡ τοπικὴ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσις ἀνάγκη νὰ δηλοῖ ἀκρι-

βῶς τὴν γεωγραφικὴν θέσιν κατὰ μῆκος καὶ πλάτος τῶν μερῶν, εἰς ἃ ἐφαρμοσθήσεται οὗτος, ὡς καὶ τὴν ἡμέραν τῆς ἐνάρξεως αὐτοῦ. Προκειμένου δὲ περὶ τῆς διπλωματικῆς ἀνακοινώσεως, ἀνάγκη ἀπὸ τῆς ἀνακοινώσεως αὐτῆς νὰ μεσολαβῇ ἱκανὸν χρονικὸν διάστημα, ὅπως αἱ κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν γνωστοποιήσωσι διὰ διακηρύξεων τοῖς ἰδίους ὑπηκόοις τὸν ἐφαρμοσθῆσόμενον ἀποκλεισμόν. Ὁ δὲ ἐφαρμόζων τὸν ἀποκλεισμόν ἀρχηγὸς τῶν ναυτικῶν δυνάμεων γνωστοποιεῖ τοῦτον ἅμα τῇ ἐνάρξει αὐτοῦ εἰς τὰς ἐγχωρίους ἀρχάς καὶ τοὺς ἐν τῇ περιφερείᾳ τῆς ἀποκλεισμένης χώρας ἐδρεύοντας ἀντιπροσώπους τῶν ξένων κρατῶν.

Ἀρξαμένου τοῦ ἀποκλεισμοῦ, παρέχεται εἰς τὰ ἐν τοῖς ἀποκλεισμένοις λιμέσιν εὐρεθέντα οὐδέτερα πλοῖα ἀνάλογος προθεσμία, ὅπως ἐκπλεύσωσιν ἄνευ φορτίου, ἢ μόνον μετὰ τοῦ φορτίου ὁ εἶχον παραλάβει πρὸ τῆς γνωστοποιήσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Αἱ τοπικαὶ τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἀνακοινώσεις ἐρρίζουσι τὰ περὶ τούτων ἀκριβῶς, ἂν μὴ ὀρίζωσιν ἄλλως περὶ τῶν θεμάτων τούτων αἱ συνθήκαι, ὅτε ἐπικρατοῦσιν οἱ τῶν συνθηκῶν ὅροι.

Ὁ ἅπαξ προκηρυχθεὶς κανονικῶς καὶ ἐφαρμοσθεὶς πραγματικῶς ἀποκλεισμός ἰσχύει ἐφ' ὅσον διατηρεῖται πραγματικός, ἐφ' ὅσον δηλονότι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα σταθμεύουσι διαρκῶς πρὸ τῶν ἀποκλεισμένων ἀκτῶν, μὴ ἐπιτρέποντα τὴν ὑπέρβασιν τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς. Ἄν δὲ τὰ πλοῖα ταῦτα ἐγκατάλιπῶσι τὰς θέσεις αὐτῶν, εἴτε οἴκοθεν εἰς ἄλλας διευθυνόμενα θαλάσσης, εἴτε ἐκδιωκόμενα ὑπὸ τῶν πολεμικῶν πλοίων τοῦ ἐχθροῦ, παύεται παραχρῆμα ὑφιστάμενος ὁ ἀποκλεισμός. Ὅπως δ' ἄρξῃται ἐκ νέου, ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποιήσις κατὰ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα. Εἶναι ἐν τούτοις γενικῶς παραδεδεγμένον ὅτι δὲν διακόπτεται, οὐδ' αἵρεται ὁ ἀποκλεισμός, καὶ

ἐπομένως δὲν ἀπαιτεῖται νέα αὐτοῦ γνωστοποίησις, ὡς ὅτι τὰ ἐκτελοῦντα αὐτὸν πολεμικὰ πλοῖα ἀναγκάζονται ἕνεκα κακοκαιρίας νὰ ἐγκαταλίπωσι προσαίρως, διαρκούσης τῆς κακοκαιρίας, τὰς θέσεις αὐτῶν, ἐπανερχόμενα εἰς ταύτας ἅμα παρῆλθῃ ὁ ἐκ τῆς κακοκαιρίας κίνδυνος. Ἡ παράτασις ὁμως τῆς ἀπουσίας αὐτῶν ἕνεκα τοῦ ὅτι, ὑποστάντα ταῦτα βλάβας ἐξ οἰασδήποτε αἰτίας, ἀπεμακρύνθησαν τοῦ σταθμοῦ αὐτῶν διευθυνθέντα εἰς ἄλλους λιμένας ὅπως ἐπισκευασθῶσι, διακόπτει τὸν ἀποκλεισμόν. Ἐπομένως ἡ κατόπιν ἐπάνοδος τῶν πλοίων τούτων ἢ ἄλλων εἰς τὰ αὐτὰ μέρη θεωρεῖται ὡς νέα ἀποκλεισμοῦ ἐγκατάστασις, νέας χρῆζουσα γνωστοποιήσεως ὅπως καταστῇ ὑποχρεωτικὴ τοῖς οὐδετέροις. Δὲν διακόπτεται ὁμως ὁ ἀποκλεισμός, ἐὰν τὰ ἐγκαταλιπόντα τοὺς ἑαυτῶν σταθμοὺς πολεμικὰ πλοῖα ἐτοπώθησαν ἐπὶ τῶν ἀκτῶν πυροβολεῖν δυνάμενα κατὰ τὴν ἀπουσίαν αὐτῶν νὰ τηρήσωσι τὸν ἀποκλεισμόν πραγματικόν.

Δὲν παύεται πρὸς τούτοις ὑφιστάμενος ὁ πραγματικὸς ἀποκλεισμός ἐκ τοῦ γεγονότος ὅτι πλοῖα τινα κατάρθρωσαν ἕνεκα διαφόρων περιστάσεων νὰ παραβιάσωσιν αὐτόν· λαμβάνεται δὲ πάντοτε ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι τὰ πλοῖα τὰ ἀποπειρώμενα ἢ κατορθοῦντα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν ἐκτίθενται εἰς προφανῆ κίνδυνον.

Αἱ περιπτώσεις, καθ' ἃς ὁ ἀποκλεισμός παύει νὰ ἰσχύῃ νομικῶς, εἰσὶν αἱ ἀκόλουθοι:

1) Ὅσακις ἡ παῦσις αὐτοῦ γνωστοποιεῖται ὑπὸ τοῦ ἐφαρμοσάντος αὐτὸν κράτους. Ἐχει δὲ καὶ ἡθικὴν ὑποχρέωσιν ἡ κυβέρνησις τοῦ κράτους τούτου νὰ γνωστοποιῇ τὴν ἄρσιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἰς τὰς κυβερνήσεις τῶν οὐδετέρων κρατῶν.

2) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικὰ πλοῖα, ἐκτὸς τῆς περιπτώσεως τῆς κακοκαιρίας καθ' ἣν προσαίρως ἀπομακρύνονται τῆς γραμμῆς τοῦ ἀ-

ποκλεισμοῦ, ἐγκαταλιμπάνουσι τοὺς σταθμοὺς αὐτῶν εἴτε αὐτοπροαιρέτως εἴτε κατὰδικώμενα ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ.

3) Ὅσακις τὰ ἐκτελοῦντα τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖα δὲν ἀσχοῦσιν αὐτὸν ὁμοιόρπως κατὰ πάντων τῶν οὐδετέρων κρατῶν. Εἰς δὲ τῶν ἀναγκαιῶν ὄρων τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι καὶ νὰ ἐφαρμόζηται οὗτος κατὰ πάντων ἀδιακρίτως τῶν οὐδετέρων καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Ὅσακις δὲ εἰς ἄλλων μὲν ἐκ τῶν οὐδετέρων κρατῶν τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα ἐπιτρέπεται ὁ εἰσπλους εἰς τοὺς ἀποκλεισμένους λιμένας, εἰς ἄλλων δ' οὐχί, ὁ τοιοῦτος ἀποκλεισμός δὲν ὑφίσταται νομικῶς, καὶ ἐπομένως δὲν καθίσταται ὑποχρεωτικός.

Ἡ παράβιασις τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου καὶ διατηρουμένου πράγματι ἀποκλεισμοῦ συνεπάγεται τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν πλοίου, ὡς καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ εἰς τινὰς περιπτώσεις. Ἀλλὰ πρὸ τούτου ἐξεταστέον πότε ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Ἐν γένει παρατηρητέον ὅτι ἡ παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ εἶναι γεγονός πραγματικόν, οὗ ἡ ἐκτίμησις ἐξαρτᾶται ἐκ τῶν περιστάσεων καὶ τῶν γεγονότων ἐν ἐκάστη συγκεκριμένῃ περιπτώσει. Ὑπάρχουσιν ἐν τούτοις παραδεδεγμένα αἱ ἐξῆς γενικαὶ ἀρχαί. 1) Δὲν ὑπάρχει παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ὡς ὅτις πλοῖον τι εὐρισκόμενον ἐν θαλασσίᾳ κινδύνῳ ἀναγκάζεται πρὸς σωτηρίαν νὰ εἰσέλθῃ ἐντὸς τῶν ἀποκλεισμένων μερῶν, διότι ὑπάρχει τότε ἄνωτέρα βία, ἣτις δὲν δύναται νὰ στραφῇ κατὰ τοῦ οὐδετέρου πλοίου. Οὐδεμίαν ὁμως δύναται τὸ πλοῖον τοῦτο νὰ ἐπιχειρήσῃ πρᾶξιν ἐν τῷ ἀποκλεισμένῳ λιμένι εἰς ὃν κατέπλευσε, παραλαβὴν δηλονότι ἢ ἀποβίβασιν φορτίου ἢ ἄλλην τινὰ ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν, ὀφείλον νὰ ἀποπλεύσῃ ἅμα παρελθόντος τοῦ κινδύνου. 2) Ἡ ἑλληψις ζωοτροφῶν ἢ ἄλλων χρεωδῶν δὲν θεωρεῖται κατὰ τὴν ἐπι-

κρατεστέραν γνώμην ὡς περίπτωσις δικαιολογούσα τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ, δυναμένου ἄλλως ἐν ἀπολύτῳ ἀνάγκῃ τοῦ οὐδετέρου πλοίου νὰ ζητήσῃ καὶ λάβῃ τὰ ἀπολύτως ἀναγκαῖα αὐτῷ παρὰ τῶν τηρούντων τὸν ἀποκλεισμόν πολεμικῶν πλοίων, ἅτινα ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον ἔχουσι ῥητὰς ὁδηγίας νὰ χορηγῶσι τοιαύτας προμηθείας. 4) Κατὰ μείζονα λόγον δὲν δικαιολογεῖ τὴν παραβίασιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ ἄγνοια τῶν ἁκτῶν, ἢ ἡ ἐσφαλμένη πορεία ἕνεκα π. χ. ἀπωλείας τῆς πυξίδος, διότι αἱ τοιαῦται περιπτώσεις, δυνάμεναι ἄλλως νὰ δώσωσι λαβὴν εἰς καταστρατηγήσεις τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδαμῶς δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀνωτέρα βία, προερχόμεναι μᾶλλον ἐξ ὑπαιτιότητος αὐτοῦ τοῦ πλοίου. 4) Δὲν θεωρεῖται παραβίασις τοῦ ἀποκλεισμοῦ ἡ παραλαβὴ ἐμπορευμάτων προερχομένων ἐξ ἀποκεκλεισμένων μερῶν εἰς ὅρους ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς κειμένους, ἐκτὸς ἐὰν παραλαμβάνωνται κρυφὰ τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν διὰ μικρῶν πλοιαρίων, φορηγίδων ἢ λέμβων, καὶ μεταφέρονται εἰς τὸ οὐδέτερον πλοῖον σταθμεῖον ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς πρὸς τὸν σκοπὸν τῆς παραλαβῆς τοῦ τοιοῦτου φορτίου, λάθρα ἐξαγομένου ἐκ τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν. 5) Δὲν παραβιάζει τὸν ἀποκλεισμόν οὐδέτερον πλοῖον φορτοῦν ἐκ νέου τὸ ἀποβιβάσθην ἐν ἀποκεκλεισμένῳ λιμένι πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ φορτίον καὶ μεταφέρειν αὐτὸ εἰς ἕτερον λιμένα μὴ ἀποκεκλεισμένον πρὸς πώλησιν. Οἱ τοῦ φορτίου τούτου κύριοι, λέγει ὁ Trawers Twiss, (dr. des gens en temps de guerre n° 112) μὴ εὐρόντες ἀγοραστὰς ἐν τῷ λιμένι εἰς ὃν ἀπεβίβασαν αὐτὸ πρὸς πώλησιν πρὸ τοῦ ἀποκλεισμοῦ τοῦ λιμένος τούτου, εἰσὶν ἐν καλῇ τῇ πίστει ἐξάγοντες αὐτὸ ἐκ τοῦ κατόπιν ἀποκλεισθέντος λιμένος. 6) Οὐδέποτε δύνανται νὰ θεωρηθῇ κατὰ

τὴν ὀρθοτέραν καὶ ἐπικρατεστέραν γνώμην ὡς προτιθέμενον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον συναντῶμενον ἐν τῇ ἀνοικτῇ θαλάσῃ μακρὰν τῶν ἀποκεκλεισμένων ἁκτῶν, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι τοῦτο διευθύνεται ἢ ἐνδέχεται νὰ διευθυνθῇ εἰς τὰς ἀποκεκλεισμένας ἁκτὰς ἐπὶ σκοπῷ παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ. Ἐὰν ὅμως πλοῖόν τι προσωρισμένον διὰ λιμένα ἀποκεκλεισμένον ἀγκυροβολῇ ἐκτὸς τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς ἄλλ' ἐγγύτατα αὐτῇ, θεωρεῖται ὡς παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν, ἅτε παρέχον εὐλόγους ὑπονοίας ὅτι σκοπεῖ νὰ ὠφεληθῇ τῆς πρώτης εὐκαιρίας ἵνα ὑπερβῇ τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν. 7) Κατὰ τὴν ἐπικρατεστέραν ὡσαύτως γνώμην δὲν θεωρεῖται ὡς σκοποῦν νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον διευθυνόμενον εἰς πλείονας λιμένας, ὧν τινὲς εἰσὶν ἀποκεκλεισμένοι. Πλείστοι νεώτεροι συγγραφεῖς, ἀποδοκιμάζοντες τὰς ἀποφάσεις ἀγγλικῶν δικαστηρίων καταδικάζοντων τὰ τοιαῦτα πλοῖα ὡς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, διατείνονται εἰκότως ὅτι μόνον εἰς σύλληψιν ὑπόκεινται τὰ τοιαῦτα πλοῖα, προσεγγίζοντα τὴν ἀποκεκλεισμένην γραμμὴν, διότι ἐνδέχεται ταῦτα, οὐδαμῶς προτιθέμενα νὰ παραβιάσωσι τὸν ἀποκλεισμόν, νὰ εἶχον ἀπλῶς τὴν προσδοκίαν ὅτι κατὰ τὴν ἄφιν αὐτῶν εἰς τοὺς ἀποκεκλεισμένους λιμένας ἤθελον εὖρει λελυμένον τὸν ἀποκλεισμόν. 8) Δὲν θεωρεῖται τέλος παραβιάζον τὸν ἀποκλεισμόν πλοῖον ἐξερχόμενον τοῦ ἀποκεκλεισμένου λιμένος, εἰς ὃν ἐπετράπη αὐτῷ ὁ εἴσπλους, ἅτε τῆς ἀδείας τοῦ εἴσπλου συνεπαγομένης καὶ τὴν τοῦ ἐκπλοῦ ἄδειαν. Δὲν δύναται ὅμως τὸ πλοῖον τοῦτο, ἐὰν μὴ ἐπιτραπῇ αὐτῷ, νὰ ἀποβιβάσῃ τὸ φορτίον αὐτοῦ εἰς τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα, ἢ νὰ παραλάβῃ ἐξ αὐτοῦ ἐμπορεύματα.

Δοθέντος ὅτι ὑπάρχει περίπτωσις παραβιάσεως τοῦ νομίμως ἐγκατεστημένου

ἀποκλεισμοῦ, τὸ ἀποπειραθὲν τὴν παραβίασιν αὐτοῦ οὐδέτερον ἐμπορικὸν πλοῖον, ἀποβαλὼν διὰ τῆς τοιαύτης ἀποπείρας τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, θεωρεῖται ὡς ἐχθρικόν, ἢ μᾶλλον θεωρεῖται ὡς παραβιάσαν τὰ καθήκοντα τῆς οὐδετερότητος, ὑποκείμενον διὰ τοῦτο εἰς κατάσχεσιν καὶ εἰς δήμευσιν.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα τῶν οὐδετέρων κρατῶν, παραβιάζοντα τυχόν τὸν ἀποκλεισμόν, δὲν ἀποβάλλουσι μὲν τὸν χαρακτῆρα τῆς οὐδετερότητος, ἀλλ' ἐκθέτουσιν εἰς εὐθύνας αὐτὸ τὸ κράτος.

Ἀνάγκη δὲ νὰ συλληφθῇ τὸ πλοῖον ἐν τῇ ἐκτελέσει τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς ἀποκεκλεισμένοις θαλάσσιαις ὕδασι. Ἀλλὰ κατὰ τὰ ἐν Ἀγγλίᾳ παραδεδεγμένα ἢ κατάσχεσις δύναται νὰ γίνῃ καὶ ἀφ' οὗ κατωρθώσῃ τὸ πλοῖον νὰ παραβιάσῃ τὸν ἀποκλεισμόν καὶ ἐξέλθῃ τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν ἐφ' ὅσον διαρκεῖ τὸ ταξείδιον αὐτοῦ, οὐ διαρκούντος καὶ ἐκτελουμένου ἔστω καὶ ἐν θαλάσσιαις μακρὰν κειμέναις τῶν ἀποκεκλεισμένων μερῶν, συλλαμβάνεται καὶ δήμεύεται. Τὰ λοιπὰ ὅμως κράτη δὲν παραδέχονται τοιαύτην ἔκτασιν τῶν ἐκ τοῦ ἀποκλεισμοῦ δικαιωμάτων τῶν ἐμπολέμων. Τὴν ἀρχὴν δὲ ταύτην ἀσπαζόμενοι καὶ πολλοὶ δόκιμοι συγγραφεῖς, λέγουσιν ὅτι ὁ ἀποκλεισμός, ὡς ἐξ αὐτῆς τῆς φύσεως αὐτοῦ συνδεόμενος στενῶς πρὸς ὠρισμένας ἀκτάς, δὲν δύναται νὰ τεθῇ ἐν ἰσχυρῇ ἀλλαγῇ, ἐκτὸς ἐὰν ἡ καταδίωξις ἤρξατο ἤδη ἀπὸ τῆς ἀποκεκλεισμένης γραμμῆς, ὅτε δύναται νὰ ἐξακολουθήσῃ καὶ ἐκτὸς αὐτῆς ἐν τῇ ἀνοικτῇ πελάγει, παύουσα ὅμως καὶ τότε, ἅμα τὸ καταδικώμενον πλοῖον εἰσέλθῃ εἰς τὰ θαλάσσια ὕδατα οὐδετέρου κράτους.

Ἀρθέντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, οὐδ' ἡ ἐπιχειρηθεῖσα παραβίασις αὐτοῦ τιμωρεῖται, διότι ἐκλιπόντος τοῦ ἀποκλεισμοῦ, τοῦ ἀναγκαίου τουτέστι στοιχείου πρὸς ὑπαρξιν

ἀδικήματος, συνεχλείπει καὶ τὸ δυνατόν τῆς ἐκτελέσεως τοῦ ἀδικήματος τούτου, ὡς καὶ τὸ δικαίωμα τῆς ἐφαρμογῆς τῶν νομικῶν ἐπακολουθημάτων τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀποκλεισμοῦ.

Καὶ ταῦτα μὲν ὡς πρὸς τὴν κατάσχεσιν καὶ τὴν δήμευσιν τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου. Ἄλλ' ἡ τοῦ πλοίου δήμευσις δὲν συνεπάγεται αἰετοτε καὶ τὴν τοῦ φορτίου αὐτοῦ δήμευσιν. Εἶναι δὲ ἐπιτετραμμένη ἡ τοῦ φορτίου δήμευσις εἰς τὰς ἀκολουθοῦσας δύο περιπτώσεις. 1) Ὡς ὅτι ὁ τοῦ πλοίου κύριος εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου αὐτοῦ, ἢ καθ' ὅσον εἶναι κύριος καὶ τοῦ φορτίου τούτου. 2) Ὡς ὅτι εἶναι πρόδηλον ὅτι ὁ ἰδιοκτήτης τοῦ φορτίου ἐγίνωσκε τὴν ὑπαρξιν τοῦ ἀποκλεισμοῦ καθ' ἣν στιγμὴν τὸ πεφορτωμένον πλοῖον ἀπέπλευσε διὰ τὸν ἀποκεκλεισμένον λιμένα. Κατὰ δὲ τὰς λοιπὰς περιπτώσεις τὸ φορτίον ἐξαίρεται τῆς δήμευσεως, καὶ μάλιστα ὡς ἂν ἀποδεικνύεται ὅτι ὁ τούτου κύριος διετέλει ἐν καλῇ πίστει. Ἄλλ' ἡ περὶ τούτου ἀποδείξις βαρύνει αὐτὸν τὸν ἐνδιαφερόμενον, ἥτοι τὸν κύριον τοῦ φορτίου.

Ὁ πλοίαρχος καὶ τὸ πλήρωμα τοῦ παραβιάσαντος τὸν ἀποκλεισμόν οὐδετέρου πλοίου εἰς οὐδεμίαν ὑποβάλλονται ποινὴν, οὐδ' εἰς αἰχμαλωσίαν ὑπόκεινται κατὰ τοὺς νῦν ἰσχύοντας κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου, ἐκτὸς τῶν προσώπων ἐκείνων, ἅτινα εἰσὶν ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τοῦ πολέμου κράτους καὶ ὑπόκεινται εἰς αἰχμαλωσίαν κατὰ τοὺς κανόνας τοῦ ἀλληλεθνοῦς δικαίου.

II. Ἀποκλήρωσις

Ἀποκλήρωσις (exheredatio) ὀνομάζεται ἡ ἀπὸ τῆς κληρονομίας ἀποκλείσις προσώπου, δικαιουμένου εἰς τὴν κληρονομίαν δυνάμει τοῦ νόμου. Γίνεται δὲ κατὰ Ῥ. Δ. ἡ ἀποκλήρωσις διὰ τῆς ῥητῆς μνημείας τοῦ ὀνόματος τοῦ ἀποκληρουμένου ἢ διὰ τῆς ὑποδείξεως αὐτοῦ κατὰ τρόπον οὐδεμίαν καταλιμπά-

νοντα ἀμφιβολίαν περὶ τοῦ ἀποκληρουμέ-
νου (N. 3 § 1 Πανδ. 28. 2). Ἀποκλείε-
ται δ' ὁ ἀποκληρούμενος ἀπάσης τῆς κλη-
ρονομίας οὕτως ὥστε νὰ μὴ δύναται νὰ
μετάσχη αὐτῆς διὰ τῆς ὑποκαταστάσεως
ἢ ἄλλως πως (N. 3 § 1 καὶ ἐπ. Πανδ.
28. 2). Θεωρεῖται δ' ὡς παρασιώπησις ἢ
μὴ ὀνομαστικὴ γινομένη ἀποκλήρωσις
(ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. καὶ § 2 de exhered.
lib. (2. 13), ὡς ἐπίσης ἢ ὑπὸ αἵρεσιν καὶ
οὐχὶ ἀπλῶς γινομένη (N. 15 Πανδ. de
cond. instit. (28. 7) N. 68 ἐν τέλει
Πανδ. (28. 5). Ἐπίσης ἢ μὴ ἀπόκλει-
σις τοῦ ἀποκληρουμένου ἀφ' ὅλης τῆς
κληρονομίας ἀλλὰ μόνον ἀπὸ ὀρισμένου
τινὸς πράγματος (N. 19 Πανδ. 28. 2).

Ἐπίσης ἢ ἀποκλήρωσις δι' αἰτίαν ἁ-
δικον, διάφορον δηλαδὴ τῶν ἐν τῇ Νεαρᾷ
115 κεφ. 3 καὶ 4 ἀναφερομένων, ἢ καὶ
δι' αἰτίαν δικαίαν μὲν ἀλλὰ μὴ ἐκτιθε-
μένην ῥητῶς ἐν τῇ διαθήκῃ.

Τὸ πάλαι οἱ πατέρες ἐδύναντο νὰ ἀ-
ποκληρώσωσιν ἢ ἀποσιωπήσωσιν ἐν τῇ
ιδίᾳ διαθήκῃ τὰ ἑαυτῶν τέκνα κατὰ θέ-
λησιν (N. 120 Πανδ. 50. 16. N. 11
Πανδ. 28. 2). ἀλλ' ἐπειδὴ ἔνιοι αὐτῶν
κατεχρήσαντο τῇ ἀπεριορίστῳ αὐτῶν ἐ-
ξουσίᾳ, ἐπεβλήθη τὸ πρῶτον αὐτοῖς ἐπὶ
ποινῇ ἀκυρότητος τῆς διαθήκης τὸ χρέος
ἢ νὰ ἐγκαθιστῶσι κληρονόμους τὰ τέκνα
αὐτῶν ἢ νὰ ἀποκληρώσωσιν αὐτὰ ὀνομαστικῶς
(ἐν ἀρχ. Εἰσηγ. de exhered. liber. 2. 13.
N. 30 Πανδ. 28. 2), ἀκολούθως δὲ ὀρί-
σθησαν αἱ αἰτίαι τῆς ἀποκληρώσεως,
ἀπενεμήθη δ' εἰς τὰ τέκνα τὸ δικαίωμα
τῆς ἐπὶ ἀστοργίᾳ μέμψεως τῆς
διοικήσεως, ὡς αἱ ἀπεκληροῦντο ἀδίκως
ἀποκλειόμενα τῆς νομίμου μοίρας, δυνά-
μει δὲ τῆς μέμψεως ταύτης ἐπήρχετο ἢ
διάρρηξις τῆς διαθήκης. Ἀκολούθως δ'
ἐπεξετάθη ἡ τῆς νομίμου μοίρας ἀξίωσις
εἰς πάντας τοὺς κατιόντας καὶ ἀνιόντας.

Κατὰ τὴν διέπουσαν τανῦν τὰ τῆς ἀπο-
κληρώσεως Νεαρὰν 115 κεφ. 3 τοῦ Ἰου-

στινιανοῦ τὸ μὲν τέκνον δύναται νὰ ποκλη-
ρωθῇ ὑπὸ τοῦ γονέως, 1) ἐὰν ἐπιβάλῃ
χεῖρα τοῖς ἰδίοις γονεῦσι, 2) ἐὰν ἐκστο-
μίση κατ' αὐτῶν βαρεῖαν καὶ ἀπρεπῇ
ὑβριν, 3) ἐὰν κατηγορήσῃ αὐτοὺς ἐπ'
ἐγκλήματι (πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγ-
κλήματος καθοσιώσεως ἥτοι ἐσχάτης προ-
δοσίας), 4) ἐὰν συναναστρέφῃται μετὰ
φαρμακῶν ὡς φαρμακός, 5) ἐὰν ἐπιβου-
λεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἑαυτοῦ γονέων, 6)
ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς ἑαυτοῦ μητρι-
ᾶς ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἑαυτοῦ πατρός,
7) ἐὰν, συκοφαντήσας τοὺς γονεῖς αὐτοῦ,
παρασκευάσῃ εἰς αὐτοὺς βαρεῖας ζημίας,
8) ἐὰν αἰτηθεῖς ὑπὸ τοῦ ἰδίου γονέως νὰ
γέννηται ἐγγυητὴς «εἰς ὅσον ἐπιτήδειος
εἶναι ὁ αἰτούμενος ἀποδείκνυται» ἀρνηθῇ,
(ἀλλὰ τοῦτο ἐφαρμόζεται μόνον εἰς τὰ
ἄρρενα τέκνα), 9) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώ-
λυσε (δι' ὕλικῆς ἢ ἥθικῆς βίας) τοὺς γο-
νεῖς αὐτοῦ νὰ συντάξωσι διαθήκην, 10)
ἐὰν παρὰ τὴν γνώμην τῶν ἑαυτοῦ γονέων
ἐπιδοθῇ ἐπιμόνως εἰς τὸ ἐπάγγελμα τοῦ
κυνηγοῦ ἢ τοῦ μίμου (πλὴν ἐὰν αὐτὸ
ᾔναι καὶ τῶν γονέων τὸ ἐπάγγελμα),
11) ἐὰν, ἐνῶ προσεφέρετο ὑπὸ τοῦ πα-
τρός ἢ τοῦ πάππου προῖξ ἀνάλογος πρὸς
τὴν περιουσίαν αὐτοῦ εἰς τὴν θυγατέρα
ἢ τὴν ἐγγόνην αὐτοῦ πρὸς σύναψιν νομί-
μου γάμου, αὕτη ἤθελεν ἐπιδοθῇ εἰς ἄσε-
μον βίον, πλὴν ἐὰν αὕτη, καίπερ γενο-
μένη εἰκοσιπενταετής, ἔμεινεν ἄγαμος ἐξ
ἀμελείας τῶν γονέων αὐτῆς, 12) ἐὰν μὴ
καταβάλῃ τὴν ἀπαιτουμένην ἐπιμέλειαν
εἰς περίθαλψιν τοῦ γονέως (ἢ ἄλλου ἀνι-
όντος), περιπεσόντος εἰς φρενοβλάβειαν,
13) ἐὰν μὴ καταβάλῃ τὴν ἀπαιτουμένην
ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν αὐτοῦ ἀπὸ τῆς
αἰχμαλωσίας, 14) ἐὰν, ὀρθοδόξου γονέως
ὢν τέκνον, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας
ἢ τῆς δογματικῆς κακοδοξίας. Ἄλλ' ἢ
τελευταία αἰτία ἀποκληρώσεως, ἀπόρροια
τῆς τότε μισαλλοδοξίας, δὲν δύναται, νομί-
ζομεν, νὰ θεωρηθῇ νῦν ἰσχύουσα, ἐπικρα-

τούσης ὅλως διαφόρου πολιτικῆς διοργανώσεως, ἐρείδομένης εἰς τὴν ἀνεξίθρησκίαν. Ὁ δὲ γονεὺς δύναται νὰ ἀποκληρωθῇ ὑπὸ τοῦ ἰδίου τέκνου 1) ἐὰν διὰ κατηγορίας ἐγκληματικῆς ἢ ἄλλης παραδῶσῃ τὸ τέκνον αὐτοῦ εἰς κίνδυνον θανάτου, πλὴν ἐὰν πρόκειται περὶ ἐγκλήματος καθοσιώσεως, 2) ἐὰν ἐπιβουλεύσῃ τῇ ζωῇ τῶν ἐαυτοῦ τέκνων, 3) ἐὰν συμμιχθῇ μετὰ τῆς συζύγου ἢ τῆς παλλακῆς τοῦ ἑαυτοῦ τέκνου, 4) ἐὰν ἐλεγχθῇ ὅτι ἐκώλυσεν αὐτὸ νὰ διαθέσῃ ἃ πράγματα δικαιοῦται νὰ διαθέσῃ, 5) ἐὰν ἐλεγχθῇ ἐπιβουλεύσας τῇ ζωῇ ἢ (διὰ φαρμάκου ἐπιτηδεῖον) τῇ διανοητικῇ ὑγείᾳ τοῦ ἑτέρου τῶν γονέων αὐτοῦ, ὃν ὁ ἐπιβουλεύσας γονεὺς ἔχει σύζυγον, 5) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς περίθαλψιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ παραφρονήσαντος, 7) ἐὰν μὴ καταβάλλῃ τὴν προσήκουσαν ἐπιμέλειαν εἰς ἀνάρρυσιν τοῦ τέκνου αὐτοῦ ἀπὸ τῆς αἰχμαλωσίας, 8) ἐὰν, γονεὺς ὢν ὀρθοδόξου τέκνου, τραπῇ τὴν ὁδὸν τῆς ἀπιστίας ἢ κακοδοξίας. Ἄλλ' ὥς καὶ ἀνωτέρω εἵπομεν, ἡ τελευταία αἰτία δὲν δύναται καθ' ἡμᾶς νὰ θεωρηθῇ τανῦν ἰσχύουσα.

Αἱ ἀνωτέρω Ῥωμαϊκαὶ περὶ ἀποκληρώσεως διατάξεις ἐν οὐδενὶ τῶν νεωτέρων ἀλλοδαπῶν ἀστικῶν νόμων περιελήφθησαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀπόκρυψς τοκετοῦ. Ἴδε Γυναῖκες ἔγκυοι καὶ τίχτουςαι καὶ Παιδοκτονία.

Ἀπολογία (Πολιτ. Δικ.). Ἡ ἀπολογία περιέχει (δηλονότι δύναται νὰ περιέχῃ) 1) ἀπάντησιν εἰς τὰ ἱστορικὰ στοιχεῖα τῆς ἀγωγῆς, δηλονότι ἐξήγησιν τοῦ μὴ ὁμολογούντος ὀλοσχερῶς τὴν ἀγωγὴν ἐναγομένου περὶ τοῦ ἀληθοῦς ἢ μὴ ἀληθοῦς τῶν ἀποτελούντων τὴν ἱστορικὴν βάσιν τῆς ἀγωγῆς στοιχείων, 2) ἐνστάσεις, ἥτοι νέους πραγματικούς ἰσχυρισμοὺς ἀντιτασσομένους ὑπὸ τοῦ ἐναγομένου καὶ 3) ἀνταγωγὴν, ἔτι δὲ διορισμὸν ἀντικλή-

του, ὡσάκεις δὲν παραμένει ὁ ἀπολογούμενος ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου. Περιλαμβάνεται δ' ἡ ἀπολογία ἐν τῷ ἀπολογητηρίῳ καλουμένῳ, ὅπερ κοινοποιεῖται τῷ ἐνάγοντι διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος ἐντὸς δεκαπενθημέρου προθεσμίας ἀπὸ τῆς εἰς αὐτὸν κοινοποιήσεως τῆς ἀγωγῆς, παρατεινομένης λόγῳ ἀποστάσεως, δυναμένης δὲ καὶ νὰ παραταθῇ ὑπὸ τοῦ ἐνάγοντος διὰ τῆς ἀγωγῆς. Ἄλλ' ἡ ἀπολογία δὲν γίνεται μόνον δι' ἀπολογητηρίου, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων, δύνανται δηλονότι νὰ ἀναβληθῇ ἕως τότε, ἐπὶ μόνῃ τῇ διαφορᾷ, ὅτι ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἐναγόμενος ὑποχρεοῦται εἰς τὴν πληρωμὴν τῆς ἐντεῦθεν προκυψάσης δαπάνης. Ἡ ἀνταγωγὴ ὁμως μόνον διὰ τοῦ ἀπολογητηρίου δύναται νὰ ὑποβληθῇ. (Ἴδε καὶ Ἀνταγωγὴ). Καὶ ἡ μὲν ἀπάντησις δέον νὰ ᾖ 1) μὲν εἰδική, μὴ περιοριζομένη δηλονότι εἰς γενικὰς ἐκφράσεις, ἀλλὰ πραγματευομένη περὶ ἐνὸς ἐκάστου οὐσιώδους κεφαλαίου τῆς ἱστορικῆς βάσεως τῆς ἀγωγῆς· 2) δὲ θετική, τουτέστιν ἀποκλείουσα τὸ ἀμφίβολον, ἥτοι περιέχουσα ἐκφράσεις ἀνεπιδέκτους ἀμφιβολίας καὶ ἀσαφείας· 3) δὲ ῥητή, ὁ ἔστι μὴ ἐκφραζομένη ὑποθετικῶς· 4) δὲ ἄμεσος, τουτέστιν ἀπαντῶσα ἀπ' εὐθείας καὶ οὐχὶ πλαγίως. Ἄλλως ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς ὁμολογία, δηλονότι θεωρεῖται ὡς ὁμολογηθὲν τὸ ἱστορικὸν γεγονός τῆς ἀγωγῆς, εἰς ὃ ὁ ἐναγόμενος δὲν ἀπήντησεν εἰδικῶς, θετικῶς, ῥητῶς, ἀμέσως. Διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 78 τοῦ 46 καὶ 223 τοῦ 50 ὁ Ἄρειος Πάγος ἀπεφάνητο ὅτι τότε μόνον θεωρεῖται ἡ ἔλλειψις εἰδικῆς, θετικῆς, ῥητῆς καὶ ἀμέσου ἀπαντήσεως ὡς ὁμολογία, ὅταν, ῥητῶς προσκληθεῖς τις νὰ ἀπαντήσῃ, σιωπᾷ, διότι κατὰ τὸ ἄρθ. 585 ἡ ἄρνησις ἀπαντήσεως θεωρεῖται ὁμολογία, οὐχὶ δὲ ἡ παραμέλησις. Ἀλλὰ διὰ πολλῶν αὐτοῦ

μεταγενεστέρων αποφάσεων (64 τοῦ 52, 219 τοῦ 54, 249 τοῦ 55, 162 τοῦ 64, 169 τοῦ 65, 245 τοῦ 68, 305 τοῦ 81) παρεδέξατο τὴν γνώμην ὅτι θεωρεῖται ὡς ὁμολογία ἢ μὴ εἰδικὴ ἀμφισβήτησις προτάσεως τινος τοῦ ἀντιδίκου. — Περιττὸν νὰ ῥηθῇ, ὅτι ἡ διὰ τὸ ἀπολογητήριον ἀπάντησις δύναται νὰ συμπληρωθῇ (εἰδικευομένη δηλ., θετικευομένη κτλ.) διὰ τῶν κατὰ τὴν ἐπ' ἀκροατηρίου συζήτησιν προτάσεων. Ἀλλ' ὁ ἐναγόμενος δύναται καὶ νὰ ἰσχυρισθῇ πολλάκις ἐλλόγως ἄγνοιαν (ὡς ὁ ἐναγόμενος εἰς πληρωμὴν χρέους τοῦ ἀποθανόντος κληρονόμος αὐτοῦ κτλ.) καὶ τότε ἡ ἀπάντησις αὐτοῦ θεωρεῖται ὡς ἄρνησις (Α.Π. 265 τοῦ 62, 175 τοῦ 70). Κατὰ τὰνωτέρω ὁ ἐναγόμενος μὲν σιωπῶν θεωρεῖται ὡς ὁμολογῶν· ἄλλ' ἡ ἀπάντησις θεωρεῖται ὡς τυχαία, ὡςάκις συνυποβάλλεται μετ' ἀναβλητικῶν ἐνστάσεων ("Ἴδε τὴν λ. Ἐνστάσεις). Προσθετέον ὅτι, ἐὰν ὁ ἐναγόμενος ἀπαντήσῃ, μὴ προβάλλων ἐνστάσιν περὶ ἀναρμοδιότητος, παρεκτείνεται ἡ δικαιοδοσία αὐτοῦ, ὡςάκις τοῦτο δὲν εἶναι ἀναρμόδιον λόγῳ ὕλης.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολογία (Ποιν. Δικ.). Ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ ἡ ἀπολογία τοῦ κατηγορουμένου γίνεται προφορικῶς ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου μετὰ τὴν καθυποβολὴν τῶν ἀποδείξεων καὶ τὴν ἐξέτασιν τῶν μαρτύρων (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 344, 426, 450).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Διοικ. Δίκαιον). Ἡ ἐκ τῆς δημοσίας θέσεως ἀποβολὴ τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Ἐν αἷς πολιταίαις τὰ δημόσια ἔθνη ἀνεπτύχθησαν, ἡ ἀπόλυσις ἐπιβάλλεται ὡς ποινὴ τῆς ἀποδειχθείσης ἐν τῇ δημοσίᾳ ὑπηρεσίᾳ φαυλότητος ἢ ἀνικανότητος τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου. Παρ' ἡμῖν μέχρι μὲν πρό τινας ἀπελύοντο αὐθαίρετως πάντες οἱ δημόσιοι ὑπάλληλοι, μόλις δ' ἀπὸ τοῦ 1884 ἐψηφίσθη-

σαν ἀλλεπαλλήλως ὑπὸ τὴν πίεσιν τῆς κοινῆς γνώμης νόμοι, ἀσφαλίζοντες πῶς τὴν διατήρησιν πολλῶν ἐκ τῶν δημοσίων λειτουργῶν· ἀλλὰ καὶ τῶν νόμων τούτων μελετᾶται τανῦν ἡ κατάργησις!

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόλυσις (Ποιν. Δικον.). Ἡ Γαλλικὴ ποινικὴ νομοθεσία διακρίνει τὴν ἀπόλυσιν τῆς ἀθώωσης, διὰ τῆς πρώτης καταδολοῦσα τὴν ἀπόλυσιν ἐκείνην, ἣν δὲν ἐπιφέρει ἡ ἔλλειψις ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλὰ τὸ κατὰ νόμον ἀτιμώρητον τῆς πράξεως διὰ τὴν μὴ περίληψιν ἐν αὐτῷ ποινικῆς διατάξεως κολάζουσης αὐτὴν ἢ τὴν ἐπελθοῦσαν παραγραφὴν ἢ ἀμνηστεύσιν αὐτῆς. Ἀλλ' ἡ παρ' ἡμῖν ποινικὴ νομοθεσία δὲν καθιεροῖ τὴν διάκρισιν ταύτην. Κατ' ἐξαιρέσιν δὲ μόνον ὁ στρατιωτικὸς ἡμῶν ποινικὸς νόμος (ἄρθ. 130 καὶ 131) κατ' ἀπομίμησιν τῆς γαλλικῆς νομοθεσίας ἀπεδέξατο τὴν διάκρισιν ταύτην, καὶ ὡςάκις μὲν ἐπέρχεται ἀθώωσις τοῦ κατηγορουμένου, διατάσσεται διὰ τῆς ἀποφάσεως ἡ παραυτίκα ἀποφυλάκισις αὐτοῦ, ὡςάκις δὲ διατάσσεται ἀπόλυσις, ἡ ἀποφυλάκισις ἐπέρχεται μετὰ παρέλευσιν τῆς πρὸς ἀναθεώρησιν τῆς ἀποφάσεως προθεσμίας.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολυτήριο καλεῖται τὸ ἀποδεικτικόν, ὅπερ δηλοῖ ὅτι ὁ εἰς ὃν ἐδόθη ἀπεπεράτωσεν εὐδοκίμως τὰ μαθήματα τοῦ σχολείου, εἰς ὃ ἐφοίτησε. Καὶ τὸ μὲν ἀπολυτήριο τοῦ δημοσίου σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ δημοδιδασκάλου καὶ τῆς ἐξεταστικῆς ἐπιτροπείας, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου μετ' εἰσιτήριον ἐξέτασιν· τὸ δὲ ἀπολυτήριο τοῦ ἐλληνικοῦ σχολείου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ σχολάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν διδασκάλων, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὴν πρώτην, ἥτοι κατωτάτην, τάξιν τοῦ

Γυμνασίου μετ' εἰσιτήριον ὡσαύτως ἐξέτασιν καὶ προσέτι τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσι τοῖς δημοσίοις γραφείοις (πλὴν τῶν ὑπουργείων, τοῦ Ἑλεγκτικοῦ Συνεδρίου καὶ τοῦ γενικοῦ λογιστηρίου)· τὸ δὲ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου, ἐκδιδόμενον ὑπὸ τοῦ γυμνασιάρχου καὶ προσυπογραφόμενον ὑπὸ τῶν καθηγητῶν, χορηγεῖ τὸ δικαίωμα τῆς κατατάξεως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον, ἢ τῆς εἰσόδου μετ' εἰσιτήριον δοκιμασίαν εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων καὶ τὸ προσὸν τοῦ διορισμοῦ εἰς θέσιν γραφέως β' ἢ γ' τάξεως ἐν πᾶσιν ἀνεξαιρέτως τοῖς δημοσίοις γραφείοις. Πρὸς τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Γυμνασίου ἐξομοιοῦται τὸ ἀπολυτήριον τοῦ Βαρβακείου πρακτικοῦ Λυκείου, κατὰ τοῦτο μόνον διαφέρειν τοῦ γυμνασιακοῦ ἀπολυτηρίου, ὅτι χορηγεῖ μὲν τὸ δικαίωμα τῆς ἐγγραφῆς εἰς τὴν Ἱατρικὴν Σχολὴν ἢ εἰς τὸ μαθηματικὸν ἢ φυσικὸν τμῆμα τῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς ἢ εἰς τὸ Σχολεῖον τῶν βιομηχάνων τεχνῶν ἢ εἰς τὴν Σχολὴν τῶν Εὐελπίδων, ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἢ τὴν Θεολογικὴν ἢ τὸ φιλολογικὸν τμῆμα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς.

Τὸ ἀποδεικτικὸν εὐδοκίμου ἀποπεράτωσεως τῶν πανεπιστημιακῶν μαθημάτων, οὐ δυνάμει ἐπιτρέπεται ἢ εἰς τὰ ἐπιστημονικὰ ἐπαγγέλματα ἐπίδοσις, ὀνομάζεται π τ ὕ χ ι ο ν ἢ δίπλωμα καὶ οὐχὶ ἀπολυτήριον. Τὸ δὲ τοῦ διδασκαλείου, οὐ δυνάμει δικαιούται τις νὰ διορισθῇ δημοδιδάσκαλος καλεῖται π τ ὕ χ ι ο ν δημοδιδασκάλου. (Ἴδε καὶ Ἐκπαίδευσις μέση καὶ πανεπιστημιακή).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπολωλὸς πρᾶγμα καλεῖται τὸ ἐξελθόν τῆς ἐξουσίας τοῦ κυρίου αὐτοῦ παρὰ τὴν θέλησιν αὐτοῦ καὶ εὐρισκόμενον ἐν ἀγνώστῳ τόπῳ. Τὸ ἀπολωλὸς δὲν παύεται ἀνῆκον εἰς τὴν κυριότητα τοῦ ἀ-

πολέσαντος αὐτό, διὸ εὐρισκόμενον ἀποδίδεται εἰς τὸν κύριον ἄνευ τῆς ἀξιώσεως ἀμοιβῆς (§ τελ. Εἰσηγ. (2. 1). Ν. 43 § 4 καὶ ἐπ. Πανδ. (47. 2), ἀλλ' οὐχ ἤτον δικαιούται ὁ εὐρών νὰ δεχθῇ τὴν ἐθελουσίως ὑπὸ τοῦ κυρίου προσενεχθεῖσαν ἀμοιβήν (Ν. 5 καὶ 15 Πανδ. (19. 5) Ν. 4 § τελ. Πανδ. (12. 5) Ν. 43 § 9 Πανδ. (47. 2). Σημειωτέον ὅτι ὁ εὐρών πρᾶγμα ἀπολωλὸς ὀφείλει κατὰ τὸ β. Δ. νὰ καταθέσῃ αὐτὸ παρὰ δημοσίᾳ ἀρχῇ ἢ τοῦλάχιστον νὰ δημοσιεύσῃ τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ δι' ἐγγράφου ἢ κήρυκος (Ν. 43 § 8 Πανδ. (47. 2). Ὡσαύτως δὲ κατὰ τὸν ἡμέτερον ποινικὸν νόμον ὀφείλει νὰ ἀναγγεῖλῃ εἰς τὴν ἀρχὴν τὴν εὑρεσιν αὐτοῦ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἢ νὰ γνωστοποιήσῃ αὐτὴν εἰς τὸ δημόσιον, τιμωρούμενος ἄλλως διὰ κρατήσεως ἢ προστίμου (ἄρθ. 694), νὰ ἀναγγεῖλῃ δὲ ἐντὸς ὀκτῶ ἡμερῶν ἀπὸ τῆς γενομένης τυχὸν δημοσίας προσκλησεως πρὸς τὸν εὐρέτην, τιμωρούμενος ἄλλως κατὰ τοὺς περὶ ὑπεξαίρεσεως ὅρους (ἄρθ. 387). Ἄν δὲ μὴ ἐμφανισθῇ ὁ κύριος τοῦ ἀπολωλὸτος μετὰ τὴν ἀνωτέρω γνωστοποίησιν, τῶν Ῥωμαϊκῶν νόμων σιωπῶντων, παραδεκτέον ὅτι τὸ πρᾶγμα ἀνήκει εἰς τὸν εὐρόντα, ὡς καὶ ὁ θησαυρός.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομαχικὸν ταμεῖον. Ἴδε Ναυτικὸν Ἀπομαχικὸν ταμεῖον.

Ἀπόμαχος ἐκαλεῖτο ὁ ἀποτελῶν μέρος τοῦ δυνάμει τοῦ διατάγματος τῆς 27 Ἰουλίου 1835 καὶ τοῦ κατόπιν ἐκδοθέντος διατάγματος τῆς 14 Ὀκτωβρίου 1852 (μεταρρυθμισθέντος διὰ τοῦ διατάγματος τῆς 10 Ἰουλίου 1867) καταρτισθέντος λόχου τῶν ἀπομάχων, ἥτοι τοῦ λόχου τῶν διὰ τὸ προβεβηκὸς τῆς ἡλικίας ἢ ἐκ πληγῶν ἢ ἄλλης χρονίας παθήσεως καταστάντων ἀνικάνων εἰς ἐνεργὸν ὑπηρεσίαν στρατιωτικῶν. Ἄλλ' ἀπὸ τοῦ νόμου ὙΚΗ' τῆς 29 Μαΐου 1871 δὲν ὑφί-

σταται παρ' ἡμῖν λόχος ἀπομάχων, διέπονται δὲ καὶ τὰ περὶ μὴ ἐνεργοῦ στρατιωτικῆς ὑπηρεσίας ὑπὸ τῶν περὶ καταστάσεως τῶν ἀξιοματικῶν νόμων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομίμνους ἔργων τέχνης ἢ νοῦ. Ἡ ἀνθρωπίνη δραστηριότης καὶ παραγωγικότης δὲν ἐκδηλοῦται εἰς μόνον τὸν ἐξωτερικὸν κόσμον, ἀλλὰ πολλάκις καὶ εἰς τὸν ἐσωτερικὸν ἢ ἐνδόμυχον κόσμον, τὸν κόσμον τῆς διανοίας καὶ τῆς καλαισθησίας. Δι' αὐτῆς παράγονται τιμαλφέστατα ἔργα, τιμῶντα καὶ πολλάκις καὶ πράγοντα καταπληκτικῶς τὴν ἀνθρωπότητα. Τοιαῦτα τὰ μεγάλα διανοητικὰ ἔργα τοῦ Ἀριστοτέλους, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Νεύτωνος, τοῦ Οὐμβόλδου, τοῦ Ἐδισσῶνος· τοιαῦτα τὰ οὐράνια μελοδραματικὰ ἔργα τοῦ Βελλίνη καὶ τοῦ Ῥοσσίνη· τοιαῦτα τὰ θεσπέσια ζωγραφικὰ ἔργα τοῦ Ῥαφαήλου καὶ τοῦ Μιχαλαγγέλου. Ὡς δὲ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν ὕλικῶν ὀργάνων τῆς πρακτικῆς ἡμῶν ἰκανότητος καὶ τῶν μέσων τῆς θεραπείας τῶν ἡμετέρων χρεῶν παρεμβάινει ἡ Πολιτεία καὶ ἐπισφραγίζει διὰ τῆς αὐθεντίας αὐτῆς τὴν ἐπὶ τῶν πραγμάτων κυριότητα ἡμῶν· καὶ λίαν εἰκότως, διότι ἄνευ τῆς κοινῆς ἀναγνωρίσεως τῆς ἡμετέρας ἐξουσίας ἐπὶ πράγματα ὠρισμένα ἢ εἰρηνικῇ τῶν ἀνθρώπων κοινωνίᾳ ἢ θελε μεταμορφωθῇ εἰς στάδιον δεινῆς πάλης καὶ ἀνταγωνισμοῦ ὀλεθρίου· οὕτως ἡ Πολιτεία ὀφείλει, ἀναγνωρίζουσα καὶ τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, νὰ ἀσφαλίσῃ τοὺς δημιουργοὺς αὐτῶν κατὰ πάσης ἀδίκου προσβολῆς. Ὅ,τι ὁ Thiers εἶπε περὶ ἰδιοκτησίας «ὅτι δηλ. δι' αὐτῆς ἐπολιτίσθη ἡ ἀνθρωπότης μεταβῆσα ἀπὸ τῶν ἐρήμων εἰς τὰς πόλεις, ἢ ὡμότης μετεβλήθη εἰς πραότητα, ἢ ἀμάθεια εἰς ἐπιστήμην καὶ ἡ βαρβαρότης εἰς πολιτισμὸν» ἐφαρμόζεται οὐ μόνον εἰς τὰ ὕλικά ἀντικείμενα, τὰ διὰ τῆς φι-

λοπονίας ἡμῶν παραγόμενα καὶ ἀναπτυσσόμενα, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ ἔργα τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης, δι' ὧν ὁ ἄνθρωπος ἀναδείκνυται κατὰ τὸν ὀρισμὸν νεωτέρου τινὸς φιλοσόφου πνεῦμα ὑπὸ ὀργάνων ὑπηρετούμενον.

Πᾶσαι αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἡσφάλισαν τὴν κυριότητα τῶν ἔργων τοῦ νοῦ καὶ τῆς τέχνης διὰ ποινικῶν διατάξεων, ἀπαγορευουσῶν τὴν ἄνευ ἀδείας τοῦ συγγραφέως μετατύπωσιν συγγράμματος, μελοδράματος, εἰκόνης, ἔργου ξυλογραφικοῦ ἢ χαλκογραφικοῦ πρὸ τῆς παρελεύσεως ἐτῶν τινῶν ἀπὸ τῆς ἀρχικῆς αὐτοῦ ἐκδόσεως. Κατὰ τὴν Ἀγγλικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις συγγράμματος ἐπὶ 42 ἔτη ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως, κατὰ τὴν Ῥωσικὴν ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ζῇ καὶ ἐπὶ 25 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Γαλλικὴν ἐπίσης ἐν ὅσῳ ὁ συγγραφεὺς ἢ ἡ σύζυγος αὐτοῦ ζῇ καὶ 50 μετὰ τὴν τελευτὴν αὐτοῦ ἔτη, κατὰ τὴν Πρωσσικὴν καὶ τὴν Αὐστριακὴν καὶ ἐπὶ 30 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως, κατὰ τὴν Βελγικὴν ἐπὶ 20 ἔτη μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συγγραφέως. Κατ' ἐξαίρεσιν δὲ μοναδικήν, κατὰ τὴν ἐλληνικὴν νομοθεσίαν ἀπαγορεύεται ἡ μετατύπωσις ἐπὶ δεκαπέντε μόνον ἔτη ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ συγγράμματος, κολαζομένη καὶ αὕτη μόνον διὰ χρηματικῆς ποινῆς καὶ οὐχὶ καὶ διὰ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 432).

Ἐπίσης αἱ Εὐρωπαϊκαὶ νομοθεσίαι ἐπροστάτευσαν τὰς βιομηχανικὰς ἐπινοήσεις καὶ ἐφευρέσεις. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ὠρίσθησαν ἀπὸ τοῦ ἔτους 1623 τὰ τῆς εὐρεσιτεχνίας, ἐξ οὗ καὶ ἡνοίχθη νέον στάδιον εἰς τὴν βιομηχανικὴν τῶν Ἀγγλῶν δραστηριότητα, παραχθέντων ἐν αὐτῇ ἐγκαίροτερον τῶν βιομηχανικῶν ἀγαθῶν καὶ προϊόντων. Ἐν δὲ τῇ Γαλλίᾳ ἀντικατέστησε τὰ ἄλλοτε ἐπικρατοῦντα ἐκεῖ προνόμια, ἀποκτώμενα ἕως

τότε κατ' εὐνοίαν τῶν κρατούντων διὰ ῥαδιουργιῶν καὶ πολλάκις καὶ διὰ χρημάτων, ὁ περὶ εὐρεσιτεχνίας τῷ 1791 ψηφισθεὶς θεσμός. Συνίσταται δ' ἡ νομοθεσία αὕτη εἰς τὴν ἀναγνώρισιν τῆς ἀρχῆς ὅτι πᾶσα νέα ἀνακάλυψις, ἀναγομένη εἰς τὴν ἐμπορίαν ἢ τὴν βιομηχανίαν, ἀνήκουσα εἰς τὸν ἐφευρέτην, παρέχει αὐτῷ τὸ δικαίωμα τῆς ἐπὶ τινι χρόνον ἀποκλειστικῆς καρπώσεως τῆς ἀνακαλύψεως (ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπὶ χρόνον 14 ἐτῶν, ἐν Γαλλίᾳ, Ἰταλίᾳ, Πορτογαλίᾳ, Ὁλλανδίᾳ, Αὐστρίᾳ ἐπὶ χρόνον 15 ἐτῶν, ἐν Βελγίῳ ἐπὶ εἰκοσαετίαν, ἐν Ῥωσίᾳ καὶ Πρωσσίᾳ ἐπὶ δεκαετίαν). Παρ' ἡμῖν μόνον τυγχάνουσι παντελῶς ἀπροστάτευτοι αἱ βιομηχανικαὶ ἐπινοήσεις, διότι ὁρίζει μὲν τὸ 433 ἄρθ. τοῦ Ποιν. νόμ. ὅτι κολάζονται διὰ τῆς ὀριζομένης ἐν ἄρθ. 432 χρηματικῆς ποινῆς καὶ οἱ πολλαπλασιάζοντες τὰς ἐφευρέσεις καὶ τὰ ἔργα καὶ γεννήματα τῶν ἐπιστημῶν καὶ τεχνῶν, καθ' ὅσον ταῦτα εἶναι ἠσφαλισμένα δι' ἰδιαιτέρων ἐγκληρίων προνομίῳν, ἀλλ' οὐδεμία νομικὴ διάταξις ὥρισε τὰ οὐσιώδη στοιχεῖα τῶν ὡς νέων θεωρουμένων ἀνακαλύψεων, τὰ ἀντικείμενα δι' ἃ ζητεῖται καὶ λαμβάνεται δικαίωμα ἐφευρέσεως ἢ τελειοποιήσεως, τὰς σχέσεις τῶν τρίτων πρὸς τὸν ἐφευρέτην κτλ.

Β. Ν. Φλογαίτης

Ἀπομονώσεως σύστημα
καλεῖται τὸ ποινικὸν σύστημα (Système pénitentiaire), καθ' ὃ ὁ καταδίκος τηρεῖται διαρκῶς ἀποκεχωρισμένος παντός ἄλλου καταδίκου.

Ἐν εἰδικῷ ἄρθρῳ, ὑπὸ τὰς λέξεις Σύστημα ποινῶν, ἐξετάζοντες ἐν ἐκτάσει τὰ κατὰ καιροὺς ἐπικρατήσαντα ἐν τῷ πεπολιτισμένῳ κόσμῳ συστήματα τιμωρίας τῶν ἀδικημάτων, θέλομεν παρατηρήσει μετ' ἐκπλήξεως ὅτι ἐπεκράτησαν κατὰ περιόδους τερατωδέστατα τιμωρίας συστήματα καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ἐνδοξοτά-

ταις πολιτείαις. Ἐν αὐταῖς ταῖς Ἀθήναις ἐπεκράτησαν αἱ ποιναὶ τῆς λιθοβολήσεως, τῆς σταυρώσεως, τοῦ ῥαβδισμού, τῆς μαστιγώσεως, ἐπιβαλλόμεναι οὐ μόνον εἰς τὴν ἀνθρωποκτονίαν καὶ τὴν προδοσίαν, ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἐπ' αὐτοφώρῳ κλοπὴν, εἰς τὴν βεβήλωσιν τῶν μυστηρίων καὶ εἰς τὴν ἱεροσυλίαν. Ἐν αὐτῇ τῇ Ῥώμῃ, ὅπου ἀρχαιότερον ἐκράτει σύστημα ποινῶν ἡπιωτέρων, κατίσχυσεν ἐν μεταγενεστέροις χρόνοις σύστημα βαρβαρωτάτων ποινῶν. Οἱ καταδικαζόμενοι ὅτε μὲν κατεκρημνίζοντο ἀπὸ τῆς Ταρπηίας πέτρας, ὅτε δὲ κατερρίπτοντο εἰς τὸ πέλαγος ἐγκεκλεισμένοι ἐν σάκκοις, ὅτε δὲ ἐκαίοντο ζῶντες ἢ παρεδίδοντο εἰς τοὺς λέοντας καὶ τὰς τίγρεις. Ἔως χθὲς ἐν Ἀγγλίᾳ ἐπεδαφιλεύετο εἰς πλείστα ἐκ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τῆς μαστιγώσεως· ἔως πρό τι νῦν ἐτῶν ἐν Γαλλίᾳ ἐπεβάλλετο εἰς πολλὰ τῶν ἀδικημάτων ἡ ποινὴ τοῦ στίγματός καὶ τοῦ κλοιοῦ.

Ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως, ἡ μᾶλλον τὸ σύστημα τῆς ἐν τῇ φυλακίσει ἐφαρμογῆς τῆς ἀπομονώσεως, ἀπέβρευσεν ἀπὸ τῆς δοξασίας ὅτι ἐν ᾧ ἐξ ἐνός οἱ διαπράξαντες ἀδικήματα, καταφαίνοντα τελείαν ἠθικὴν πώρωσιν, πρέπει νὰ ἀποκλείωνται πάσης πρὸς ἄλλους συγκαταδίκους συκοινωνίας, ὅπως μὴ παρέχωσιν αὐτοῖς μαθήματα κακοηθείας καὶ διαφθορᾶς διὰ τῆς διηγήσεως τῶν ἰδίων αὐτῶν πράξεων, ἐξ ἄλλου ὡς ποινὴ ἐν ὅλῃ τῇ φαινομένῃ ἡπιότητι αὐτῆς εἶναι ἁλθῶς δραστικωτάτη, παρέχουσα τὴν εὐκαιρίαν εἰς τὸν καταδίκον νὰ μελετᾷ καὶ οἰκτείρῃ τὸ ἐπαίσχυντον αὐτοῦ παρελθόν, ἐν ταύτῳ δὲ καὶ βαρυτάτη, διότι ὁ ἄνθρωπος, φύσει κοινωνικὸς ὢν, αἰσθάνεται ἁλθῶς ἠθικὰς ἀλγηδόνας ἐν τῇ διακοπῇ πάσης πρὸς τοὺς ὁμοφύλους αὐτῷ κοινωνίας.

Ἐν Πενσυλθανίᾳ, ἔνθα τὸ πρῶτον ἐφηρμόσθη ἐν ὅλῃ αὐτῇ τῇ αὐστηρότητι ἡ ποινὴ τῆς ἀπομονώσεως εἰς ἀντικατά-

στασιν τῆς θανατικῆς ποινῆς, (οὐδὲ ἐργασίας τινὸς ἢ ἀναγνώσεως ἐπιτρεπομένης εἰς τὸν κατάδικον), ἐπῆλθε τὸ ἀποτέλεσμα ὅτι πλείστοι τῶν καταδίκων ὑφίσταντο διανοητικὴν ἀλλοίωσιν ἢ ἐγήρασκον προῶτως. Ἀλλ' ἐὰν ἐν τηλικαύτῃ αὐστηρότητι ἐφαρμοζομένη ἦναι τῷ ὄντι ἄγαν ἐπιζήμιος καὶ ὑπερμέτρως βασανιστικὴ, συγκιρνωμένη ὅμως μετ' ἐργασίας ἀναγνωστικῆς ἢ ἄλλης ψυχαγωγικῆς ἐργασίας καὶ τῆς κατὰ διαλείμματα διακοπῆς διὰ τῆς συναφείας πρὸς τὸν ἱερέα τῶν φυλακῶν, εἶναι ὠφελιμωτάτῃ παρασκευάζουσα τὴν ἡθικὴν αὐτοῦ βελτίωσιν. Ἀπὸ πολλοῦ ἐπικρατεῖ τὸ σύστημα τῆς ἀπομονώσεως ὑπὸ τὰς τελευταίας συνθήκας λειτουργοῦν ἀποτελεσματικώτατα ἐν ταῖς πλείσταις τῶν Εὐρωπαϊκῶν πολιτειῶν.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόπειρα. (Ποιν. Δικ.). Ἀπόπειρα καλεῖται ἐν τῷ ποινικῷ δικαίῳ ἡ ἐπὶ τῷ σκεπῷ τῆς ἐκτελέσεως κακούργηματος ἢ πλημμελήματος ἐπιχείρησις ἐκ δόλου ἐξωτερικῆς πράξεως περιεχούσης ἀρχὴν ἐκτελέσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 47). Ὅθεν 1) τῆς ἀποπείρας προϋποτίθεται βούλησις ἐνεργὸν πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐγκληματικοῦ σκοποῦ, ἐπὶ τῶν ἐξ ἀμελείας εἶναι ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα, 2) ἀπαιτεῖται πρὸς ὑπαρξίν τιμωρητῆς ἀποπείρας ἐπιχείρησις ἐξωτερικῆς πράξεως, καὶ οὐχὶ ἀπλοῖ διαλογισμοὶ καὶ πόθοι πρὸς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος, ἔστω καὶ βεβαιούμενοι, 3) ἀπαιτεῖται πρᾶξις ἐμφαίνουσα ἀρχὴν ἐκτελέσεως, ἄγουσα δηλ. ἀμέσως εἰς τὸ σκοπούμενον ἀποτέλεσμα διὰ τῆς παραγωγῆς γερονότων ἀποτελούντων τὰ στοιχεῖα τῆς ἐννοίας τοῦ ἀδικήματος (Berner § 103), ὅποια φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ ῥῆξις τοῦ χρηματοκιβωτίου πρὸς τὸν σκοπὸν κλοπῆς, οὐχὶ δ' ἀπλῶς προπαρασκευαστικὴ πρᾶξις ἀποβλέπουσα εἰς κτῆσιν ἢ παρασκευὴν τῶν ἀναγκαζούντων εἰς ἐκτέλεσιν τοῦ ἀδικήματος μέσων, ὅποια

φέρ' εἰπεῖν εἶναι ἡ πρὸς ἀνθρωποκτονίαν ἀγορὰ πυρίτιδος καὶ σφαιρῶν, ἢ παρασκευὴ τῶν μέσων εἰς ἀπόκρυψιν τῆς ἐνοχῆς ἢ εἰς διευκόλυνσιν τῆς ἐν τῷ μέλλοντι ἐκτελέσεως αὐτοῦ. Ἀδύνατος δὲ καθίσταται ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων ἐκείνων, ἅτινα διαπράττονται ἀκαριαίως καὶ οὐχὶ διὰ βαθμιαίας ἐνεργείας τοῦ προσώπου, οἷον ἐπὶ τοῦ ἀδικήματος τῆς ἐξυθρίσεως.

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἄρθ. 48 τοῦ ποιν. ἡμῶν νόμ. ῥητῶς ὀρίζει ὅτι ὡς ἐνοχος ἀποπείρας τιμωρεῖται καὶ ὁ διατάξας ἢ ἐντειλάμενος ἄλλον νὰ διαπράξῃ κακούργημα ἢ πλημμελήμα ἢ ὁ πρὸς τοῦτο ἀσκήσας σωματικὴν ἢ ψυχικὴν βίαν ἢ ὁ ἐπὶ τούτῳ τῷ σκοπῷ χορηγήσας ἢ ὑποσχέθεις αὐτῷ μισθόν, ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα κολάσιμος πρᾶξις δὲν ἐτελέσθῃ, (διότι, ἂν ἐτελέσθῃ, ὁ τοιοῦτος λογίζεται ὡς ἡθικὸς αὐτουργὸς καὶ ἐπισύρει καθ' ἑαυτοῦ πλήρη τὴν ποινὴν τοῦ τελεσθέντος ἀδικήματος).

Τιμωρεῖται δ' ἡ ἀπόπειρα ὡς ἐξῆς: Ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τοῦ θανάτου καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, 2) ἀντὶ τῆς εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβαλλομένης ποινῆς τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν καὶ κατὰ τὰς ἰδίως ἐλαφρυντικὰς περιστάσεις ἡ ποινὴ ὀκταετοῦς τοῦλάχιστον εἰρκτῆς, 3) ὁσάκις εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλλεται ἡ ποινὴ τῶν προσκαίρων δεσμῶν, καταγινώσκεται ἡ αὕτη ποινὴ ἡλαττωμένη, ἀλλ' οὐχὶ πλέον τοῦ ἡμίσεως, καὶ ἐὰν ἐκ τούτου ἡ ποινικὴ διάρκεια γίνηται βραχυτέρα καὶ τοῦ ἐλαχίστου ὅρου τῶν δέκα ἐτῶν, καταγινώσκεται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς, 4) ὅμοια ἐλάττωσις τῆς ποινῆς γίνεται, ὅταν εἰς τὸ τετελεσμένον κακούργημα ἐπιβάλληται ἡ ποινὴ τῆς εἰρκτῆς καί, ἐὰν ἐκ τούτου ἡ διάρκεια τῆς ποινῆς γίνηται βραχυτέρα

καὶ τῆς εἰρκτῆς τῶν πέντε ἐτῶν, καταγινώσκειται ἡ ποινὴ φυλακίσεως (Ποιν. νόμου ἄρθ. 49). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν ἐνίοτε ἡ ἀπόπειρα τιμωρεῖται ἐξ ἴσου πρὸς τὸ τετελεσμένον ἀδίκημα δυνάμει εἰδικῶν διατάξεων τοῦ ποινικοῦ νόμου. Οὕτω φέρ' εἰπεῖν ἡ συνωμοσία (δηλονότι ἀπόπειρα τελέσεως ἀδικήματος ἐσχάτης προδοσίας) τιμωρεῖται ἐξ ἴσου τῇ ἐσχάτῃ προδοσίᾳ (Ποιν. Ν. ἄρθ. 123 καὶ 124) κτλ. Ἡ δὲ ἀπόπειρα πλημμελήματος τιμωρεῖται δι' ἡλαττωμένης ποινῆς, ἀλλ' οὐχὶ κατωτέρω τοῦ ἡμίσεος τῆς ποινῆς, ἥτις ἤθελε καταγνωσθῇ εἰς τὴν τετελεσμένην πράξιν (Ποιν. νόμου ἄρθ. 50). Ἀλλὰ διατελεῖ παντελῶς ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα, υποβαλλομένου μόνον τοῦ ἐνόχου εἰς ἰδιαιτέραν ἀστυνομικὴν ἐπιτήρησιν, ἐὰν ἡ μελετηθεῖσα πράξις ἀρξαμένη ἤδη ἔμεινεν ἀνεκτέλεστος οὐχὶ ἐκ τύχης ἢ διὰ κωλύματα ἐξωτερικά, ἀλλὰ διότι ὁ πράττων παρητήσατο τὴν ἀξιόποιον ἐπιχείρησιν, εἴτε ἐκ τύψεως τοῦ συνειδότος, εἴτε ἐκ συμπαθείας ἢ φόβου τῆς ποινῆς (Ποιν. νόμου ἄρθ. 51). Ἐπίσης διατελεῖ ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα ἡ ἀποτυγχάνουσα, εἴτε διότι τὰ μέσα, ὧν ἐγένετο χρῆσις, ἦσαν ἀπολύτως ἀνεπιτήδεια, ἐξ ἀπλῆς εὐηθείας τοῦ ἐπιχειρήσαντος θεωρηθέντα ἐπιτήδεια, εἴτε διότι τὸ ἀντικείμενον, καθ' οὗ ἀπευθύνεται ἡ παράνομος ἐνέργεια, εἶναι μὴ ἐπιδεκτικὸν τελέσεως ἀδικήματος (Ποιν. νόμου ἄρθ. 52 καὶ 53). Ὅθεν διατελεῖ ἀτιμώρητος ἡ ἀπόπειρα δηλητηριάσεως, ὡς ἀντὶ δηλητηρίου ἐγένετο χρῆσις ἁλατος ἢ σακχάρου, ἢ ἡ ἀπόπειρα ἀνθρωποκτονίας, ὡς ἀντὶ οὗ αὕτη ἐπεχειρήθη ἢ ἤδη τεθνεώς. Τοῦναντίον εἶναι τιμωρητὴ ἡ ἀποτυχοῦσα ἀπόπειρα, ὡς ἀντὶ προσηρμόσθη ἀντὶ τοῦ μελετηθέντος προσφόρου ἀπρόσφορον τι μέσον ἐκ πλάνης καὶ συγχύσεως ἢ προσηρμόσθη μὲν μέσον πρόσφορον καθ' ἑαυτὸ, ἀλλ' ἀναρμοδίως καὶ ἀνεπαρκῶς (Π. νόμ. ἄρθ. 54).

Ὅσακις δὲ ἡ ἀξιόποιος ἐκ δολίας προαιρέσεως ἀπόπειρα περιέχει ἐν ταύτῳ αὐθύπαρκτον τι τέλειον κακούργημα ἢ πλημμέλημα, τότε τιμωρεῖται ἡ βαρύτερον κολαζομένη πράξις (ἀπόπειρα ἢ αὐθύπαρκτον ἀδίκημα), ἢ δὲ ἄλλη πράξις θεωρεῖται ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ περίπτωση (Ποιν. νόμου ἄρθ. 55). Ἀλλὰ τοιοῦτου εἶδους συρροὴ τελέσεως καὶ ἀποπείρας δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ, ὡς ἀντὶ τὸ ἕτερον τῶν ἀδικημάτων εἶναι στοιχεῖον ἀπαραίτητον τῆς ἐννοίας τοῦ ἄλλου καὶ ἀποτελεῖ ἐν ταύτῳ ἀρχὴν ἐκτελέσεως τοῦ ἀποπειραθέντος ἀδικήματος. Οὕτω δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ ἀπόπειρα ληστείας καὶ τετελεσμένον ἀδίκημα παρανόμου βίας, διότι ἡ παράνομος βία συμπίπτει πρὸς τὴν ἀπόπειραν τῆς ληστείας.

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀποπλάνησις εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ εἰς ἀσέλγειαν ἐξανάγκασις διὰ τῆς βίας ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τοῦ βιασμοῦ (*Ἴδε λέξιν)· ἡ δὲ οὐχὶ διὰ βίας, ἀλλὰ κατ' ἄλλον τρόπον, οἷον δι' ὑποσχέσεων, δι' ἀπατηλῶν παραστάσεων, διὰ διεγέρσεως τῆς φυσικῆς ὁρμῆς, ὡθησις εἰς ἀσέλγειαν (κατὰ φύσιν ἢ παρὰ φύσιν) ἀποτελεῖ τὸ ἀδίκημα τῆς ἀποπλάνῆσεως εἰς ἀσέλγειαν. Ἡ αὕτη δὲ τιμωρία, ἡ ἐπιβαλλομένη εἰς τὸν βιαστήν, ἐπιβάλλεται καὶ εἰς τὸν ἀποπλάνησαντα εἰς ἀσέλγειαν παιδίον μὴ συμπληρώσαν τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς ἡλικίας (Ποιν. Ν. ἄρθ. 274). Ἐὰν δ' ἡ πράξις ἐτελέσθη ὑπὸ μητρικοῦ ἢ μητριᾶς, ὑπὸ ἐπιτρόπων ἢ οἰουδὴποτε εἰδους ἐπιμελητῶν (ἀνατροφῶν, διατροφῶν, παιδαγωγῶν), διδασκάλων ἢ ἐπιστατῶν καὶ ἐφόρων δημοσίων καταστημάτων πρὸς τοὺς ὑπὸ τὴν ἐπιμέλειαν αὐτῶν, λογίζεται τοῦτο ὡς ἰδιαιτέρα ἐπιβαρυντικὴ αἰτία κατὰ τὴν ἐπιμέτρησιν τῆς καταγνωστέας ποινῆς (Π. Ν. ἄρθ. 275). Ἀλλ' ὡς ἀντὶ τὸ ἀποπλάνηθεις ὑπερέβαινε τὸ δωδέκατον ἔτος τῆς

ἡλικίας, ἐπιβάλλεται μόνον ποινή φυλακίσεως (ἀλλὰ τοῦλάχιστον ἐξαμήνου) εἰς τὸν ἀποπλανήσαντα, ἐὰν ἀνῆκεν εἰς τὴν κατηγορίαν τῶν προειρημένων (δηλ. μητρουῖ, ἐπιμελντοῦ κτλ.) ἢ ἐὰν ᾔτο ὑπηρέτης ἢ σύννοικος τῶν ἀποπλανηθέντων (οὓς ἐπετρόπευεν ὁ οἰκοδεσπότης ἢ ἡ οἰκοδέσποινα), ἀλλ' οὐχὶ καὶ εἰς τὸν μὴ διατελοῦντα εἰς τοιαύτην ἡθικὴν οἶονεῖ προστάτου σχέσιν πρὸς τὸν ἀποπλανηθέντα (Ποιν. Ν. ἄρθ. 276 καὶ 279), τιμωρεῖται ὅμως (διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν μέχρι δύο ἐτῶν) καὶ ὁ ἀσελγήσας ἐπὶ προσώπου μερίζονος ἡλικίας, ἐὰν τοῦτο ἐκ παραφροσύνης, μέθης ἢ ἀποναρκώσεως δὲν ἠδύνατο νὰ ἔχῃ καθαρὰν συνειδήσιν τῆς πράξεως καὶ νὰ ἀποκρούσῃ ὅπως δέποτε τὸν ἐπιχειροῦντα αὐτὴν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 278).

Σημειωτέον δ' ὅτι κατὰ ῥητὴν διάταξιν τοῦ νόμου (Ποιν. Ν. ἄρθ. 280) ἐπὶ ἀποπλάνῃσι θήλεος εἰς ἀσελγειαν, ὡς καὶ ἐπὶ βιασμῷ, δὲν ἐνεργεῖται καταδίωξις ἀνευ αἰτήσεως τῆς παθούσης, τοῦ συμβίου καὶ τῶν ἐκπληροῦντων χρεὴ γονέως, πλην ἐὰν ἐτελέσθῃ διὰ τρόπου διεγείροντος σκάνδαλον (οἷον δημοσίως ὑπὸ τὰ βλέμματα πολλῶν), ἢ ἐπῆλθε θάνατος ἢ ὁ ἀποπλανήσας εἶναι αὐτὸς ὁ ὑπὸ τοῦ νόμου ἢ τῶν γονέων κληθεὶς εἰς προστασίαν αὐτῆς, δηλονότι ὁ μητρυῖος ἢ ἐπίτροπος ἢ παιδαγωγὸς ἢ διδάσκαλος ἢ ἑφορος ἢ ἐπιστάτης τοῦ καταστήματος.

Προσθετόν ὅτι ἐν τῷ ποιν. ἡμῶν νόμῳ περιλαμβάνονται καὶ ἄλλαι διατάξεις κατὰ τῶν ἀσελγούντων, εἴτε ὅπως κορέσῃσι παρὰ φύσιν σαρκικὰς ὀρέξεις, εἴτε καὶ ὅπως συνουσιασθῶσι κατὰ φύσιν. Διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 282 τιμωρεῖται ὡς διαπραττων πλημμέλημα ὁ παρὰ φύσιν ἀσελγῶν, δηλονότι ὁ μεθ' ἑμοφύλου (τοῦ αὐτοῦ φύλου) ἢ μετὰ κτήνους ἀσελγῶν. Ἰστέον ὅτι ἡ διάταξις αὕτη, οὔτε ἐν τῷ Γαλλικῷ ποινικῷ νόμῳ περιεχομένη, οὔτε ἐν τῷ Βαυαρικῷ ποινικῷ νόμῳ τοῦ 1813,

παρελήφθη ἐκ τῶν Βαυαρικῶν νομοσχεδίων τοῦ 1827 καὶ τοῦ 1831. θεωροῦμεν ὅμως ἤμιστα ὀρθὴν τὴν παράληψιν αὐτῆς, οὐ μόνον διότι δὲν ἐπιτρέπεται εἰς τὸν νομοθέτην ἡ τιμωρία πράξεων μὴ προσβαλλουσῶν ἀλλότρια δικαιώματα, ἀλλὰ καὶ διότι ἐπιβαθεστέραν ῥοπήν ἔχει εἰς τὰ ἥθη τῆς κοινωνίας τὸ προκαλούμενον διὰ τῆς καταδίωξεως σκάνδαλον παρὰ τὴν ἀτιμωρησίαν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 660 τιμωρεῖται ὡς πταίστης διὰ κρατήσεως τοῦλάχιστον τριῶν ἡμερῶν ἢ προστίμου τοῦλάχιστον δεκαπενταδράχμου ὁ παρέχων τόπον διατριβῆς πρὸς ἀσελγειαν (ὁποῖος φέρ' εἰπεῖν ὁ μισθωσάμενος οἰκίαν ὅπως χρησιμεύῃ πρὸς συνέντευξιν τῶν ἀσελγούντων ἢ διατιθεὶς πρὸς τοῦτο τὴν ἑαυτοῦ οἰκίαν) ἢ ἄλλως ὑποβάλλων αὐτὴν ἢ ὁ συντελῶν εἰς αὐτὴν διὰ προαγωγῆς (δηλονότι τῆς πρὸς ἀσελγειαν ἀνευρέσεως ἢ προσαγωγῆς τῶν προσώπων ἢ τοῦ ἑτέρου τοῦλάχιστον) ἢ διαπραγματεύσεως (δηλονότι τῆς πρὸς ἀνεύρεσιν καὶ προσαγωγῆς τῶν προσώπων συνεννοήσεως).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπορρήτου παραβίασις.

Ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐμπιστευτικῶς ὑπὸ τὸ κράτος ὀφειλομένης ἐκ τοῦ ἐπαγγέλματος ἐχεμυθίας, οἷον ἡ μυστικότης τῶν ἀνακοινουμένων ἐκ θρησκευτικοῦ καθήκοντος ὑπὸ τοῦ ἐξομολογούμενου χριστιανοῦ εἰς τὸν πνευματικὸν αὐτοῦ πατέρα, τὸν ἱερέα, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ κατηγορουμένου ἢ ἄλλου διαδίκου εἰς τὸν νόμιμον αὐτοῦ προστάτην, τὸν δικηγόρον, τῶν ἀνακοινουμένων ὑπὸ τοῦ πάσχοντος ἐκ τοῦ πόθου τῆς διασώσεως τῆς υἱείας αὐτοῦ εἰς τὸν ἱατρὸν κτλ. ἔτι δὲ μᾶλλον ἡ μυστικότης τῶν διὰ τῆς ἀλληλογραφίας (ἥτοι τῆς γραπτῆς συνεντεύξεως) πρὸς ὠρισμένον πρόσωπον ἀνακοινουμένων ἐθεωρήθη εἰκότως ἀείποτε ἱερὰ. Διὰ τοῦτο ἀνέκαθεν οἱ ποινικοὶ νόμοι ἐτιμώρησαν αὐστηρῶς τὴν εἰς τὰ ἐ-

πιστολικὰ ἀπόρρητα τῶν ἄλλων ἀθέμιτον εἰσχώρησιν τῶν τρίτων, ἰδιωτῶν ἢ δημοσίων ὑπαλλήλων, ὡς ἐπίσης τὴν προδοσίαν τῶν ἀνακοινωθέντων ὑπὸ τὸ κράτος τῆς ἀνάγκης εἰς τοὺς ἐπαγγελλομένους τὴν σωτηρίαν τῆς ἠθικῆς ἢ σωματικῆς υἰείας, τὴν σωτηρίαν τῆς τιμῆς καὶ τῆς περιουσίας τῶν προσφευγόντων εἰς αὐτοὺς.

Εἰς τιμωρίαν τῆς παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου ὁ ποινικὸς ἡμῶν νόμος, ἀκολουθῶν ὡς καὶ ἐν τοῖς πλείστοις τῷ ὑποδείγματι τοῦ Βαυαρικοῦ ποινικοῦ νόμου τοῦ 1813 καὶ τῶν μεταγενεστέρων Βαυαρικῶν νομοσχεδίων, περιέλαβε α') μὲν τὰ ἄρθρα 445, 446 καὶ 447 ὑπὸ τὸν τίτλον βλάβη διὰ παραβιάσεως ξένων ἀπορρήτων, β') δὲ (κατὰ τὸ 187 ἄρθρον τοῦ Γαλλικοῦ ποινικοῦ νόμου) τὸ ἄρθρον 470 ὑπὸ τὸν τίτλον ὑπεξαίρεσις ἢ ἄνοιγμα ἐπιστολῶν.

Ἐκ τῶν ἄρθρων τούτων τὸ μὲν 447 ἀφορᾷ εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν κληρικῶν, δικηγόρων, ἱατρῶν, μαιῶν, φαρμακοποιῶν καὶ ἄλλων, εἰς οὓς διαπιστεύονται ὑπὸ τὸ κράτος τῆς πίστεως, ἣν ἐμπνέει τὸ ἐπάγγελμα αὐτῶν, ἰδιαίτερα ἀπόρρητα, οἵτινες, παραβιάζοντες τὴν πίστιν ταύτην ἀνακρινοῦσι ταῦτα εἰς ἄλλους (ἔστω καὶ εἰς ἓνα μόνον), τιμωροῦνται· οὗτοι ἐπὶ τῇ ἐγκλήσει τοῦ παθόντος διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ 3 μηνῶν, ἂν ἐκ τῆς ἀνακρινώσεως ταύτης δὲν ἐπῆλθεν εἰς αὐτὸν πραγματικὴ ἠθικὴ ἢ υἱκὴ βλάβη· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Ἀτιμώρητοι ὅμως κατ' ἐξαιρέσιν τυγχάνουσιν οὗτοι δυνάμει αὐτοῦ τοῦ 447 ἄρθρου τοῦ Ποιν. νόμου (ἐξαίρουντος τῆς εἰς τιμωρίαν ὑποβολῆς «τὰς περιπτώσεις καθ' ἃς ὀφείλουσι κατὰ νόμον νὰ εἰδοποιῶσι τὴν ἀρχήν»), εἰὰν ἀνακρινώσιν τὰ ἐμπιστευτικῶς γνωσθέντα αὐτοῖς εἰς τὴν ἀνακριτικὴν ἀρχὴν ἐπὶ τῶν ἀδικημάτων τῆς ἐσχάτης προδοσίας, τῆς παραχαράξεως καὶ κίβδηλείας καὶ τῆς πλαστογραφίας πιστωτικῶν

γραμματίων, ἅτε ὑποχρεουμένοι ἐπὶ ποινῇ παντός πολίτου νὰ ἀναγγεῖλῃ ἐγγράφως ἢ διὰ ζώσης ὅ,τι περὶ τῶν ἀντικειμένων τούτων ἐπληροφόρηθῃ κατὰ τὰ ἄρθρα 130 242 καὶ 260 τοῦ Ποινικοῦ νόμου. Ἄλλ' ἐξ αὐτῶν πάλιν καὶ κατὰ τὰς περιπτώσεις ἐπὶ αὐτὰς τυγχάνουσι τιμωρητέοι, κατὰ τὴν πιθανωτέραν τοῦλάχιστον γνώμην, οἱ κληρικοὶ καὶ οἱ δικηγόροι, οἵτινες δυνάμει τῆς ῥητῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 115 τῆς Ποινικῆς Δικονομίας ἀπαλλάσσονται τῆς ὑποχρεώσεως πρὸς μάρτυριαν ὅσων ἔμαθον οἱ μὲν πρῶτοι ἐκ τῆς χριστιανικῆς εἰς αὐτοὺς ἐξομολογήσεως, οἱ δὲ δεῦτεροι ἐκ τῆς δικηγορικῆς εἰς αὐτοὺς διαπιστεύσεως (Διαφωνοῦσιν ὅμως Meyer καὶ Oppenhoff, οἱς συντάσσεται καὶ Κωστής).

Τὸ δὲ 446 ἄρθρον ἀποβλέπει εἰς τὴν τιμωρίαν τοῦ ἐν ἐργοστασίῳ ἢ ἐν ἐμπορικῷ οἴκῳ ὑπηρετοῦντος (ἐν οἰαδῇ ποτε βαθμίδι ὑπηρεσίας), ὅστις μανθάνει δι' ἀθεμίτων μέσων τὰ ἀπόρρητα τοῦ ἐργοστασίου ἢ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου, ἢ μαθὼν θεμιτῶς (ἐξ ἐμπιστοσύνης τοῦ ἐργοστασιάρχου ἢ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐμπορικοῦ οἴκου), προδίδωσιν αὐτὰ εἰς ἐτέρους· τιμωροῦνται δ' οὗτοι διὰ φυλακίσεως μὲν τὸ πολὺ τριῶν μηνῶν, ἂν δὲν ἐπῆλθε βλάβη τις ἠθικὴ ἢ υἱκὴ εἰς τὸν παθόντα· ἄλλως δὲ διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι τριῶν ἐτῶν.

Τὸ δὲ 445 ἄρθρον ἐξ ἐνός καὶ ἐξ ἄλλου τὸ ἄρθ. 470 ἀποβλέπουσιν ἰδίως, τὸ 470 μάλιστα ἀποκλειστικῶς, εἰς τὴν τιμωρίαν τῶν παραβιάζόντων τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν. Καὶ διὰ μὲν τοῦ ἄρθρου 445 τιμωρεῖται ἐπὶ τῇ καταμηνύσει τοῦ βλάφθεντος ὁ ἐκ δολίας προαιρέσεως (ἢ τοῖ ἐπὶ σκοπῷ ἠθικῆς ἢ υἱκῆς ὠφελείας ἑαυτοῦ ἢ τῆς ζημίας ἐτέρου) ἐπιζητητῶν τὴν γνῶσιν ξένων ἀπορρήτων ἢ ἀθεμίτως (τουτέστιν ἄνευ δικαιώματος παρέχοντος εἰς αὐτὸν τὴν ἐξουσίαν ταύτην) ἀποσφραγί-

ζων, ἀναγινώσκων ἢ ἀντιγράφων (αὐτὸς ἢ δι' ἄλλου) ἐπιστολὰς ξένας ἢ καὶ ἄλλους τίτλους, πράξεις, βιβλία ἐμπορινὰ ἢ ἄλλα τοιαῦτα ἔγγραφα· ἐπιβάλλεται δ' εἰς αὐτὸν ποινὴ φυλακίσεως τριμήνου μὲν τὸ πολὺ, ἐὰν δὲν ἐπετεύχθῃ ὁ παράνομος αὐτοῦ σκοπὸς ἐν ὄλῳ ἢ ἐν μέρει· ἐὰν δὲ τούναντίον, ποινὴ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν. Διὰ δὲ τοῦ ἄρθρου 470 τιμωρεῖται διὰ φυλακίσεως τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος, ὅστις, κατὰ χρώμενος τῇ ἐκ τοῦ ὑπαλληλικοῦ αὐτοῦ καθήκοντος ἐξουσίᾳ αὐτοῦ, ἀνοίγει ἢ ὑπεξαίρει ἐπιστολὴν (ἥτοι ἔγγραφον περιέχον οἰανδήποτε ἀνακρίνωσιν τοῦ ἐπιστέλλοντος πρὸς ὃν ἐπιστέλλεται ἐσφραγισμένον ἢ ἀσφράγιστον) παραδοθεῖσαν τῷ ταχυδρομείῳ, ἢ συνεργεῖ εἰς τὴν ἀνοίξιν ἢ ὑπεξαίρεσιν τοιαύτης. Σημειωτέον ὅτι, ἐὰν ὁ ταχυδρομικὸς ὑπάλληλος ὑπεξαίρων τὴν ἐπιστολὴν ἐγίνωσκεν ἢ ἤλπιζεν ὅτι ἐν αὐτῇ ὑπάρχουσι χρήματα ἢ ἔγγραφα ἀξίας χρηματικῆς ἢ παρεκτικῆς δικαιωμάτων ἢ αὐτῇ αὕτῃ ἢ ἐπιστολῇ ἀποτελεῖ ἔγγραφον παρεκτικὸν δικαιωμάτων, ὑπάρχει συρρόη ἀδικημάτων, τοῦ ἀδικήματος τῆς ὑπεξαίρέσεως, κολαζομένου ὑπὸ τοῦ ἄρθ. 394 τοῦ ποινικοῦ νόμου, καὶ τοῦ τῆς διὰ τῆς ὑπεξαίρέσεως παραβιάσεως τοῦ ἀπορρήτου τῶν ἐπιστολῶν, ὃ τιμωρεῖ τὸ ἄρθ. 470, ὃ δὲ ἔνοχος τιμωρητέος κατὰ τοὺς ὅρους τοῦ ἄρθ. 394 ὡς καθιεροῦντος βαρυτέρας ποινάς.

Ἄλλὰ δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαὶ ὡς ἀποδεικτικὸν μέσον ἀδικήματος; Οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι, τῆς Ποινικῆς ἡμῶν δικονομίας καταριθμούσης καὶ τὰ γνήσια ἔγγραφα ἢ ὑπομνήματα μεταξὺ τῶν ἐν τῇ ποινικῇ διαδικασίᾳ συγχωρουμένων ἀποδεικτικῶν μέσων (ἄρθ. 94 καὶ 134), ὀρίζουσιν μάλιστα ὅτι, ἐὰν εὑρεθῶσι κατὰ τὴν κατ' οἶκον ἔρευναν ὑποπτα χειρόγραφα χρησι-

μεύοντα εἰς ἐξέλεξιν, συλλαμβάνονται (ἄρθ. 172), τίθενται δὲ τὰ κατασχεθέντα γράμματα ἢ ἄλλα ἔγγραφα ἐν περι· αλύμματα ἢ ἐν σάκῳ ἢ ἐν οἴφῳ ἢ ἄλλῳ δοχείῳ καὶ σφραγίζονται διὰ τῆς ἐπισήμου σφραγίδος (ἄρθ. 174), ἀποτελοῦσι καὶ αἱ ἐπιστολαὶ μέσον ἀποδείξεως· ἀλλὰ πρὸς κατάσχεσιν αὐτῶν ἀπαιτεῖται ἡ τήρησις τῶν νομίμων διατυπώσεων· ἐπ' οὐδενὶ δὲ λόγῳ δύνανται νὰ ἀποσφραγίσωσιν ἐσφραγισμένας ἐπιστολὰς, μὴ περιελθούσας εἰς τὸν πρὸς ὄρον, ταχυδρομικοὶ ἢ καὶ ἀνακριτικοὶ ὑπάλληλοι (Ποιν. νόμου ἄρθ. 470 ἐν συνδ. πρὸς ἄρθ. 447). Οὐδεμία δὲ μεταβολὴ ἐπῆλθεν εἰς τὰς διατάξεις ταύτας διὰ τῆς διατάξεως τοῦ ἄρθρου 14 τοῦ πρώτου ἡμῶν Συντάγματος ὅτι «τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν εἶναι ἀπαραβίαστον,» διότι δι' αὐτῆς κυροῦνται ἀπλῶς αἱ κείμεναι διατάξεις τῆς ποιν. δικ. καὶ τοῦ ποιν. νόμου. Ἄλλὰ, προστεθείσης ἐν τῷ νέῳ ἡμῶν Συντάγματι (ἄρθ. 20) καὶ τῆς λέξεως ἀπολύτως, καθιερωθέντος δηλονότι τοῦ ἀπολύτως ἀπαρβιάστου τῶν ἐπιστολῶν, δύναται τις οὐκ ἀπεικόνως νὰ ἰσχυρισθῇ ὅτι οὐδ' ὡς μέσον ἀποδείξεως δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν αἱ ἐπιστολαί, ἅτε τῆς μυστικότητος τοῦ περιεχομένου αὐτῶν ἐπιβαλλομένης αἰετοῦ καὶ διὰ παντός εἰς τὴν ἐξουσίαν, μηδαμῶς δικαιουμένην παρὰ τὴν θέλησιν τοῦ πρὸς ὃν ἡ ἐπιστολὴ ἐπεστάλη νὰ ἀναγνώσῃ αὐτήν, ἔστω καὶ ἀεσφραγισμένην (Ἰδε καὶ ἡμετέρου Συνταγματικοῦ δικαίου § 226).

Ἄλλ' εὐνόητον ὅτι τὸ ἀπόρρητον τῶν ἐπιστολῶν δὲν ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τὰ χρηματικὰ συμφέροντα· διὸ ἐγκυρος κατὰ πάντα ἡ διάταξις τοῦ ἄρθρου 473 τοῦ ἐμπ. νόμου, καθ' ἣν «αἱ πρὸς τὸν πτωχεύσαντα ἐπιστολαὶ παραδίδονται πρὸς τοὺς συνδίκους, οἵτινες τὰς ἀποσφραγίζουσι».

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόσβεσις τῶν ἀγωγῶν.

Αἱ ἀγωγαί, ὡς πηγάζουσαι ἀπὸ τοῦ δικαίωματος, εἰ κέκτηται ὁ ἐνάγων, ἀποσβέννυνται σὺν τῷ δικαίωmati. Σημειωτέον ὅτι ἐπὶ τῶν ἐκτιμωμένων χρηματικῶς δικαιωμάτων (ἃ ὁ Οἰκονομίδης ὠνόμαζε χρηματώδη) μεταβαίνει τὸ δικαίωμα καὶ ἐπομένως καὶ ἡ ἀγωγή εἰς τὸν κληρονόμον τοῦ δικαιούχου καὶ κατὰ τῶν κληρονόμων τοῦ ὀφειλέτου (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12). Κατ' ἐξαιρέσειν δὲ δὲν μεταβαίνουσιν εἰς τοὺς κληρονόμους αἱ καλούμεναι δημοτικαὶ ἀγωγαί, δι' ὧν κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκ. ἡδύνατο πᾶς πολίτης νὰ καταδιώξη τὴν καταστολὴν παρανόμων τιῶν πράξεων (N. 5 § 5 Πανδ. 9. 3. N. 7 πρ. Πανδ. 47. 23) καὶ αἱ φιλοτιμίαι ἱκανοποιητικαί, ὅποια ἡ μέψις διαθήκης ἢ δωρεᾶς καὶ ἡ δι' ἀχαριστίαν ἀνάκλησις δωρεᾶς (N. 6 § 2 N. 7 καὶ N. 15 § 1 Πανδ. 5. 2), ἡ περὶ τῶν ἐξ ὑπαιτίου διαζυγίου κερδῶν (N. 15 § 1 Πανδ. 24. 3), ἡ τῆς ὕβρεως ἀγωγή (N. 13 πρ. N. 28 Πανδ. 47. 10 N. 32 πρ. Πανδ. 35. 2. Ποιν. δίκ. ἄρθ. 6), ἡ περὶ προσβολῆς μνηματός ἀγωγή (actio sepulchri violati. N. 6 καὶ 10 Πανδ. 47. 12), ἡ ἀγωγή κατὰ τοῦ ἐμποδίζοντος τὸν ἐνταφιασμὸν νεκροῦ (N. 9 Πανδ. 11. 7). Δὲν κινεῖται δὲ κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ποινικαὶ ἀγωγαί (§ 1 Εἰσηγ. 4. 12. N. 111 § 3 Πανδ. (50. 18). Ποιν. δίκ. ἄρθ. 118): ὑποχρεοῦνται ὅμως οἱ κληρονόμοι εἰς τὴν καταβολὴν τῶν κατὰ τοῦ κληρονομηθέντος κατεψηφισμένων χρηματικῶν ποινῶν, προστίμων καὶ δικαστικῶν δαπανῶν (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 548 § 1). Ἄλλ' ἐγείρονται κατὰ τῶν κληρονόμων αἱ ἀποβλέπουσαι εἰς ἀνθρώπων τῶν ἐκ τοῦ ἀδικήματος ζημιῶν ἀγωγαί κατὰ μὲν τὸ νῦν ἰσχύον δίκαιον (Ποιν. δίκ. ἄρθ. 9) ἐπὶ ἀνορθώσει τῆς ὅλης ζημίας, κατὰ δὲ τὸ Ῥωμαϊκὸν ἐφ' ὅσον ὠφελήθησαν ἐκ τοῦ ἀδικήματος (N. 16 § 2 Πανδ. 4. 2. N.

52 Πανδ. 6. 1), κατ' ἐξαιρέσειν δὲ ἡ τῶν κλοπιμαίων ἀπαίτησις κινεῖται περὶ τοῦ ὅλου (N. 9 Πανδ. 13. 1).

Ἄλλ' ἐνίοτε ὑφίσταται μὲν τὸ δικαίωμα, ἀλλ' ἐστερημένον τοῦ μέσου τῆς δικαστικῆς καταδιώξεως. Κατὰ τὸ Ῥωμ. δίκαιον ὑπάρχουσι περιπτώσεις, καθ' ἃς ἡ ἐνοχὴ ἀποβάλλει τὸν ἀστικὸν αὐτῆς χαρακτῆρα καὶ μένει μόνον φυσικὴ ἐνοχὴ, ὅθεν δὲν προστατεύεται δι' ἀγωγῆς· ἀλλὰ τανῦν διὰ τῆς ἰσχυοῦσης νομοθεσίας περιορίσθησαν αἱ περιπτώσεις αὗται, διότι καὶ μετὰ τοῦ πατρὸς καὶ τῶν τέκνων δύνανται νὰ συσταθῶσιν ἀστικαὶ ἢ ἀγωγίμοι ἐνοχαὶ καὶ αἱ ἐναλλαγαὶ καταστάσεως (ἐλαττώσεις κεφαλῆς) ἐξέλιπον. Ἐπίσης ἡ παραγραφή, καταστρέφουσα τὴν ἀγωγὴν, παράγει ὑπὲρ τοῦ ἐναγομένου ἔνστασιν ἀνατρεπτικὴν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ τὸ δικαίωμα διατηρεῖται, διό, ἐὰν τὸ δικαίωμα μὴ ἐξαντλήται ἐν τῇ ἀγωγῇ, ἡ παραγραφή δὲν ἐπηρεάζει αὐτό. Οὕτω παραγραφείσης τῆς διεκδικητικῆς ἀγωγῆς, δὲν ἀπόλλυται τὸ δικαίωμα τῆς κυριότητος, ὅθεν, ἂν μὲν τὸ πρᾶγμα ἐπανεέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τοῦ κυρίου, καταδήλως οὐδὲν ἀποτελεσματικὸν ἔχει ἡ παραγραφή· ἂν δὲ περιέλθῃ εἰς τὴν νομὴν τρίτου, μὴ ὄντος διαδόχου τοῦ πρώτου κατέχοντος, δύνανται ἀποτελεσματικῶς νὰ διεκδικηθῇ (N. 8 § 1 Κωδ. 7. 39).

Θ. Ν. Φλογαίτης**Ἀποσιώπησις τῆς ἰδίας συμμετοχῆς.**

Ὁ δημόσιος ὑπάλληλος ὁ κεκλόμενος νὰ μετησχη ὡς δικαστής, κατήγορος, γραμματεὺς ἢ ὅπωςδήποτε ἄλλως εἰς ἀνάκρισιν ἢ ἀπόφασιν (πολιτικὴν, ποινικὴν, διοικητικὴν, ἀστυνομικὴν), ἐὰν ἔχῃ ἄμεσον ἢ ἔμμεσον συμφέρον, ἔστω καὶ πόρρωθεν, εἰς τὴν ἔκβασιν τῆς ὑποθέσεως ἢ συγγενεύῃ πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον ὡς κατ' εὐθεΐαν ἢ ὡς ἐκ πλαγίου συγγενῆς μέχρι τοῦ τετάρτου βαθμοῦ ἢ ὡς κηδεστῆς μέχρι τοῦ δευ-

τέρου ἢ ἔχη πρὸς τὸν ἐνδιαφερόμενον στενὰς φιλίας σχέσεις ἢ τὰνάπαλιν ἀφορμὰς ψυχρότητος ἢ μετέσχεν ἄλλοτε τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως αὐτῆς ταύτης τῆς ὑποθέσεως, ὀφείλει νὰ ἀπέχη, προβάλλων μάλιστα κατὰ τὰς διατάξεις τῆς δικονομίας (ἂν ᾖ καιὶ δικαστικὸς ὑπάλληλος) εἰς τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἣν ἔχει αἰτίαν ἐξαιρέσεως ("Οὐ καὶ ἐξαιρέσεις δικαστῶν")· ὁ δικαστικὸς μάλιστα ὑπάλληλος, ὅστις συνειδῶς ἑαυτῷ λόγον ἐξαιρέσεως, ἀρνεῖται αὐτόν, προβληθείσης τῆς ἐξαιρέσεως, ὑφίσταται πειθαρχικὴν ποινὴν (Πολ. Δικ. ἄρθ. 48, Ποιν. Δικ. ἄρθ. 59). Ἀλλὰ πλὴν τῆς πειθαρχικῆς ποινῆς οὐ μόνον ὁ δικαστικὸς ὑπάλληλος, ἀλλὰ καὶ πᾶς δημόσιος ὑπάλληλος, ἀποσιωπῶν ὃν ἔχει κατὰ τὰ ἀνωτέρω δεσμὸν πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, περὶ ἧς καλεῖται νὰ ἀποφηνῇται, καὶ μετέχων τῆς ἀνακρίσεως ἢ ἀποφάσεως, τιμωρεῖται ἐπὶ ἀποσιωπήσει τῆς ἰδέας συμμετοχῆς διὰ φυλακίσεως μὲν τριῶν μηνῶν ἄχρι δύο ἐτῶν, ἐὰν δὲν ἐπῆλθεν ἡ σκοπούμενη ἀθέμιτος ὠφέλεια ἑαυτοῦ ἢ ἄλλου τινὸς ἢ βλάβη τῆς πολιτείας ἢ ὠρισμένου προσώπου, διὰ φυλακίσεως δὲ τοῦλάχιστον δύο ἐτῶν, ἐὰν ἐπῆλθεν αὕτη ἡ ὁ ἐνοχος ἐπλημμέλησε καθ' ὑποτροπὴν (Ποιν. Ν. ἄρθ. 463). Σημειωτέον ὅτι ἡ καταδίκη ἐπὶ τοιούτῳ πλημμελήματι ἐπιφέρει καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπηρεσίας ἐκπτώσιν, ἔτι δὲ καὶ πρόσκαιρον ἀνικανότητα εἰς ἀνάκτησιν δημοσίας ὑπηρεσίας, ἧς τὴν διάρκειαν ὀρίζει τὸ δικαστήριον ἐν τῇ ποινικῇ ἀποφάσει (Ποιν. Ν. ἄρθ. 24).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστάθμυσις ἐμπορευμάτων ὀνομάζεται ἡ πρὸς ὑπολογισμὸν τοῦ καταβλητέου τελωνιακοῦ τέλους ἀφαίρεσις δυνάμει τοῦ νόμου περὶ τελωνιακοῦ δασμολογίου τοῦ βάρους τῶν δοχείων ἢ περιτυλιγμάτων τῶν εἰσχομιζομένων ἐμπορευμάτων. Τὰ τῶν ἀποσταθμῆ-

σεων ὥρισε λεπτομερῶς τὸ Β. Δ. τῆς 31 Μαΐου 1889 περὶ ἀποσταθμῆσεως τῶν ἐμπορευμάτων καὶ εἰδικῆς δασμολογήσεως αὐτῶν, οὗ σφάσμα τι ἐκ παραδρομῆς συμβάν διωρθώθη διὰ τοῦ Β. Δ. τῆς 20 Σεπτ. 1889. (Ἀναζητήσον ἀμφοτέρω τὰ διατάγματα ταῦτα ἐν τρίτῳ Συμπληρώματι δικαστικῶν νόμων Φλογαίτου σελ. 239 καὶ ἐπ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀποστρατεία ὀνομάζεται ἡ τελευταία κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, ἐπανερχομένου εἰς τὸν ἰδιωτικὸν βίον καὶ ἀπολαύοντος τῆς νενομισμένης συντάξεως. Τὴν ἀποστρατείαν τοῦ ἀξιωματικοῦ δύνανται νὰ ζητήσῃ 1) αὐτὸς οὗτος ὁ ἀξιωματικὸς μετὰ πολυετῆ ὑπηρεσίαν χορηγοῦσαν αὐτῷ τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστρατευθῇ ἐπὶ τῇ εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ ἀνηκούσης συντάξει, 2) δύνανται νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργὸς τῶν Στρατιωτικῶν ἐνεκεν ἀποδεδειγμένης ἀνικανότητος τοῦ ἀξιωματικοῦ περὶ τὴν ὑπηρεσίαν, 3) ὀφείλει νὰ προκαλέσῃ ὁ Ὑπουργός, ὅταν ὁ ἀξιωματικὸς συμπληρώσῃ τὸ νενομισμένον ὅριον ἡλικίας, δηλονότι ὁ μὲν συνταγματάρχης τὸ ἑβδομηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ἀντισυνταγματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν ὄγδοον, ὁ δὲ ταγματάρχης τὸ ἐξηκοστὸν πέμπτον, ὁ δὲ λοχαγὸς τὸ ἐξηκοστὸν ἔτος, ὁ δὲ ὑπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν δεύτερον, ὁ δὲ ἀνθυπολοχαγὸς τὸ πεντηκοστὸν.

Σημειωτέον ὅτι οἱ ἐν ἀποστρατεία διατελοῦντες ἀξιωματικοὶ δὲν δικαιοῦνται μὲν νὰ ἀναλάβωσιν ἐφεξῆς μάχιμον ὑπηρεσίαν, δύνανται ὅμως νὰ ταχθῶσιν εἰς ὀργανικὰς θέσεις τοῦ βαθμοῦ, ὡς φέρ' εἶπεῖν φρούραρχοι, καθηγῆται καὶ διδάσκαλοι, μηχανικοὶ, ὑγειονομικοὶ ὑπάλληλοι κτλ. ("Ἴδε ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων Φλογαίτου σελ. 469 Ν. ΡΟΗ' τῆς 7 Μαρτίου 1851 περὶ καταστάσεως ἀξιωματικῶν ἄρθ. 14 ἐν συνδ. πρὸς Ν. ΩΟ' τῆς 4 Δεκεμ. 1880 περὶ ἐκουσίας μεταθέσεως ἀξιωματικῶν

εἰς ἀποστρατεῖαν καὶ Ν. ΩΠΕ' 18 Δεκ. 1880 περὶ διορισμοῦ ἀποστράτων ἀξιωματικῶν περιλαμβανομένους ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 486 ὑποσ. καὶ Ν. ΑΦΠΔ' τῆς 14 Δεκ. 1887 περὶ ἀπονομῆς ἀνωτέρου βαθμοῦ εἰς ἀποστρατευομένους ἀξιωματικούς (οὗ τὸ 2 ἄρθ. κατηργήθη διὰ τοῦ νόμου ΑΩΠΥ') ἐν Συμπλ. Δικ. Ν. σελ. 656, ἔτι δὲ Ν. ΑΠΣ' τῆς 22 'Ιουνίου 1882 περὶ ὁρίου ἡλικίας τῶν ἀξιωματικῶν ἐν Παραρτ. δευτέρῳ σελ. 490 ὑποσ.).

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Αποσφράγισις. "Ἰδε Προφυλαχτικὰ μέτρα.

'Αποταμιεύσις. "Ἰδε Καταστήματα 'Αποταμιευτικὰ καὶ 'Αποταμιεύσεις.

'Απόταξις (ἀξιωματικοῦ) καλεῖται ἡ κατάστασις ἐκείνη τοῦ ἄνευ θέσεως ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν δὲν δύναται μὲν νὰ ἀνακληθῇ εἰς ἐνέργειαν, ἀμοιρεῖ δὲ τοῦ δικαιώματος νὰ αἰτησῇται καὶ λάβῃ σύνταξιν ἀποστρατείας. Τίθεται δὲ τις εἰς ἀπόταξιν διὰ βασιλικοῦ διατάγματος, προκαλουμένου δι' ἐκθέσεως τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένης εἰς γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ὁρα 'Ανακριτικὸν συμβούλιον), ἔνεκεν ἀνιάτου χρόνιου νοσήματος ἢ ἔνεκεν πειθαρχικῶν λόγων, δηλονότι διαγωγῆς ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸν χαρακτῆρα τοῦ ἀξιωματικοῦ, βρῆων πειθαρχικῶν παραπτωμάτων, καταδίκης διὰ ποινικῆς ἀποφάσεως εἰς φυλάκισιν ὑπερεξάμηνον. ("Ἰδε Ν. ΡΟΖ' 7 Μαρτίου 1851, ΣΚΒ' 27 'Ιανουαρίου 1853 καὶ Ν. ΑΒ' 5 'Ιουν 1882 καὶ Διατ. 26 Σεπτ. 1852 καὶ 7 'Ιουλίου 1861 ἐν ἡμετέρῳ Παραρτ. Δικ. Ν. δευτέρῳ σελ. 469 καὶ ἐπ. "Ἰδε ἐπίσης Ν. ΤΜΗ' 28 Αὐγ. 1856 περὶ καταστ. τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ ναυτικοῦ ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1212 καὶ ΑΧΕ' 19 Δεκ. 1887 ἐν Συμπλ. 731 ὡς καὶ Διατ. 27 Σεπτ. 1856 καὶ 30

'Οκτ. 1856 καὶ 9 'Ιαν. 1868 ἐν Παραρτ. πρώτῳ σελ. 1214 καὶ ἐπ. καὶ Δ. 29 Δεκ. 1888 ἐν Συμπλ. 2 σελ. 52).

Θ. Ν. Φλογαίτης

'Απόταξις ὀπλίτου. "Ἰδε 'Οπλίτης.

'Αποτερματισμὸς δάδους. "Ἰδε Δάδους ἀποτερματισμός.

'Αποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου. "Ὅπως ἔχωσι κύρος αἱ ἀποφάσεις τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου, αἵτινες εἰδικώτερον καλοῦνται β ο υ λ ε ὕ μ α τ α, ἀπαιτεῖται ἡ παρουσία τριῶν δικαστῶν, περιλαμβανομένου τοῦ προέδρου καὶ τοῦ ἀνακριτοῦ, καὶ ἡ τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ δικαστικοῦ γραμματέως. Συνεδριάζει δὲ τὸ δικαστικὸν συμβούλιον κατ' ἰδίαν, δικαιοῦται ὁμῶς νὰ προσέλθῃ εἰς τὴν συνεδρίαν ὁ ἰδιώτης κατήγορος, οὗ ἔνεκα καὶ εἰδοποιεῖται εἰκοσιτέσσαρας τοῦλάχιστον ὥρας πρὸ τῆς συνεδριάσεως προφορικῶς ἢ ἐγγράφως διὰ δικαστικοῦ κλητῆρος· καὶ εἰ μὲν διαμένει ἐν τῇ ἑδρᾷ τοῦ δικαστηρίου, εἰδοποιεῖται αὐτὸς οὗτος, ἄλλως δὲ διὰ τοῦ διωρισμένου ὑπ' αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ πληρεξουσίου, καλουμένου ἀντικλήτου. Ἐκδίδονται δὲ τὰ βουλευματα διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων μετὰ τὴν ἀκρόασιν τοῦ Εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἰδιώτου κατηγόρου, οἵτινες ὁμῶς μετὰ τὴν κατάθεσιν καὶ ἀνάπτυξιν τῶν ἐγγράφων αὐτῶν προτάσεων ἀποχωροῦσι (Ποιν. Δικ. ἄρθ. 247 καὶ ἐπ.).

Ἡ ἀρμοδιότης τοῦ δικαστικοῦ συμβουλίου εἶναι ἀνακριτική, διὸ ἀποφαίνεται πρῶτον μὲν ἐπὶ παντὸς ζητήματος, κατ' αἴτησιν τῶν ἐν τῇ ποινικῇ δίκῃ διαδίκων ἢ κατ' αἴτησιν τοῦ ἀνακριτοῦ, ὃ προκαλεῖ ἢ διαφωνία τοῦ ἀνακριτοῦ πρὸς τινὰ τῶν διαδίκων ἢ ἡ μεταξὺ τῶν διαδίκων διαφωνία ἢ ἡ δυσχέρεια τοῦ κανονισμοῦ ἀντικειμένου τινός ἐν τῇ προδικασίᾳ καὶ δευτέρον ἐπὶ τοῦ ζητήματος τῆς ἀποπερατώσεως ἢ ἐξακολουθήσεως τῆς ἀνακρι-

σεως. Ὅθεν καὶ κατὰ τὴν τελευταίαν περίπτωσηιν δὲν δικάζει κυρίως εἰπεῖν, διότι δὲν ἀποφαίνεται ἂν ἡ πρᾶξις ἐτελέσθη καὶ οἱ κατηγορούμενοι ὥσιν ἔνοχοι. ἀλλ' ἂν δύναται νὰ ὑποστηριχθῇ κατηγορία. Καὶ ἀποφαίνεται μὲν ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία, ὡςάκις ἡ περὶ ἧς πρόκειται πρᾶξις εἶναι ἀτιμώρητος, εἴτε διότι δὲν εἶναι καθ' ἑαυτὴν ἀξιοποινος, εἴτε διότι ὑπάρχουσιν ἄλλοι λόγοι, καθιστῶντες αὐτὴν μὴ τιμωρητέαν (διότι λ. γ. ἡμνηστεύθη ἢ παρεγράφη ἢ δὲν δύναται νὰ καταλογισθῇ ἢ πρᾶξις εἰς τὸν κατηγορούμενον ἢ ἐξηλείφθη τὸ ἀξιοποινον αὐτῆς), εἴτε διότι δὲν ὑπάρχουσιν ἀποχρῶσαι ἐνδείξεις περὶ τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου (Ποιν. δικ. ἄρθ. 152)· ἀποφαίνεται δὲ ὅτι δέον νὰ παυθῇ προσωρινῶς ἡ περαιτέρω καταδίωξις, ὡςάκις ὑπάρχουσι μὲν ἱκαναὶ ἐνδείξεις, ἀλλὰ δὲν εἶναι τοσοῦτον ἐπαρκεῖς ὥστε νὰ στηριχθῇ εἰς αὐτὰς κατηγορία (Ποιν. δικ. ἄρθ. 253)· διατάσσει δὲ περαιτέρω ἀνάκρισιν, ὡςάκις θεωρεῖ ἀτελεῖς τὰς γενομένας ἤδη ἀνακρίσεις καὶ νομίζει ὅτι πρὸς ἀπαρτισμὸν τῆς προδικασίας πρέπει νὰ ἐξακολουθῇσιν αἱ ἀνακριτικαὶ ἔρευναι, ὅτε καὶ ἀποστέλλονται τὰ ἔγγραφα ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀνακριτὴν (Ποιν. δικ. ἄρθ. 254)· παραπέμπει δὲ τὴν δίκην εἰς τὸ ἀκροατήριον τῶν πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν κακουργιοδικῶν, ὡςάκις εὐρίσκει ὅτι ἐκ τῶν ἐνεργηθεισῶν ἀνακρίσεων προκύπτουσιν αἱ ἀπαιτούμεναι ἀποδείξεις, ὅπως ὑποστηριχθῇ κατηγορία (Ποιν. δικ. 256 καὶ ἐπ.). Καὶ εἰ μὲν ἡ δίκη παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν κακουργιοδικῶν, σχεδιάζει ὁ Εἰσαγγελεὺς ἐντὸς πέντε ἡμερῶν τὸ κατηγορητήριον καὶ παραπέμπει αὐτὸ μετὰ τῶν ἐγγράφων εἰς τὸν παρ' Ἐφετάις Εἰσαγγελεῆ, ὅστις ἐπιθεωρεῖ αὐτὸ ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν μετὰ τὴν λήψιν τῶν ἐγγράφων ἢ καταρτίζει ἕτερον, ὑπογράφων αὐτὸ καὶ διατάσσει τὴν εἰς τὸν κατηγορούμενον ἐγ-

χείρισιν αὐτοῦ σὺν τῷ παραπεμπτικῷ βουλεύματι (Ποιν. δικ. ἄρθ. 264 καὶ 266). Ἐχει δὲ τὸ δικαίωμα, καὶ ἂν ὁ κατηγορούμενος δὲν ἀνέκοψε τὸ βούλευμα, νὰ ὑποβάλῃ τὴν ὑπόθεσιν ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ἀπὸ τῆς παραλαβῆς τῶν ἐγγράφων εἰς τὸ συμβούλιον τῶν Ἐφετῶν, ἐὰν σχηματίσῃ τὴν πεποιθήσιν ὅτι ἡ κατηγορία δὲν εἶναι βᾶσιμος ἢ προσηκόντως ἀποδεδειγμένη ἢ δέοντως κεχαρκτηρισμένη (ἄρθ. 267), τὸ δὲ συμβούλιον τοῦτο δικαιούται νὰ παύσῃ προσωρινῶς τὴν κατηγορίαν ἢ νὰ ποφανθῇ ὅτι δὲν πρέπει νὰ γίνῃ κατηγορία ἢ νὰ διατάξῃ περαιτέρω ἀνάκρισιν, μεταρρυθμίζον τὸ πρωτόδικον βούλευμα, ἢ νὰ ἐπικυρώσῃ τὸ πρωτόδικον βούλευμα (ἄρθ. 267 καὶ ἐπ.). Εἰ δὲ διὰ τοῦ βουλεύματος τῶν πλημμελειοδικῶν παρεπέμφθη εἰς τὸ δικαστήριον τῶν πλημμελειοδικῶν, κλητεύεται ὑπὸ τοῦ Εἰσαγγελεῖς ὁ κατηγορούμενος διὰ κλητηρίου θεσπίσματος, ἔχει δ' ἔκτοτε τὸ δικαίωμα νὰ λάβῃ γνῶσιν τῶν ἀνακριτικῶν ἐγγράφων (Ποιν. δικ. ἄρθ. 257). Εἰ δὲ παρεπέμφθη εἰς τὸ πταισματοδικεῖον ἢ εἰς τὸ πλημμελειοδικεῖον, ἀλλὰ πλημμελειοδικεῖον ἄλλο (τὸ ἀρμόδιον δηλ. πλημμελειοδικεῖον), τὰ ἀνακριτικὰ ἔγγραφα στέλλονται ἀνυπερθέτως εἰς τὸν ἀρμόδιον Εἰσαγγελεῆ ἢ δημόσιον κατήγορον (Ποιν. δικ. ἄρθ. 258).

Ἐν τῷ βουλεύματι προσῆκον νὰ ὀρίζηται ῥητῶς ἂν πρέπει νὰ διαρκέσῃ ἡ προφυλάκισις τοῦ κατηγορουμένου ἢ νὰ παύσῃ (Ποιν. δικ. ἄρθ. 259).

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες καὶ οἱ κατηγορούμενοι δικαιούνται ἄεποτε νὰ ἀνακόπτωσι τὰ πρωτόδικα βουλεύματα ἐνώπιον τοῦ ἀρμοδίου συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἐντὸς 24 ὥρων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ἐνώπιον τοῦ γραμματέως τοῦ δικαστηρίου τῶν Πλημμελειοδικῶν, συντασσομένης ἐκθέσεως, περιλαμβανούσης τοὺς λόγους, ἧτις ὑπογράφεται ὑπὸ τε τοῦ

ἀνακόπτοντος καὶ τοῦ γραμματέως (Ποιν. δικ. 260 καὶ ἐπ.). Δὲν ἐπιτρέπεται δὲ κατ' ἐξαίρεσιν ἀνακοπὴ μόνον ὡς ἂν διατάσσεται περαιτέρω ἀνάκρισις (Ποιν. δικ. 260 ἐν συνδ. πρὸς 251). Ἀναμφιβόλως εἶναι ἄτοπος ἡ ἐξαίρεσις, διότι ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τῶν κατωτέρων δικαστηρίων δύναται νὰ ἐπέλθῃ πολλάκις παράτασις ἐπ' ἄπειρον τῆς ἀνακρίσεως ἐπὶ μεγάλῃ βλάβῃ τοῦ κατηγορουμένου ἄνευ τῆς ἐκ τῆς ἀνακοπῆς ἐγγυήσεως.

Σημειωτέον ὅτι ἡ προθεσμία τῶν 24 ὥρων ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος ὑπολογίζεται, ὡς πᾶσαι αἱ προθεσμίαι, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν καὶ οὐχὶ ἀπὸ ὥρας εἰς ὥραν κατὰ τὴν παγίαν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Σημειωτέον ἐπίσης ὅτι ἡ προθεσμία ἄρχεται οὐχὶ ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς καθ' ἑαυτὴν τοῦ βουλεύματος, ἀλλ' ἀπὸ τῆς γνωστοποιήσεως τῆς ἐκδόσεως αὐτοῦ, τουτέστιν ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως αὐτοῦ, κατὰ τὴν σταθερὰν νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου. Τοῦ νόμου χορηγήσαντος εἰς τὸν πολιτικῶς ἐνάγοντα, τὸν ἰδιώτην κατήγορον καὶ τὸν κατηγορούμενον τὸ δικαίωμα τοῦ ἀνακόπτειν, οὐχὶ παιδιᾶς χάριν ἀλλὰ σπουδαίως, οὐδεμία ἀμφιβολία ὅτι ἡ λέξις ἐκδόσεως δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ κατὰ τὸ ξηρὸν γράμμα, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἀληθὲς αὐτοῦ πνεῦμα. Ἐννοεῖται ὁμως ὅτι, ἐὰν ὁ πολιτικῶς ἐνάγων ἢ ὁ ἰδιώτης κατήγορος, κατοικῶν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου, δὲν δώρισεν ἀντίκλητον, ὡς ὤφειλε, ἡ προθεσμία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἀρχομένη οὐχὶ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως, διότι δὲν εἶναι δίκαιον νὰ ἐπηρεάζεται ἡ τύχη τοῦ κατηγορουμένου ἐκ τῆς ἀμελείας ἢ τῆς δυστροπίας τοῦ παθόντος. Δικαίως ὁμως παρεδέξατο ὁ Ἀρειος Πάγος ὅτι εἰς τὴν εἰκοσιτετράωρον ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμίαν εἰς τὸν κατηγορούμενον πρέπει νὰ προστεθῇ καὶ ἡ προθεσμία τῆς ἀποστάσεως,

διότι ἄλλως δὲν ἤθελε χρησιμεύει εἰς τὸν μακρὰν τοῦ δικαστηρίου πεφυλαχισμένον κατηγορούμενον ἡ ἀπλὴ ἀπὸ τῆς κοινοποιήσεως προθεσμία.

Εἰς τὸν Εἰσαγγελέα ἀρχεῖ ἡ εἰκοσιτετράωρος ἀπὸ τῆς ἐπιδόσεως τοῦ βουλεύματος προθεσμία, διότι εἰς αὐτὸν καθήκον ἔχουσιν οἱ γραμματεῖς νὰ κοινοποιῶσι παρ' αὐτοῦ τὰ ἐκδιδόμενα βουλεύματα, ὅθεν οὐδεμία ἄλλη προθεσμία δοτέα αὐτῷ κατὰ τὴν ὀρθοτάτην νομολογίαν τοῦ Ἀκυρωτικοῦ τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ ἡμετέρου Ἀρείου Πάγου.

Ἀλλὰ δύναται τὸ Ἐφετεῖον, ὡς ἂν ἐπελάβετο τῆς ὑποθέσεως ἐπὶ τῇ ἀνακοπῇ τοῦ κατηγορουμένου, νὰ δεινῶσιν τὴν θέσιν τοῦ κατηγορουμένου; Ὁ Ἀρειος Πάγος ἀπὸ πολλοῦ παραδέχεται τὴν ἀποφατικὴν λύσιν ἐπὶ τῷ λόγῳ, ὅτι τὸ ἔνδικον τῆς ἀνακοπῆς μέσον ἀπενεμήθη τῷ κατηγορουμένῳ, ὅπως βελτιστὴ τὴν θέσιν αὐτοῦ, ὡς ἂν νομίζει ὅτι ἡδίκηθη.

Κατὰ τὴν ποινικὴν ἡμῶν δικονομίαν (ἄρθ. 261 καὶ 247) καὶ ἐὰν διὰ τοῦ βουλεύματος διετάχθῃ ἡ ἀπόλυσις τοῦ κατηγορουμένου, διαμένει οὗτος ἐν τῇ φυλακῇ ὑπὸ προφυλάκισιν μέχρι τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλεύματος τοῦ συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν. Ἡ διάταξις αὕτη εἶναι καταδήλως ἀπρεπεστάτη, διότι, ἐὰν ἡ προφυλάκισις, καίπερ καθ' ἑαυτὴν ἀδικωτάτη, ἐθεωρήθη δικαιολογούμενη ὑπὸ τῆς ἀνάγκης ἣν ἔχει ἡ Πολιτεία, καθιερωθεῖσα εἰς ἀποτροπὴν τῆς δραπετεύσεως τοῦ ὑπόπτου ἐνοχῆς, καθίσταται παντελῶς ἀδικαιολόγητος, ὡς ἂν εἰς τὸ μέχρι τῆς καταδικαστικῆς ἀποφάσεως ἐπικρατοῦν τεκμήριον τῆς ἀθώτητος προστίθεται καὶ ἡ πεποίθησις τοῦ συμβουλίου ὅτι δὲν ὑπάρχουσιν ἐνδείξεις κατὰ τοῦ κατηγορουμένου.

Οἱ Εἰσαγγελεῖς, οἱ ἰδιῶται κατήγοροι, οἱ κατηγορούμενοι καὶ οἱ πολιτικῶς ἐνάγοντες δύνανται νὰ αἰτῶσι καὶ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βουλεύματος· ἀλλὰ μόνον ὡς ἂν

κίς τὸ ἐκδόν συμβούλιον τῶν Πλημμελειοδικῶν ἢ τῶν Ἐφετῶν δὲν ἦτο προσήκοντως συντεθειμένον ἢ δὲν παρετέθη τὸ προσήκον ἄρθρον τοῦ ποινικοῦ νόμου ἢ παρετέθη μὲν ἀλλ' ἡρμηνεύθη ἢ ἐφηρμόσθη ἐσφαλμένως. Ἀρχεται δὲ ἡ εἰκοσιτετράωρος προθεσμία τῆς ἀναιρέσεως κατὰ μὲν βουλευματος τοῦ συμβουλίου τῶν Πλημμελειοδικῶν ἀπὸ τῆς παρελεύσεως τῆς πρὸς ἀνακοπὴν εἰκοσιτετράωρου προθεσμίας, κατὰ δὲ βουλευματος τοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐφετῶν ἀπὸ τῆς ἐκδόσεως τοῦ βουλευματος (Ποιν. δικ. 263). Φρονοῦμεν ὅμως ὅτι ἡ διάταξις τοῦ νόμου περὶ λόγων ἀναιρέσεως εἶναι ἐλλιπής, διότι πολλὰ δικονομικὰ παραβιάσεις εἶναι πολλῶ σπουδαιότεραι εἰς ἀναιρέσιν παρὰ τὰς οὐσιαστικάς, ὅποῃαι ἡ παράβασις διατυπώσεων ἀπτομένων τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας ἢ ἀναγομένων εἰς τὴν ἀρμοδιότητα. Προδήλως ὅμως χωρεῖ δυνάμει τοῦ Συντάγματος ἀναιρέσις, ὡς αἱ δικονομικὰ παραβιάσεις συνδέονται πρὸς διατάξεις, ἀναγεγραμμένας ἐν τῷ Συντάγματι.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀπόφασις. Ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γλώσσῃ ἀπόφασις ἐκαλεῖτο ἡ δῆλως τῆς γνώμης τῶν δικαστῶν, ἔτι δὲ ἡ πρὸς παραπεμπικὸν βούλευμα ἰσφαρίζουσα ἀπόφασις τοῦ Ἀρείου Πάγου περὶ παραπομπῆς τῶν κατηγορουμένων ἐπὶ διάσαλεύσει τῶν βάσεων τῆς πολιτείας, καὶ αὐτὴ ἡ ὀριστικὴ ἐκδίκασις τῆς ὑποθέσεως· ἀλλ' ὅ,τι ἡμεῖς νοοῦμεν νῦν διὰ τῆς λέξεως ἀπόφασις, δηλονότι πρᾶξιν δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται διατακτικῶς περὶ τοῦ ἐνεργηθσομένου ἐπὶ τῶν ὑποβληθέντων εἰς τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀντικειμένων, ἔτι δὲ καὶ αὐτὸ τὸ ἔγγραφον, ἐν ᾧ διαλαμβάνεται ἡ τοιαύτη πρᾶξις, ἐκάλουν οἱ ἀρχαῖοι κυρίως *ψῆφον* ἢ *κρίσιν*.

Οὐσιώδη στοιχεῖα τῆς ἀποφάσεως (πολιτικῆς ἢ ποινικῆς) κατὰ τὴν παρ' ἡμῶν δικονομικὴν διαδικασίαν εἰσὶ τὰ ἑξῆς: 1)

τὸ νὰ συνταχθῇ ἔγγραφον διατυποῦν τὰς διατάξεις αὐτῆς, 2) τὸ νὰ βεβαιωταὶ ἐν τῇ ἀποφάσει, ὅτι τὸ δικαστήριον ἀπετέλεσθαι προσήκοντως, μνημονευμένων καὶ τῶν ὀνομάτων τῶν μετασχόντων δικαστῶν (Πολιτ. Δικ. ἄρθρ. 528 Ποιν. 363 καὶ 415). Ὅθεν, ἂν μετέσχον τῆς συγκροτήσεως αὐτοῦ ἀναπληρωτικά μέλη τοῦ δικαστηρίου, δεόν νὰ μνημονεύηται ῥητῶς, ὅτι τὰ τακτικά μέλη ἐκωλύοντο, ἅτε τῆς συνθέσεως τοῦ δικαστηρίου ἀφωρόσης εἰς τὴν δημοσίαν τάξιν. (Contra A. Π. 99 τοῦ 66 καὶ ἔναι ἄλλαι, καθ' ἃς τὸ κώλυμα τοῦ ἀρμοδιωτέρου τεχμαίρεται). Δὲν εἶναι ὅμως ἀναγκαῖον νὰ ἀναφέρεται καὶ ὁ λόγος τοῦ κωλύματος (A. Π. 19 καὶ 184 τοῦ 50, 85 τοῦ 53, 149 τοῦ 69, 243 τοῦ 73). Ἄν ἐπομένως παραλείπηται ἡ μνεία τῶν δικασάντων δικαστῶν, ἡ ἀπόφασις εἶναι ἀναιρετέα, ἔστω καὶ ἂν ἐκ τῶν πρακτικῶν προκύπτῃ ὅτι συνεδρίασεν ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμὸς δικαστῶν (A. Π. 54 τοῦ 57), 3) τὸ νὰ ἀναφύονται ἐν τῇ ἀποφάσει, εἴτε ἐν τῷ ἱστορικῷ, εἴτε ἐν τῷ σκεπτικῷ, εἴτε ἐν τῷ διατακτικῷ (A. Π. 23 τοῦ 54, 24 τοῦ 45), τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν, καὶ ἂν οὗτοι ἐνεφανίσθησαν ἢ οὐ· ἔτι δὲ καὶ σημειώσεις τῆς δικαζομένης ὑποθέσεως, 4) τὸ νὰ διαλαμβάνηται αἰτιολογικόν, περιλαμβάνον τὰς σκέψεις τοῦ δικαστηρίου, τὰς ἀναφερόμενας εἰς τε τὰ πραγματικά καὶ νομικά ζητήματα τῆς δίκης, αἵτινες ἤγαγον αὐτὸ εἰς τὴν ἐκδοσιν τῶν ἐν τῇ ἀποφάσει διατάξεων (Πολ. Δικ. 182), Σημειωτέον ὅμως, ὅτι δὲν ὑποχρεοῦται ὁ πολιτικὸς δικαστὴς νὰ παραθέσῃ ῥητῶς τὸν νόμον, εἰς ὃν ἐστῆριξε τὴν ἀπόφασιν αὐτοῦ, ἐκτὸς ἂν πρόκειται περὶ νόμου ἁλλοδαποῦ ἢ τοπικοῦ τινος ἐθίμου (δηλονότι νόμων θεωρουμένων ὡς πραγματικῶν γεγονότων, ἅπερ πρέπει νὰ ὑποβάλλῃ αὐτὸς ὁ διάδικος) ἐν ᾧ τὸνναντίον ὁ ποινικὸς δικαστὴς

ὀφείλει νὰ παραθέσῃ ὁλόκληρον τὸ ἐφαρμοζόμενον ἄρθρον τοῦ νόμου (Ποιν. δικ. 81). Δέον ὅμως αἱ αἰτιολογίαι νὰ συνδέωνται πρὸς πάντα τὰ ἀναφύμενα ἐν τῇ δίκῃ ἰδιαίτερα κεφάλαια. Οὕτω διεκδικοῦντος τοῦ ἐνάγοντος ἀκίνητον κτῆμα καὶ ἀξιούντος προσέτι τοὺς καρποὺς αὐτοῦ, ἀνάγκη ἰδίας αἰτιολογίας ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ἰδίας ὡς πρὸς τοὺς καρποὺς, ἂν ὁ ἐναγόμενος ἀμφισβητῇ τὸ δικαίωμα αὐτοῦ καὶ ὡς πρὸς τὸ κτῆμα καὶ ὡς πρὸς τοὺς καρποὺς. Ἄλλ' ὅσακις ἡ τῶν καρπῶν ἀπόδοσις εἶναι ἀναγκαίως νόμιμον ἐπακολούθημα τῆς κυρίας ὑποχρέωσης τοῦ ἐναγομένου περὶ τῆς ἀποδόσεως τῶν κτημάτων τούτων, αἱ περὶ αὐτῶν αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεως εἰσιν ἀποχρῶσαι εἰς δικαιολόγησιν καὶ τῆς εἰς τὴν ἀπόδοσιν τῶν καρπῶν τῆς καταδίκης, κατὰ τὴν ὁρθὴν ἀπόφασιν τοῦ Ἀρ. Πάγου 196 τοῦ 48. Ἄλλ' οὐδεμία ἀνάγκη καὶ νᾶπαντᾶ ὁ δικαστὴς εἰς πάντα τὰ ὑπὸ τῶν διαδίκων προβαλλόμενα πραγματικά ἢ νομικά ἐπιχειρήματα πρὸς ὑποστήριξιν τῶν προτάσεων αὐτῶν. (Α. Π. 277 τοῦ 51, 402 τοῦ 52, 175 τοῦ 56 κτλ.). Σημειωτέον ἔτι, ὅτι θεωρεῖται ἐπαρκὲς τὸ αἰτιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας προτέρας ἀποφάσεως τοῦ αὐτοῦ ἢ ἄλλου δικαστηρίου. ἐκδοθείσης ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως· οἷον τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφάσεως Ἐφετείου ἀναφερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς πρωτοδίκου ἀποφάσεως (Α. Μ. 246 τοῦ 38, 69 τοῦ 49, 354 τοῦ 65 κτλ.) ἢ τὸ αἰτιολογικὸν ἀποφάσεως τοῦ δικαστηρίου μετ' ἀνακοπὴν ἀναφερόμενον εἰς τὰς σκέψεις τῆς ἀνακοπείσης ἀποφάσεως αὐτοῦ (Α. Π. 252 τοῦ 51)· ἀλλ' οὐχὶ καὶ τὸ αἰτιολογικὸν τὸ ἐπικαλούμενον τὰς αἰτιολογίας ἄλλης ἀποφάσεως, ἣν οὐδέτερος τῶν διαδίκων ἐπεκαλέσατο (Α. Π. 135 τοῦ 56). 4). Τὸ διατακτικὸν δέον νὰ ᾖ σαφὲς καὶ πληρὲς (ἀποφαινόμενον δηλ. περὶ πασῶν τῶν

αἰτήσεων) καὶ θετικὸν (μὴ ἐξαρτώμενον ἀπὸ ὅρου). Κατ' ἐξαιρέσιν ἐπιτρέπεται νὰ διατάσσεται ἡ ἀπόρριψις ἢ παραδοχὴ τῆς ἀγωγῆς ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς δόσεως ἢ μὴ δόσεως τοῦ ὅρκου. 5) Ἡ ἀπόφασις ἐν τῷ διατακτικῷ πρέπει νὰ ᾖ δεκτικὴ ἐκτελέσεως. Πρὸς τοῦτο δὲ πρέπει νὰ ᾖ αὐτὴ βεβαία καὶ νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς ἐξ αὐτῆς ποῖα τὰναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκους ὑποχρεώσεις. (Πολιτ. Δικον. ἄρθρ. 182 καὶ 807. Α. Π. 87 τοῦ 54). Κατ' ἀκολουθίαν ἡ ἔλλειψις ἐνὸς τῶν στοιχείων τούτων καθίστησιν ἄκυρον τὴν ἀπόφασιν. Ἄλλ' ἄλλαι ἔλλειψεις, ἥττον οὐσιώδεις, δὲν καθιστῶσιν αὐτὴν ἄκυρον. Οὕτως ἡ ἔλλειψις χρονολογίας τῆς διασκέψεως τοῦ δικαστηρίου ἢ σφάλμα περὶ τὴν χρονολογίαν δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἅτε περὶ αὐτῆς συντασσομένου ἰδιαίτερου πρακτικοῦ· δέον δὲ μόνον νὰπαγγεληθῇ πειθαρχικὴ ποινὴ κατὰ τοῦ γραμματέως τοῦ ἐκ βῆθυμίας ἐπικυρώσαντος ἀπόφασιν φέρουσαν δημοσίευσιν τῆς ἀποφάσεως προγενεστέραν τῆς διασκέψεως (Α. Π. 36 τοῦ 42, 258 τοῦ 59). Ὡσαύτως ἡ ἔλλειψις τῆς ὑπογραφῆς τινων δικαστῶν δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 28 τοῦ 46). Ὡσαύτως δὲν καθιστῶσι πλημμελῆ τὴν ἀπόφασιν αἱ περιτταὶ ἢ καὶ πλημμελεῖς ἐν τῇ ἀπόφασιν αἰτιολογίαι καὶ σκέψεις, ὅποταν δι' ἄλλης αἰτιολογίας ὁρθῆς ὑποστηρίξῃται τὸ διατακτικὸν (Α. Π. 296 τοῦ 59, 257 καὶ 354 τοῦ 65). Ὡσαύτως γραφικὸν τι κατὰδηλον σφάλμα (Α. Π. 224 τοῦ 55).

Σημειωτέον ὅτι αἱ ἀποφάσεις τῶν πολυμελῶν δικαστηρίων καταρτίζονται διὰ τῆς ψήφου τῶν πλειόνων. Δικαιοῦνται ὁμῶς οἱ μειονοψηφήσαντες δικασταί, τουτέστιν οἱ διαφωνήσαντες ὀλιγώτεροι τὸν ἀριθμὸν δικασταί, νὰ καταχωρίσωσιν ἐν τῷ αἰτιολογικῷ τῆς ἀποφάσεως τὴν γνώμην αὐτῶν ὡς λόγον ἀμφισβολίας (Πολ.

Δικ. 177. Ποιν. δικ. 395). Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν ψηφοφορίαν σχηματισθῶσι πλείονες τῶν δύο γνώμων, οἱ ἐκφράσαντες ἰδίαν ἑκάστος γνώμην ἢ ἀποτελοῦντες τὴν ἀσθενεστέραν μειονοψηφίαν ὀφείλουσι νὰ ταχθῶσιν ὑπὲρ μιᾶς τῶν γνώμων, ἃς ἀπήγγειλαν τὰ δύο ἐπικρατέστερα μέρη. Ἄλλ' ἔὰν πᾶσαι αἱ σχηματισθεῖσαι γνώμαι ὧσιν ἰσόψηφοι, ἀνασυζητεῖται ἡ ὑπόθεσις, προσλαμβάνομένου καὶ ἑνὸς περιπλέον δικαστοῦ εἰς κατάρτισιν τοῦ δικαστηρίου, καὶ τοιοῦτου μὴ ὑπάρχοντος, ἑνὸς τῶν παρέδρων τοῦ δικαστηρίου, μὴ ὄντος δὲ καὶ τοιοῦτου, ἑνὸς δικηγόρου ἐκ τῶν παρὰ τῷ δικαστηρίῳ διωρισμένων (Πολ. Δικ. 178 καὶ 179).

Δημοσιεύονται δὲ αἱ ἀποφάσεις διὰ τῆς ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ ἀναγνώσεως αὐτῶν ὑπὸ τοῦ προέδρου τοῦ δικαστηρίου· ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως δὲ αὐτῶν ἄρχεται ἡ ἰσχὺς αὐτῶν. Κατὰ ῥητὴν δὲ διάταξιν τοῦ νόμου μέχρι τῆς δημοσιεύσεως δικαιούται ὁ δικαστὴς νὰ μεταβάλλῃ γνώμην καὶ νὰ προκαλέσῃ ἐπομένως τὴν παρακώλυσιν τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς (Πολ. Δικ. 180). Ἐκ τούτου δὲ ἔπεται ὅτι, ἐὰν συμβῇ πρὸ τῆς δημοσιεύσεως νὰ ἐκλίπῃ εἰς τῶν δικαστῶν, ἀποθνήσκων λ. χ. ἢ μετατιθέμενος, ἀνάγκη νὰ ἀνασυζητηθῇ ἡ ὑπόθεσις, ἅτε ἀποφάσεως μὴ ὑπαρχούσης, διότι ἡ γνώμη τοῦ ἐκλιπόντος δικαστοῦ ἐδύνατο νὰ μεταβληθῇ (Α. Π. 345 τοῦ 60). Ἄλλ' ἐκ τούτου ἔπεται καὶ ὅτι αὐτοὶ οὗτοι οἱ δικασταί, οἱ τὴν ἀπόφασιν ἐκδόντες, πρέπει νὰ δημοσιεύωσι τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, διότι μόνον διὰ τούτου παρέχεται βεβαίωσις ὅτι προῆλθεν ἀπ' αὐτῶν ἡ ἀπόφασις καὶ προσέτι μέχρι τῆς δημοσιεύσεως τῆς ἀποφάσεως ἐτήρησαν ἀμετάβλητον τὴν γνώμην αὐτῶν. Ἐν τούτοις ὁ ἡμέτερος Ἀρειος Πάγος δι' ἐπανειλημμένων αὐτοῦ ἀποφάσεων ἀπεφύνατο ὅτι, οὐδεμιᾶς τοῦ νόμου διατάξεως ὀρίζουσας τὴν ὑπ' αὐτῶν τῶν δικασάντων

δημοσιεύειν τῶν ἀποφάσεων (ὧν ἡ ἔκδοσις ἀνεβλήθη μετὰ τὴν συζήτησιν), περιττῆς δὲ οὖσης ἄλλως τῆς ὑπ' αὐτῶν τούτων δημοσιεύσεως, ἅτε συντασσομένου πρὸ τῆς δημοσιεύσεως ἐκάστης ἀποφάσεως ἰδιαιτέρου πρακτικοῦ διασκέψεως, περιλαμβάνοντος τὴν γνώμην ἐκάστου τῶν εἰς τὴν συζήτησιν παρευρεθέντων δικαστῶν, καὶ ἰδιαιτέρου ἄλλου ἐγγράφου περιέχοντος τὴν ὅλην κατ' ἀκολουθίαν τῆς συνδιασκέψεως ἀπόφασιν, ἀμφοτέρων ὑπογραφομένων ὑπὸ τε τοῦ προέδρου καὶ γραμματέως, ἅπερ μαρτυροῦσι τὴν νόμιμον ὑπαρξιν τῆς ὑπὸ τῶν συνδικασάντων δικαστῶν καταρτισθείσης καὶ δημοσιευτέας ἀποφάσεως, οὐδαμῶς ἀναγκαῖον τυγχάνει νὰ δημοσιεύηται ἡ ἀπόφασις ὑπὸ τῶν μετασχόντων τῆς καταρτίσεως αὐτῆς δικαστῶν.

Σημειώτεον ὅτι τῶν ποινικῶν ἀποφάσεων, δι' ὧν καταδικάζεται τις εἰς ἐγκληματικὴν ποινὴν, ἀνάγκη νὰ τυποῦται συνοπτικὴ ἔκθεσις, περιέχουσα τὸ ὄνομα, τὴν τελευταίαν τοῦ καταδικασθέντος κατοικίαν, τὸ κύριον αὐτοῦ κακούργημα, καὶ τὴν καταγνωσθεῖσαν ποινὴν, νὰ τοιχοκολλᾶται δ' αὕτη εἰς τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ, ἐν ᾗ ἐξεδόθη ἡ ἀπόφασις, τὴν πρωτεύουσαν τοῦ νομοῦ ἐν ᾗ διεπράχθη τὸ κακούργημα, καὶ τὴν κατοικίαν τοῦ καταδικασθέντος καὶ νὰ καταχωρίζηται εἰς τὴν Ἐφημερίδα τῆς Κυβερνήσεως· ἐπὶ δὲ τῶν ἀδικημάτων, τῶν τιμωρηθέντων διὰ φυλακίσεως (ἐὰν αὕτη ᾖ τούλάχιστον τρίμηνος) ἢ χρηματικῆς ποινῆς (ἐὰν ᾖ τούλάχιστον τριακοσιδραχμῶς) δημοσιεύεται μόνον τὸ εἶδος, ὁ τόπος καὶ ὁ χρόνος τῆς πράξεως σὺν τῇ ποινῇ, οὐχὶ δὲ καὶ τὸ ὄνομα τοῦ πράξαντος (Ποιν. νόμου ἄρθρ. 28 καὶ 29).

Αἱ ἀποφάσεις τῶν πολιτικῶν δικαστηρίων διαιροῦνται εἰς ἀποφάσεις ὀριστικὰς (τὰς λυούσας ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα) καὶ μὴ ὀριστικὰς, αἱ δὲ μὴ ὀριστικαὶ εἰς προπαρασκευαστικὰς

(τὰς ἀποφάσεις δηλονότι, ἃς ἐκδίδωσιν ὁ δικαστὴς πρὸς προπαρασκευὴν τῆς λύσεως τῆς ὑποθέσεως, ὅποια φέρ' εἰπεῖν ἢ περὶ ἀναβολῆς τῆς συζητήσεως ἀποφασίς) καὶ παρεμπιπτούσας (τὰς ἀποφάσεις, αἵτινες συνδέονται μὲν πρὸς τὴν οὐσίαν τῆς ὑποθέσεως, ἀλλὰ δὲν λύουσιν ὀριστικῶς τὸ ἐπίδικον ζήτημα). Εἶναι ὅμως πλειστάκις δυσδιάγνωστον τίς εἶναι ἡ λύουσα τὸ ἐπίδικον ζήτημα ἀπόφασις, τίς ἐπομένως εἶναι ὀριστική. Κατὰ τὴν ἀπὸ πολλῶν ἐτῶν ἐπικρατοῦσαν παρ' ἡμῖν νομολογίαν, ἀκολουθήσασαν τὴν γνώμην τοῦ μακαρίτου Οἰκονομίδου, ὀριστικά εἶναι αἱ ἀποφάσεις, δι' ὧν γίνεται δεκτὴ ἡ ἀπορρίπτεται ἡ ἀγωγή, ἀλλ' οὐχὶ καὶ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Εἶναι ἐπομένως ὀριστικὴ καὶ ἡ δεχομένη τὴν ἀγωγήν περὶ διανομῆς κοινοῦ πράγματος, καὶ καταπαύουσα ἐπομένως τὴν ἔριδα περὶ τοῦ πρὸς διανομὴν δικαιώματος, καίπερ μὴ ὀρίζουσα τὰ καθ' ἕκαστον τῆς πραγματοποιήσεως τῆς διανομῆς. ἀποτελοῦντα τὸ ἀντικείμενον δευτέρως δίκης (ἐὰν ἡ ἀμφισβήτησις στρέφεται καὶ περὶ τοῦτο). Ἐπίσης εἶναι ὀριστικὴ καὶ ἡ δι' ἧς τὸ δικαστήριον ἀποφαίνεται ὀριστικῶς περὶ τοῦ δικαιώματος τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἀπαιτήσιν λογοδοσίας, εἰ καί, ἂν προκύψῃ φιλονεικία περὶ τοῦ ἀποτελέσματος τοῦ λογαριασμοῦ, ἐκδοθήσεται ἄλλη ἀπόφασις.

Ἄλλ' ἀρχαιότερον ἐπεκράτει παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ (ἀποφ. 36 τοῦ 42, 48 τοῦ 45) ἡ δόξα, συνωδὰ πρὸς τὴν γνώμην καὶ τῶν διασήμεων δικονομολόγων Carré καὶ Dalloz, ὅτι ὀριστικά ἀποφάσεις εἶναι αἱ ἀπορρίπτουσαι οὐ μόνον τὴν ἀγωγήν, ἀλλὰ καὶ αἱ λύουσαι ὀριστικῶς παρεμπιπτόν τι ζήτημα ἐν τῇ δίκῃ, ἰδίως δὲ αἱ ἀπορρίπτουσαι ἐνστάσεις. Τὴν γνώμην δὲ ταύτην ὑπεστήριξε παρ' ἡμῖν ἐρωμένως, ἀντιχρούων τὴν ὑπερίσχυσαν ἀντίθετον νομολογίαν τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὁ ἐπὶ νομικῇ καὶ πολιτικῇ πολυμαθεὶς

διαπρέφας μακαρίτης Ἀθανάσιος Ῥοντήρης. Κατὰ τὴν παρατήρησιν αὐτοῦ, ἡ ἐνστασις εἶναι οὐχὶ προτεινόμενον γεγονός βεβαιούμενον ἢ ἀμφισβητούμενον, τιθέμενον ἢ αἰρούμενον, ἀλλὰ προτεινόμενον δικαίωμα τοῦ ἐναγομένου, κεκτημένου ἐκ νομίμου λόγου καὶ ἱστορικῆς αἰτίας, ἀντιτασσόμενον κατὰ δικαιώματος τοῦ ἐνάγοντος, ὁμοίως κεκτημένου· ὅθεν εἶναι κατὰ πάντα ἰσοδύναμος τῇ προτάσει τοῦ ἐνάγοντος καὶ ἐπομένως ἐξ ἴσου ἰσχυρά, ἀναγνωρίζουμένη αὐθεντικῶς ὑπὸ τοῦ δικαστηρίου. Προδικαστικά ἀποφάσεις εἶναι φυσικῶς αἱ ἀφορῶσαι ἀπλῶς εἰς ἐξέτασιν τῆς ὑποθέσεως, μὴδὲν προδικάζουσαι περὶ τῶν ἀμφισβητούμενων κεκτημένων δικαιωμάτων καὶ μηδαμῶς ἀπτόμεναι τῆς βασεως τῆς ἀγωγῆς ἢ τῆς ἐνστάσεως. Ἄλλ' ἡ ἀπορρίπτουσα ἐνστασιν οὐ μόνον προδικάζει, ἥτοι δικάζει διὰ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἄνευ παραδοχῆς τῆς κυρίας αὐτοτελοῦς αἰτήσεως, ἀλλὰ καὶ δικάζει καθ' αὐτὸ παραδεχομένη διὰ τοῦ διατακτικοῦ ρητῶς σχετικὴν αὐτοτελεῖ αἴτησιν. Ἄλλ' ὡς εἴρηται, ἡ νομολογία ἐπιμένει ἀκράδαντως εἰς τὴν ἐκτεθεῖσαν ἀνωτέρω γνώμην.

Τελεσίδικος καλεῖται ἡ ἀπόφασις ἡ μὴ ὑποκειμένη εἰς τακτικόν τι ἔνδικον μέσον (ἀνακοπῆς ἢ ἐφέσεως), εἴτε ὡς παρελθούσης τῆς πρὸς χρῆσιν αὐτοῦ προθεσμίας ἢ ἀποβάσης ἤδη ματαίας τῆς χρήσεως αὐτοῦ, εἴτε ὡς μὴ ἐπιτρεπομένης τῆς χρήσεως τοιούτου διὰ τὸ ἀνέκκλητον καὶ κατ' ἀντιμωλίαν τῆς ἀποφάσεως. Ὑπάρχουσι δὲ τριῶν εἰδῶν ἀποφάσεις τελεσίδικαι, κατὰ δικαστικά, ἀπολυτικά, σύμβετοι. Καὶ καταδικαστικά μὲν καλοῦνται αἱ ὑποχρεοῦσαι εἰς παροχὴν τινα τὸν ἐναγόμενον ἢ ἀναγνωρίζουσαι ἀπλῶς τὸ δικαίωμα τοῦ ἐνάγοντος. Σημειωτέον, ὅτι ἐνίοτε ἡ καταψήφισις τοῦ ἐναγομένου γίνεται ἐπὶ τῷ ὄρω τοῦ νὰ προεκτελεσῇ ὁ ἐνάγων ὑποχρέωσιν

τινα ὑπὸ τῆς αὐτῆς ἀποφάσεως ἐπιβαλλομένην αὐτῷ, οὕτω φέρ' εἰπεῖν καταβάλλῃ τὸ τίμημα (ἐπὶ πωλήσεως) ἢ ἀποδῶσῃ τὰς ἐν τῷ πράγματι δαπάνας τοῦ ἐναγομένου ἐπὶ παρακρατήσεως ἢ ἐκχωρήσῃ τὰς ἀγωγάς. Ἀπολυτικά δὲ αἱ ἀπολύουσai τὸν ἐναγόμενον, ἥτοι ἀποφαινόμεναι μὴ βάσιμον τὴν ἀξίωσιν τοῦ ἐνάγοντος, σύνθετοι δὲ αἱ καταδικάζουσai ἐν μέρει καὶ ἀπολύουσai ἐν μέρει, ἥτοι μὴ κρίνουσαι νόμιμον τὴν ὅλην ἀπαίτησιν τοῦ ἐνάγοντος, ἀλλὰ μέρος μόνον αὐτῆς, καὶ ἐπιδικάζουσai ὅσον μέρος κρίνει ὁ δικαστὴς βάσιμον.

Ἐκ τῶν πολιτικῶν ἀποφάσεων ὑπόκεινται εἰς ἔφεσιν 1) αἱ ὀριστικά ἀποφάσεις καὶ 2) αἱ περὶ ἀποδείξεως παρεμπίπτουσai ἀποφάσεις, οὐχὶ δὲ αἱ λοιπαὶ ἀποφάσεις (οἷον αἱ προπαρασκευαστικά), αἵτινες μόνον μετὰ τῆς ὀριστικῆς δύνανται νὰ συνεκκληθῶσι. Αἱ περὶ ἀποδείξεως δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι κατ' ἰδίαν (πρὸ τῆς ἐκδόσεως τῆς ὀριστικῆς ἀποφάσεως)· ἀλλὰ δύνανται νὰ ἐκκληθῶσι καὶ μετὰ τῆς ὀριστικῆς.

Ὑπόκεινται δ' εἰς ἀνάκλησιν μόνον αἱ μὴ ὀριστικά ἀποφάσεις, ἥτοι αἱ παρεμπίπτουσai καὶ προπαρασκευαστικά. Ἀλλ' ἀπόφασις Πρωτοδικῶν περὶ ἀποδείξεως, ἐκκληθεῖσα καὶ ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν ἐκδόντων αὐτὴν Πρωτοδικῶν: Οἱ συγγραφεῖς διγάζονται· ἀλλ' ἡ νομολογία ἡμῶν ἀποκλίνει εἰς τὴν ἀποφατικὴν γνώμην ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι, ἐπικυρωθεῖσα ὑπὸ τῶν Ἐφετῶν, κατέστη ἤδη ἀπόφασις τῶν Ἐφετῶν, διὸ δὲν δύναται νὰ ἀνακληθῇ ὑπὸ τῶν Πρωτοδικῶν.

Ἡ ἀπόφασις ἀποτελεῖται ἐκ τριῶν διακεκριμένων μερῶν, ἥτοι τοῦ ἱστορικοῦ ἢ διηγηματικοῦ, (ἐν ᾧ περιλαμβάνεται κατὰ διηγηματικὸν τρόπον περιλήψις τῆς ὅλης συζητήσεως), τοῦ σκεπτικοῦ ἢ αἰτιολογικοῦ (ἐν ᾧ διατυπῶνται αἱ αἰτιολογίαι τῆς ἀποφάσεως, ἐκτιθεμένων οὐ μόνον

τῶν περιστατικῶν, εἰς ᾧ στηρίζεται ἡ ἀπόφασις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐφαρμοζομένων νομικῶν κανόνων) καὶ τοῦ διατακτικοῦ, ὅπερ ἀποτελεῖ τρόπον τινὰ τὴν οὐσίαν τῆς ἀποφάσεως (Πολ. Δικ. 182 Συντ. ἄρθ. 93). Καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν τῆς ἀποφάσεως ἀπαραίτητον νὰ διαλαμβάνῃ 1) τὰ ὀνόματα τῶν μετασχόντων τῆς συζητήσεως δικαστῶν, τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα εἰσαγγελέως καὶ τοῦ ἐκτελέσαντος καθήκοντα γραμματέως, 2) τὰ ὀνόματα τῶν διαδίκων ἢ τῶν πληρεξουσίων αὐτῶν σὺν τῇ παρατηρήσει ἂν ἐνεφανίσθησαν ἢ δὲν ἐνεφανίσθησαν εἰς τὸ δικαστήριον, 3) περιληπτικὴν σημείωσιν τῆς ὑποθέσεως, περὶ ἧς ἡ ἀπόφασις, καὶ τῶν αἰτήσεων ἐκάστου διαδίκου. (Πολ. Δικ. 182). Παράλειψις δὲ τις περὶ ταῦτα παντελὴς τοῦ διηγηματικοῦ φέρεῖ ἀναγκαίως ἀκυρότητα, πλὴν ἐὰν αὕτη ἀναπληροῦται ἐκ τοῦ αἰτιολογικοῦ ἢ τοῦ διατακτικοῦ. (Α. Π. 24 τοῦ 82 τοῦ 45, 55 τοῦ 77, 144 τοῦ 77, 139 τοῦ 83). Ἐκ δὲ τοῦ διατακτικοῦ τῆς ἀποφάσεως πρέπει νὰ προκύπτῃ ἀκριβῶς τίνα τὰ ἀναγνωρισθέντα δικαιώματα ἢ αἱ ἐπιβαλλόμεναι τοῖς διαδίκους ὑποχρεώσεις, ἐπὶ ποινῇ ἀκυρότητος τῆς ἀποφάσεως (Α. Π. 87 τοῦ 54). Ἀλλὰ δὲν ἀπαιτεῖται ἡ χρῆσις ὀρισμένων τύπων ἢ λέξεων, ἀλλ' ἀρκεῖ οἰαδήποτε ἑκφρασις, ἔχουσα ἀναμφίβολον ἔννοιαν. Σημειωτέον ὅτι καὶ παράλειψις τις τοῦ διατακτικοῦ, ἀναπληρουμένη ὑπὸ τοῦ ἱστορικοῦ ἢ τοῦ αἰτιολογικοῦ, δὲν ἐπιφέρει ἀκυρότητα, ἅτε σαφούς καθισταμένης διὰ τῆς ἀναπληρώσεως ταύτης τῆς ἐννοίας τοῦ διατακτικοῦ (Α. Π. 116 τοῦ 47)· οὐδ' ὑπάρχει ἀνάγκη νὰ περιλαμβάνηται ἐν τῇ ἀπόφασί διτακτικὸν διὰ πᾶσαν ἰδιαιτέραν αἴτησιν, ὡς καὶ αὐτῆς ἡ τύχη συναποφασίζεται διὰ γενικῆς ἐκφράσεως ἐν τῷ διατακτικῷ (Α. Π. 72 46, 113 τοῦ 48). Δὲν θεωρεῖται δ' ἐλλειπὲς τὸ διατακτικόν, ἐὰν ἀποφαίνεται μό-

νον περὶ τοῦ δικαίωματος, οὐχὶ δὲ καὶ περὶ τῆς χορηγητέας ποσότητος (Πολιτ. Δικ. 849, 850).

Ἐκ τῶν ὀριστικῶν ἀποφάσεων μόνον αἱ τελεσιδικοὶ δύνανται νὰ ἐκτελεσθῶσι, πλὴν ἐὰν ἐν τῇ ὀριστικῇ ἀποφάσει ῥητῶς ὠρίσθῃ ἡ δι' ἐγγυήσεως ἢ ἄνευ ἐγγυήσεως προσωρινὴ ἐκτέλεσις (Πολιτ. Δικ. 185). Ἄλλ' αἱ προπαρασκευαστικαὶ καὶ παρεμπύπτουσαι ἐκτελοῦνται; Ἡ νομολογία τῶν δικαστηρίων παρεδέξατο ὅτι δὲν ἐκτελοῦνται, ἐξ οὗ προέρχεται ὅτι εὐρίσκει στάδιον ἡ στρεφодиχία νὰ παρατείνῃ τὰς δίκας. Ὅθεν ἀναγκαῖον νὰ ὀρισθῇ νομοθετικῶς ὅτι ἡ ἔφεσις δὲν ἀναστέλλει τὴν ἐκτέλεσιν τῶν μὴ ὀριστικῶν ἀποφάσεων, ἤτοι δὲν ἀναστέλλει τὴν πρόδον τῆς πρωτοδίκου δίκης.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχὴ (διαδικαστικῆς πράξεως κτλ.). ἴδε Παραίτησις.

Ἀποχώρησις ὀνομάζεται ἡ μεθ' ὠρισμένα ἔτη ὑπηρεσίας ἢ ἔνεκα χρονίας παθήσεως ἀπομάκρυνσις τοῦ δημοσίου ὑπαλλήλου τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας (προερχομένη εἴτε ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ ἀποχωροῦντος, ὅτε ἡ ἀποχώρησις ἀποτελεῖ δικαίωμα, εἴτε ἀπὸ ἐπιβολῆς τοῦ νόμου, ὅτε ἀποτελεῖ ὑποχρέωσιν). Δυνάμει τοῦ νόμου ΥΜΓ' τῆς 29 Ἰουνίου 1871 (ὃν ἰδὲ ἐν Δικαστικῶν Νομῶν ἁ τόμῳ σελ. 205 πρώτης ἐκδόσεως) οἱ ἰσόβιοι δικασταὶ καὶ τὰ μέλη τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου ἀποχωροῦσιν ὑποχρεωτικῶς ἔνεκα παθήσεως σωματικῆς ἢ νοσητικῆς ἢ ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηκοστοῦ ἔτους τῆς ἡλικίας αὐτῶν (ὡς πρὸς τοὺς ἀρεοπαγίτας ἔνεκα συμπληρώσεως τοῦ ἐβδομηκοστοῦ πέμπτου ἔτους). Δυνάμει δὲ τοῦ νόμου ΑΜΓ' τῆς 22 Ἰουνίου 1882 (ὃν ἰδὲ ἐν Παραρτ. δευτέρῳ Δικ. Νόμων σελ. 110 ὑποσ.) δύνανται νὰ ἀποχωρήσωσιν οἱ καθηγηταὶ τοῦ Πανεπιστημίου ἐπὶ ἀπολήψει ὅλου τοῦ μισθοῦ καὶ τοῦ βαθ-

μοῦ αὐτῶν μετὰ τεσσαρακονταετῇ διδασκαλίαν.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀποχώρησις (ἀντιπολιτεύσεως ἐκ τῆς Βουλῆς). Ὅρα Ψήφισις νόμων.

Ἀπόλεια τῶν δικαιωμάτων. Τὸ κτηθὲν ἀπαξ δικαίωμα διατηρεῖ τὴν ὑπαρξίν αὐτοῦ, ἂν μὴ ἐπέλθωσι γεγονότα ἐπιφέροντα τὴν καταστροφὴν αὐτοῦ. Τοιαῦτα δὲ γεγονότα (ἄλλοτε μὲν ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως τοῦ δικαιούχου καὶ ἄλλοτε μὴ ἀπορρέοντα ἀπὸ τῆς θελήσεως αὐτοῦ) εἶναι ἡ ἡ καταστροφὴ αὐτοῦ τοῦ ἀντικειμένου τοῦ δικαίωματος ἢ ἡ μεταβολὴ αὐτοῦ εἰς πρᾶγμα μὴ δεκτικὸν συναλλαγῆς, ἢ ἡ ἐβελουσία ὑπὸ τοῦ δικαιούχου μεταβίβασις εἰς ἕτερον ἢ παραίτησις τοῦ δικαίωματος ἢ ἡ τελευτὴ τοῦ δικαιούχου ἐπὶ τῶν πρὸς αὐτὸ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἀχωρίστως ἡνωμένων προσωπικῶν δικαιωμάτων (τῶν προσωποπαγῶν ὀνομαζομένων ὑπὸ τοῦ Οἰκονομίδου) ἢ ἡ ἔνωσις δικαιούχου καὶ ὀφειλέτου ἐν τῷ αὐτῷ προσώπῳ.

Τὰ καταστρεπτικὰ δὲ ταῦτα ἢ καταλυτικὰ τοῦ δικαίωματος γεγονότα ἢ ἀναιροῦσιν ἀφ' ἐαυτῶν τὸ δικαίωμα (οἷον ἡ καταβολὴ τοῦ χρέους ὑπὸ τοῦ ὀφειλέτου ἀναιρεῖ τὸ ἐκ τῆς ὀφειλῆς δικαίωμα τοῦ πιστωτοῦ) ἢ ἀπλῶς χρησιμεύουσιν εἰς τὸν ὀφειλέτην ὡς μέσον νὰ προσβάλλῃ κατὰ καταστρέψῃ αὐτό.

Θ. Ν. Φλογαίτης.

Ἀργία καλεῖται ἡ κατάστασις τοῦ ἀξιωματικοῦ, καθ' ἣν οὗτος παύεται ἀνήκων εἰς θέσιν τινὰ τῶν σωματῶν τοῦ στρατοῦ. Περιέρχεται δὲ εἰς τὴν κατάστασιν ταύτην ὁ ἀξιωματικός, μετατίθεται δηλονότι εἰς ἀργίαν, διὰ Βασιλικοῦ Διατάγματος, προκαλουμένου ὑπὸ τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ α') μὲν ἔνεκα διαλύσεως σώματος, καταργήσεως θέσεως, ἐπανάδου ἐξ αἰχμαλωσίας ἢ χρονίας νόσου καὶ β') ἔνεκα ὑπηρεσιακῶν πει-

βαρχικῶν λόγων, ὅποιοι εἶναι ἡ παρὰ τῆς ἀπαιτουμένης ἐχεμυθίας, ἡ ἐπέκεινα τῶν ἐξ μηνῶν φυλάξεις, ἡ καταδειχθεῖσα περὶ τὸ διοικεῖν ἀνικανότης ἡ ἐπιδεκτικὴ ἐπανορθώσεως, ἡ ἐπίδειξις ἀσυμβιβάστου πρὸς τὸ ἀξίωμα τοῦ ἀξιωματικοῦ διαγωγῆς. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἔνεκα πειθαρχικῶν λόγων ἐπιβαλλομένη ἀργία διαιρεῖται εἰς ἀργίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, (ὅποτε ἡ θέσις τοῦ εἰς ἀργίαν τεθέντος δὲν πληροῦται ἐπὶ ἐν ἔτος, πλὴν ἂν κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο ὁ τιμωρηθεὶς ἀξιωματικὸς δὲν ἀπευθύνῃ αἴτησιν περὶ ἀναλήψεως ὑπηρεσίας ἢ ἀπορριφθῇ ἡ αἴτησις αὐτοῦ), καὶ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως (ὅποτε ὁ εἰς ἀργίαν τεθεὶς διαμένει ἐν τῇ ἀργίᾳ ἕως οὗ ἡ ἀνάγκη τῆς ὑπηρεσίας συγχωρήσῃ ἢ ἐπιτάξῃ τὴν ἀνάκλησιν αὐτοῦ εἰς ἐνέργειαν ἢ τεθῇ εἰς ἀποστρατεῖαν ἢ ἀπόταξιν). Καί, ὅπως τεθῇ μὲν ὁ ἀξιωματικὸς εἰς ἀργίαν διὰ προσκαίρου παύσεως, ἀπαιτεῖται ἔκθεσις τοῦ ἐπὶ τῶν Στρατιωτικῶν Ὑπουργοῦ, στηριζομένου εἰς δικαιολογητικὰς ἐκθέσεις τῶν δυνάμει τοῦ νόμου ἀρμοδίων στρατιωτικῶν ἀρχῶν· ὅπως τεθῇ δὲ εἰς ἀργίαν δι' ἀπολύσεως ἐκ τῆς θέσεως, ἀπαιτεῖται ἔκθεσις, στηριζομένη εἰς καταφατικὴν γνωμοδότησιν ἀνακριτικοῦ συμβουλίου ("Ἰδε Ἀνακριτικὸν Συμβούλιον).

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἄρειος Πάγος. Ἐν Γαλλίᾳ τὸ πρῶτον μετὰ τὴν μεγάλην Γαλλικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 1789, τὴν καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς καινοτομήσασαν, ἐπενεώθη ἡ σύστασις ὑπάρχοντος δικαστικοῦ σώματος, ἀποσκοποῦντος εἰς τὴν τήρησιν τῆς τοῦ νόμου ἐνότητος καὶ τῆς περὶ τὴν ἐφαρμογὴν αὐτοῦ δικαστικῆς ὁμοιοῦς καὶ πρὸς τοῦτο δικαιουμένου ἐπὶ τῇ προτάσει τῶν ἐνδιαφερομένων ἰδιωτῶν ἢ τῶν δημοσίων ἀρχῶν νὰ ἐκμηδενίσῃ τὰς εἰς τοὺς νόμους

ἀντιβαίνουσας κατὰ τὴν κρίσιν αὐτοῦ ἀποφάσεις τῶν κατωτέρων δικαστηρίων, εἰς ὃ καὶ ἀπεδόθη τὸ ὄνομα Ἀκυρωτικὸν (Cour de Cassation). Κατὰ τὰ περὶ αὐτοῦ νομοθετηθέντα, αἱ ἀποφάσεις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ οὐδαμῶς ὑποχρεοῦσι τὰ κατώτερα δικαστήρια νὰ ἐφαρμόζωσι τὸν νόμον κατὰ τὴν ἐν αὐταῖς ἐρμηνείαν αὐτοῦ· ἀλλ' ἔνθεν μὲν ὁ ἔλλογος φόβος μὴ τὸ Ἀκυρωτικὸν ἐμμένον εἰς τὴν ἰδίαν κρίσιν ἐκμηδενίσῃ δι' ἀναίρεσεως τὰς ἀποφάσεις αὐτῶν, τὰς ἄλλοιως ἐφαρμοζούσας τὸν νόμον, ἔνθεν δὲ καὶ κυρώματα ἢ κατὰ τὸ πλεῖστον κατάρτισις τοῦ Ἀκυρωτικοῦ ἐκ τῶν σπουδαιωτάτων τῆς Πολιτείας νομομαθῶν, ἀγωνιζομένων ἐνδελεχῶς νὰ περιποιήσωσιν εἰς τὴν ὀρθὴν τοῦ νόμου ἐννοιαν τὸ προσῆκον αὐτῇ κράτος, κατέστησαν τὸ Ἀκυρωτικὸν τιμαλφὴ σύμβουλον καὶ προσέχροντα ὁδηγὸν τῶν κατωτέρων δικαστηρίων. Ἀληθῶς δὲ τὸ Γαλλικὸν Ἀκυρωτικόν, οὐδέποτε ὁκνήσαν νὰ ἀποδεχθῇ τὰ διὰ μακρᾶς καὶ πεφωτισμένης ἐπιστημονικῆς συζήτησεως ἀποδειχθέντα πορίσματα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης, ἔστω καὶ προσκρούοντα εἰς τὰ διὰ ἄλλεπαλλήλων αὐτοῦ προηγουμένων ἀποφάσεων καθιερωμένα, κατέστη κατὰ τὴν κοινὴν ὁμολογίαν τὸ σπουδαιότατον ὄργανον τῆς ἐπιστημονικῆς διαπλάσεως καὶ ἀναπτύξεως τοῦ δικαίου.

Ἡ εὐδοκίμησις αὐτοῦ ἐν Γαλλίᾳ ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἐν βραχυτάτῳ διαστήματι κατασκευὴν ὁμοίων δικαστικῶν σωμάτων ἐν πάσαις ταῖς Γερμανικαῖς Ἐπικρατεῖαις, ἐν Ἰταλίᾳ, ἐν Ἰσπανίᾳ, ἐν Πορτογαλίᾳ καὶ ἐν γένει ἐν πάσαις ταῖς Εὐρωπαϊκαῖς ἐπικρατεῖαις ἔνθα ἡ δικαιοσύνη ἀπονέμεται ὑπὸ τακτικῶν δικαστῶν. Ἐξαιρεῖται δὲ μόνῃ ἡ Ἀγγλία, ἐν ἣ ἐπικρατεῖ παντελῶς διάφορος δικαστικὴ διοργάνωσις ("Ἰδε Ἐξουσία Δικαστικὴ).

Ὅτε διὰ τοῦ Ὁργανισμοῦ τῶν Δικαστηρίων συνεστάθησαν καὶ παρ' ἡμῖν

τακτικά δικαστήρια, κατὰ τὸ παράδειγμα τῶν Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν δικαστηρίων, συνεστάθη καὶ Ἀκυρωτικόν· ἄλλ' ἀντὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ἐδόθη καταλληλότερα παρ' ἡμῖν εἰς τὸ ὕπατον τοῦτο ἑλληνικὸν δικαστήριον τὸ ὄνομα Ἀρειος Πάγος, ὅπερ ἔφερε τὸ πάλαι τὸ πολυθρύλητον ἐπὶ σοφία καὶ δικαιοσύνη ἀρχαιότατον Ἀθηναϊκὸν συνέδριον. Εἶχε δὲ δοθῇ αὐτῷ τὸ ὄνομα τοῦτο, εἴτε διότι, ὡς ἐμυθολογεῖτο, ἐδικάσθη ἐνώπιον αὐτοῦ ὁ θεὸς Ἄρης, εἴτε διότι αἱ συνεδρία αὐτοῦ ἐγίνοντο ἐπὶ τῆς ἀντικρὺ τῆς Ἀκροπόλεως ἀποτόμου πέτρας, ἅτε μὴ ἐπιτρεπομένης ὑπὸ τῶν ἐπικρατουτῶν κατὰ τὴν σύστασιν αὐτοῦ προλήψων τῆς ἐν τῇ πόλει διεξαγωγῆς φονικῶν δικῶν, ἵνα μὴ μολυνθῇ ἡ πόλις ἐκ τῆς παρουσίας τοῦ βδελυροῦ φονέως, ὅθεν Ἀρειος Πάγος (δηλονότι πολεμικὴ ἢ φονικὴ πέτρα) ἦν ἡ θέσις, ἐνθα συνήρχετο, καὶ ἀπὸ τῆς θέσεως ὠνομάσθη καὶ τὸ δικαστήριον.

Κατὰ τὴν πρώτην σύστασιν τῶν ἑλληνικῶν δικαστηρίων τὸ δικαστήριον τοῦ Ἀρείου Πάγου ἀποτελεῖτο ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, πέντε δικαστῶν, ἐνὸς παρέδρου, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως (Ὁργ. Δικ. ἄρθ. 9)· ἄλλ' ἀκολουθῶς ηὔξήθη ἀλλεπαλλήλως ὁ ἀριθμὸς τῶν δικαστῶν καὶ τῶν παρέδρων (Ἰδε Διατ. τῆς 25 Φεβρ. 1836, τῆς 8 Δεκ. 1837 κτλ.). Τανῦν δὲ διαιρούμενον εἰς δύο τμήματα, ἀποτελεῖται ἐξ ἐνὸς προέδρου, ἐνὸς ἀντιπροέδρου, δέκα καὶ πέντε δικαστῶν, ἐνὸς εἰσαγγελέως, ἐνὸς τοῦλάχιστον ἀντεισαγγελέως καὶ ἐνὸς γραμματέως· δὲν μετέχουσι δὲ τῆς καταρτίσεως αὐτοῦ πάρεδροι (ἄρθρ. 1 τοῦ νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1877, περιλαμβανομένου ἐν Δικαστ. Νόμων Φλογαίτου τόμῳ 1 ὑπὸ τὸ ἄρθρ. 9 Ὁργ. Δικαστηρίων, ἐν συνδ. πρὸς ἄρθρον 1 τοῦ νόμου ΑΣΜΒ' τῆς 27 Μαρτίου 1891 περιλαμβανομένου ἐν τρίτῳ Συμπλ. Δικ.

Νόμων σελ. 294). Σημειωτέον ὅτι ἀπὸ τῆς εἰσαγωγῆς τοῦ προμνημονευθέντος νόμου ΧΜΖ' τῆς 28 Ἰουλίου 1871 τὸ μὲν πρῶτον τμήμα, ὅπερ καὶ καλεῖται εἰδικώτερον Ἀκυρωτικὸν τμήμα, δικάζει τὰς αἰτήσεις ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων τῶν ἀστικῶν δικαστηρίων καὶ τοῦ Ἐλεγκτικοῦ Συνεδρίου, τὸ δὲ δεύτερον τὰς αἰτήσεις ἀναιρέσεως κατὰ τῶν ἀποφάσεων καὶ βουλευμάτων τῶν ποινικῶν δικαστηρίων, προσέτι δὲ τὰς παραπεμπομένας εἰς αὐτὸ ὑποθέσεις ὑπὸ τοῦ πρώτου τμήματος. Διαφωνούντων τῶν δύο τμημάτων περὶ τὴν λύσιν νομικοῦ τινος ζητήματος, δικάζει ἐν ὁλομελείᾳ ὁ Ἀρειος Πάγος, συγκροτούμενος ἐξ ἑνδεκα τοῦλάχιστον δικαστῶν. Δικάζει δὲ ὁ Ἀρειος Πάγος ὡσαύτως ἀπὸ τῆς συνταγματικῆς μεταπολιτεύσεως τῆς 3 Σεπτεμβρίου τὰς ἄρσεις συγκρούσεως (Συντ. τοῦ 1844 ἄρθ. 101, Συντ. τοῦ 1864 ἄρθ. 101)· ἐπίσης δὲ δυνάμει τῶν διατάξεων τῆς δικονομικῆς ἡμῶν νομοθεσίας κανονίζει τὴν ἀμφιβαλλομένην ἀρμοδιότητα τῶν δικαστηρίων καὶ ἀποφαίνεται περὶ τῆς παραπομπῆς τῶν ὑποθέσεων ἀπὸ δικαστηρίου εἰς δικαστήριον, ὡσάκεις ἔνεκεν ἐξαίρεσεως ἢ κωλύματος ὁλοκληροῦ δικαστηρίου ἢ πολλῶν δικαστῶν καθίσταται ἀδύνατος ἢ ὑπὸ τοῦ ἀρμοδίου δικαστηρίου ἐκδίκασις ἢ κινδυνεύει ἡ δημοσία ἀσφάλεια ἐκ τῆς συζητήσεως τῆς ὑποθέσεως ἐν ὠρισμένῳ τόπῳ (Πολ.Δικ. ἄρθ. 29 καὶ ἐπ. ἄρθ. 49 καὶ ἐπ. Ποιν. Δικ. ἄρθ. 46 καὶ ἐπ., 60 καὶ ἐπ.).

Θ Ν. Φλογαίτης

Ἀρμενοπούλου Ἐξάβιδος. Ὁ Κωνσταντῖνος Ἀρμενόπουλος, εἰς τῶν πολυγραφωτέρων Βυζαντινῶν νομοδιδασκάλων, διατελέσας νομοφύλαξ τοῦ βασιλικοῦ σεκρέτου καὶ κριτὴς τῆς Θεσσαλονίκης, ἤκμασε κατὰ τὸν δέκατον τέταρτον αἰῶνα. Καὶ ἔγραψε μὲν πολλὰ καὶ παντοῖα· ἀλλὰ τὸ κυριώτατον τῶν

συγγραφικῶν αὐτοῦ ἔργων εἶναι τὸ ὑπ' αὐτοῦ καταρτισθὲν *Πρόχειρον νόμων* ἢ *Ἐξάβιβλος*, διαρνούμενον εἰς ἑξ βιβλία (ἐξ οὗ καὶ τὸ ὄνομα *Ἐξάβιβλος*), ὅπερ ἤξιώθη τῆς τιμῆς διὰ τὸ σύντομον καὶ περιεκτικὸν αὐτοῦ οὐ μόνον νὰ χρησιμεύῃ ὡς ὁ κυριώτατος ὁδηγὸς τῶν ἐν τῷ διαστήματι τῆς δουλείας τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους δικαζόντων κατὰ τοὺς Βυζαντιακοὺς νόμους τὰς μεταξὺ τῶν Ἑλλήνων ἰδιωτικὰς διαφορὰς ὑπὸ τὸν τύπον αἵρετοῦ κριτοῦ ἀρχιερέων καὶ λοιπῶν προσεστώτων τοῦ ἔθνους. ἀλλὰ καὶ νὰ ἀνακηρυχθῇ ὡς ὁ ἰσχύων ἀστικός κώδιξ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἀποκατάστασιν τῶν πραγμάτων διὰ τε τοῦ ψηφίσματος τῆς 15 Δεκ. 1828 τοῦ ἀοιδίμου Καποδιστρίου καὶ τοῦ Διατ. τῆς 23 Φεβρ. (7 Μαρτίου) 1835 τῆς Βασιλικῆς ἀντιβασιλείας. (Ἴδε *Ἀστικὸν Δίκαιον*).

Τὸ *Πρόχειρον* τοῦτο, ὅπερ ἄλλοι μὲν ἐν προλαβοῦσι χρόνοις παρέστησαν ὡς ἀριστοτέχνημα νομικῆς συλλογῆς (λ.χ. ὁ Νικόλαος Κομνηνὸς Παπαδόπουλος, καθηγητῆς ἐν Παταύῳ), ἄλλοι δὲ ἐσχάτως κατεχλεύασαν καὶ κατεμυκτήρισαν ὡς ἰσχνὸν συνονοθύλεμα ἐξ ἄλλων νομικῶν συλλογῶν (οἷον ὁ Zachariae von Lingenthal), κατηρτίσθη ἐπὶ τῇ βάσει τῆς *Συνόψεως τῶν Βασιλικῶν* (τῆς γνωστῆς ὑπὸ τὸ ὄνομα *Synopsis Major*, ἥτοι τῆς κατ' ἀλφαβητικὴν τάξιν ἐπιτομῆς τῶν Βασιλικῶν μετὰ παραπομπῶν εἰς τὰ συναφῇ χωρία αὐτῶν), τῶν μεταγενεστέρων Νεαρῶν (πρὸ πάντων Λέοντος τοῦ σοφοῦ, Κωνσταντίνου τοῦ πορφυρογεννήτου, Ῥωμανοῦ τοῦ Α', Ῥωμανοῦ τοῦ Γ', Νικηφόρου τοῦ Φωκᾶ κτλ.), τῶν Ῥωμαϊκῶν τοῦ Μαγίστρου, τῆς καλουμένης ἄλλως *Πείρας* (ἥτοι συλλογῆς ἀποφάσεων τοῦ ἐν τῷ ἱπποδρομίῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδρεύοντος ἀνωτέρου δικαστηρίου), τῶν *Ἐπαρχιακῶν*, (ἥτοι τῆς ὑπὸ τοῦ ἀρχιτέκτονος

Ἰουλιανοῦ τοῦ Ἀσκαλωνίτου γενομένης συλλογῆς τῶν διαταγμάτων τῶν Ἐπαρχίων τῆς πόλεως) καὶ τοῦ *Προχείρου* Νόμου (ἥτοι τῆς ἐπὶ Βασιλείου τοῦ Μακεδόνα δημοσιευθείσης ἐπιτομῆς τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων τῶν Ἰουστινιανείων συλλογῶν καὶ τῆς Ἐκλογῆς τοῦ Λέοντος καὶ τοῦ Κωνσταντίνου). Εἶναι δ' ἀληθές ὅτι περιλαμβάνει μὲν ἐν τισι διατάξεις ἀντιφασκούσας ἀλλήλαις, παραλείπει δὲ παντελῶς τὴν ρύθμισιν εἰδῶν τινῶν ἐννόμων σχέσεων, (οἷον τῆς ἐκχωρήσεως καὶ τῶν αἱρέσεων καὶ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτῶν) ὅθεν ἡ εἰσαγωγή αὐτοῦ ὡς ἀστικοῦ κώδικος ἐμελλε νὰ γεννήσῃ τινὰς δυσχερείας. Ἀλλ' ὁμολογητέον ἐξ ἄλλου ὅτι καὶ πᾶσαι αἱ λοιπαὶ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπίσημοι καὶ ἰδιωτικαὶ συλλογαὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν καὶ βυζαντιακῶν νόμων δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ἀπὸ πηλλαγμέναι ἐλλείψεων καὶ ἐλαττωμάτων.

Θ. Ν. Φλογαίτης

Ἀρμοδιότης καὶ δικαιοδοσία (τῶν Ἀστικῶν δικαστηρίων). Πρὸς ὁρθὴν ἐξάσκησιν τῆς δικαστικῆς ἐξουσίας ἀπαιτεῖται ἡ διαίρεσις αὐτῆς εἰς δικαστήρια, ἔχοντα ὠρισμένην δικαιοδοσίαν, δηλονότι ὠρισμένην ἑκτασιν ἐνεργείας. Ἡ ἑκτασις δὲ αὕτη ὀρίζεται ἢ κατὰ γεωγραφικὰ ὅρια ἢ καὶ κατὰ τὰ εἶδη τῶν διαφορῶν. Ἡ δικαιοδοσία δὲ αὕτη (δωσιδικία κατ' Οἰκονομίδην) διαιρεῖται 1) εἰς νόμιμον, τὴν ἐκ νομικῆς διατάξεως πηγάζουσαν, ἣτις ὑποδιαιρεῖται εἰς γενικὴν καὶ εἰδικήν, 2) εἰς αἵρετὴν ἢ κατὰ παρέκτασιν, τὴν πηγάζουσαν ἐκ τῆς θελήσεως τῶν διαφερομένων, καὶ 3) εἰς ἑκτακτον ἢ κατὰ παραπομπήν, τὴν ἀπορρέουσαν ἀπὸ δικαστικῆς ἀποφάσεως, δι' ἧς παραπέμπεται ἡ ὑπόθεσις εἰς ἄλλο δικαστήριον ὁμοειδὲς καὶ ἰσόβαθμον. (Πολ. Δικ. 49).

Κατὰ κανόνα ἀρμόδιον δικαστήριον, δ-

πως ἐπιληφθῇ τῆς ἀναφύσεως διαφορᾶς ἡμεδαποῦ, εἶναι τὸ δικαστήριον, ἔνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν μόνιμον κατοικίαν αὐτοῦ, ἥτοι τὸ μόνιμον κέντρον τῶν οἰκιακῶν καὶ κοινωνικῶν αὐτοῦ σχέσεων καὶ ἐνεργειῶν, ἥ, ἂν τοιαύτην δὲν ἐκτίσαστο ἔτι, τὸ δικαστήριον τῆς περιφέρειας, ἔνθα ὁ ἐναγόμενος ἔχει τὴν διαμονὴν αὐτοῦ. Ἀλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἐξαιρετικαὶ περιπτώσεις, καθ' ἃς τὸ δικαστήριον τοῦτο εἶναι ἀναρμόδιον, περὶ ὧν διαλαμβάνομεν ἀμέσως κατωτέρω. Σημειωτέον, ὅτι κατὰ τὸν Ἀστ. ἡμῶν νόμον (ἄρθ. 92) δὲν δύναται τις νὰ ἔχῃ δύο κατοικίας, διὸ θεωρεῖται τις διατηρῶν τὴν κατοικίαν αὐτοῦ μέχρις οὗ δηλώσῃ ῥητῶς πρὸς τὸ δημαρχεῖον τοῦ τε καταλιμπανομένου τόπου καὶ τοῦ εἰς ὃν ἡ μετοίκησις γίνεται τὴν πρόθεσιν αὐτοῦ περὶ μεταβολῆς κατοικίας ἢ ἐγκατοικίῃς εἰς τῆς νέας κατοικίας τὸν τόπον, ὅπερ συνάγεται ἐκ τῶν περιστάσεων. Ἡ δ' ἀπλῇ μεταφορὰ τῶν δημοτικῶν δικαιωμάτων δὲν ἐμφαίνει τὴν πρόθεσιν μεταβολῆς κατοικίας. (Α. Π. 97 τοῦ 66). Ἀλλ' εἴαν τις διατρίβῃ οἰκογενειακῶς ἐπὶ μακρὸν ἐν δύο τόποις ἀλληλοδιαδόχως, ἐξασκῶν ἐν ἀμφοτέροις τὸ ἐπιτήδευμα αὐτοῦ, ἀπόκειται εἰς τὸν δικαστὴν νὰ κρίνῃ τίς τῶν δύο εἶναι ἡ κυρία αὐτοῦ κατοικία.

Ῥητῶς ὅμως καθιεροῦται ὑπὸ τοῦ νόμου ἡ κατοικία τινῶν προσώπων. Οὕτως οἱ ἀναδεξάμενοι ἰσόβιον καὶ συνεχῇ ὑπηρεσίαν κατοικοῦσιν ἐν ᾧ τόπῳ ἐκτελοῦσιν αὐτὴν (Ἀστ. Νόμου ἄρθρον 93). Ἀρα οἱ ἀρχιερεῖς ἐν ταῖς ἐδραῖς τῶν Ἐπισκοπῶν αὐτῶν (Ἀποφ. Ἐφετ. Ναυπλίας 18 τοῦ 35). Ἀλλ' οἱ λοιποὶ δημόσιοι ὑπάλληλοι κατὰ τὰς περιστάσεις θεωροῦνται κατοικοῦντες ἢ μὴ ἔνθα ἐκπληροῦσι τὰ καθήκοντα αὐτῶν. Οἱ δὲ βουλευταί, προσκαίρως διαμένοντες ἐν Ἀθήναις, διατηροῦσι τὴν μόνιμον αὐτῶν κατοικίαν (Α. Π. 54 τοῦ 53). Ἡ σύζυγος ἔχει κατοι-

κίαν τὴν τοῦ συζύγου αὐτῆς· φυλάττει δὲ αὐτὴν καὶ χηρεύσασα ἢ διαζευχθεῖσα, ἕως οὗ κτήσῃται νέαν (Πολ. Δικ. 18 § 2). Οἱ ἀχειράφετοι ἀνήλικοι ἔχουσι κατοικίαν τὴν τοῦ πατρὸς μὲν διαρκοῦντος τοῦ γάμου ἢ ἐπελθούσης διαζευξέως, τὴν τοῦ ἐπιζῶντος δὲ γονέως μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἐνὸς τῶν δύο γονέων. Ἐὰν δὲ κατὰ τὴν διάρκειαν τοῦ γάμου ἀπαγορευθέντος τοῦ πατρὸς ἀνατεθῇ ἡ κηδεμονία αὐτοῦ εἰς τὴν γυναῖκα, ἔχουσι προδήλως κατοικίαν οἱ τε ἀχειράφετοι ἀνήλικοι καὶ ὁ ὑπὸ ἀπαγορεύσειν διατελῶν τὴν τῆς γυναικὸς (Dalloz domicile ἄρθ. 92). Οἱ δὲ ἐπιτροπευόμενοι ἔχουσι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν. Ὅθεν, μεταβάλλοντος τοῦ ἐπιτρόπου κατοικίαν, συμμεταβάλλουσι καὶ οὗτοι (Dalloz dom. 84). Τὰ δὲ μὴ ἀνεγνωρισμένα νόθα τέκνα ἔχουσι τὴν τῆς μητρὸς κατοικίαν· τὰ δὲ ἐκθετα τὴν τοῦ τόπου, ἐν ᾧ εὗρέθησαν ἢ ἀνετράφησαν, ἔνθα ἐγγράφονται καὶ δημόται (Νόμου περὶ δήμων ἄρθ. 9). Οἱ δὲ ἀπηγορευμένοι τὴν τοῦ ἐπιτρόπου (Ἀστ. Ν. ἄρθ. 94). (Ἴδε καὶ τὴν λέξιν Κατοικία).

Τὰ νομικὰ πρόσωπα (οἷα τὸ δημόσιον, οἱ δῆμοι, αἱ κοινότητες κτλ.) ἔχουσι κατοικίαν τὸν τόπον, ἐν ᾧ ὑπάρχει ἡ διοίκησις τῆς περιουσίας αὐτῶν. Ὅθεν τὸ δημόσιον ἔχει κατοικίαν αὐτοῦ τὰς Ἀθήνας (Α. Π. 194 τοῦ 63, 138 τοῦ 64 κτλ.). Διὸ τὸ δημόσιον ἐνῆγεται ἐνώπιον τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν καὶ ὁπότε συνάγεται καὶ ἕτερος διάφορον ἔχων κατοικίαν (Α. Π. 295 τοῦ 73, 237 τοῦ 74, 72 τοῦ 76). Προκειμένης δὲ εἰρηνοδικιακῆς ὑποθέσεως, ἐνάγεται εἰς οἰονδήποτε τῶν ἐν Ἀθήναις Εἰρηνοδικείων, διότι πάντα ἔχουσιν ἐξ ἴσου ἀρμοδιότητα, οὐδεμίαν ἐπιρροὴν ἐχούσης τῆς θέσεως, ἐν ᾗ κεῖται τὸ κατάστημα τοῦ Ὑπ. τῶν Οἰκονομικῶν (Α. Π. 138 τοῦ 64). Αἱ δὲ ἐμπορικαὶ ἐταιρίαι τὸν τόπον, ἐν ᾧ καθιδρύνται, ἔνθα δηλονότι ἔχουσι τὸ κύριον

αὐτῶν ἐταιρικὸν κατὰστημα (Πολ. Δικ. 17 ἀριθ. 4), ὅθεν οὐχὶ τὸν τόπον, ἐν ᾧ κεῖται παραρτηματικὸν τι κατὰστημα ἢ ἐργοστάσιον (Α. Π. 29 τοῦ 46). Ἄλλ' ἢ κατοικία αὕτη παύει διαλυομένης τῆς ἐταιρίας. Ὅθεν ἡ ἀγωγή, δι' ἧς ἐξαίτεται ὁ ἐνάγων νὰ υποχρεωθῇ εἰς λογοδοσίαν ὁ διαχειριστὴς διαλυθείσης ἐμπορικῆς ἐταιρίας, προσῆκον νὰ κινηθῇ ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, ὡς ὁρθῶς ἀπεφάνετο ἄλλοτε τὸ Ἐφετεῖον Ναυπλίας διὰ τῶν ἀποφάσεων αὐτοῦ 171 τοῦ 48 καὶ 223 τοῦ 48 (ἂς ἀτόπως ἀνῆρρεσεν ὁ Ἀρειος Πάγος διὰ τῆς ἀποφ. αὐτοῦ 197 τοῦ 50).

Κατὰ κανόνα λοιπὸν ἀρμόδιον εἶναι τὸ δικαστήριον, ἐνθα κατοικεῖ ὁ ἐναγόμενος, οὐχὶ ὅμως κατὰ τὴν ἐπίδοσιν τῆς ἀγωγῆς, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐγγραφὴν τῆς υποθέσεως εἰς τὸ πινάκιον (ἄρθ. 16 ἐν συνδ. πρὸς τὸ ἄρθ. 575). Ὅθεν ἀπὸ τῆς ἐπίδοσεως τῆς ἀγωγῆς μέχρι τῆς ἐγγραφῆς αὐτῆς εἰς τὸ πινάκιον δύναται ὁ ἐναγόμενος, μεταβάλλων κατοικίαν, νὰ καταστήσῃ ἀναρμόδιον τὸ δικαστήριον, οὗ ἐνώπιον ἐκινήθῃ ἡ ἀγωγή.

Ἡ περὶ ἀκινήτου πραγματικῆ, ἢ περὶ ἀκινήτου μικτῆ ἀγωγή (δηλονότι περὶ διανομῆς ἀκινήτου ἢ περὶ ἰθύνσεως ὀρίων), ἢ κατὰ παντὸς διακατοχῆς ἀπευθυνομένη προσωπικῆ ἀγωγῆς, καὶ ἢ περὶ διακατοχῆς ἀγωγῆς (ἥτοι περὶ κτήσεως, διατηρήσεως καὶ ἀνακτήσεως τῆς νομῆς) κινεῖται ἐνώπιον τοῦ δικαστηρίου, ἐν οὗ τῇ περιφερείᾳ κεῖται τὸ ἀκίνητον (Πολ. Δικ. 20). Ἡ τοιαύτη δὲ εἰδικὴ δικαιοδοσία ἢ δικαιοδοσία καλεῖται δικαιοδοσία τοποθεσίας τοῦ πράγματος. Ἄλλ' οὐχ ἥττον καθίσταται ἀρμόδιον καὶ τὸ ἀναρμόδιον δικαστήριον νὰ δικάσῃ τὴν περὶ ἀκινήτου ἀγωγὴν διὰ σιωπηρῶς παρεκτάσεως τῆς ἀρμοδιότητος αὐτοῦ δυνάμει τοῦ ἄρθρου 24 τῆς Πολ. Δικον., ἐὰν μὴ προτείνῃ ὁ ἐναγόμενος πρὸ πάσης

ἄλλης ἐνστάσεως τὴν ἔνστασιν τῆς ἀρμοδιότητος (Α. Π. 179 τοῦ 69).— Ὅσακις μεταξὺ πολλῶν δικῶν συνεχόμενων πρὸς ἀλλήλας ὑπάρχει τοιαύτη συνάφεια, ὥστε, χωριζομένων αὐτῶν, δύναται νὰ ἐπέλθῃ βλάβη εἰς τὴν ἀνάκρισιν ἢ διάγνωσιν αὐτῶν, καθίσταται ἀρμόδιον τὸ δικάζον τὴν κυρίαν δίκην δικαστήριον νὰ δικάσῃ καὶ τὰς λοιπὰς. Ἐὰν δὲ ἀμφοτέραι ἦναι κύριαι, ἢ πρότερον ἐκκρεμῆς καταστάσῃ ἐλκύει τὴν ἐτέραν ὅθεν, ὑποβληθείσης τυχὸν αὐτῆς εἰς ἄλλον δικαστὴν, δύναται νὰ ζητηθῇ ἡ παραπομπὴ αὐτῆς εἰς τὸν τῆς ἐκκρεμοῦς ἤδη καταστάσεως ἀρμόδιον δικαστὴν. Ἐξηρηγμένα ὑποβλήσας ἀπὸ τῆς κυρίας δίκης εἶναι αἱ προπαρασκευαστικαὶ δίκαι καὶ αἱ ἀφορῶσαι εἰς προδικαστικόν, παραδικόν ἢ παρεμπύπτον τι ζήτημα, εἰσαγόμεναι πᾶσαι κατὰ τὴν ῥητὴν διάταξιν τῆς Πολ. Δικον. (Πολ. Δικ. 21) εἰς τὸ κατὰ τὴν κυρίαν δίκην ἀρμόδιον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ παρεμπύπτουσαι ἀγωγαὶ (οἷαι ἢ περὶ ἀποδοκιμάσεως ἢ μὴ ἀναγνωρίσεως τῶν πράξεων πληρεξουσίου, ἢ περὶ ἀνατροπῆς ἀγωγῆς, καὶ πᾶσα ἐν γένει κατὰ τὸ 229 ἄρθρον τῆς Πολ. Δικ. ἀγωγή, δι' ἧς ὁ ἕτερος τῶν διαδίκων προστίθῃ τι εἰς τὴν κυρίαν πρότασιν κτλ.) καὶ αἱ περὶ ἐγγυήσεως, αἱ περὶ δικαστικῶν δαπανῶν καὶ τῶν δικαιωμάτων τῶν δικαστικῶν ὑπαλλήλων εἰσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κυρίας δίκης. Κατὰ τὰνωτέρω ἢ περὶ ἀκυρώσεως τῆς παρὰ τρίτῳ κατασχέσεως ἀγωγή εἰσάγεται εἰς τὸ δικαστήριον, οὗ ἐνώπιον διατελεῖ ἡ δὴ ἐκκρεμῆς ἢ κυρία ἀγωγή ὅθεν καὶ ἐνώπιον τοῦ Ἀρείου Πάγου, ὡσαύκις ἢ κυρία ἀγωγή καὶ ἢ περὶ κύρους κατασχέσεως εἶναι ἐκκρεμῆς ἐνώπιον αὐτοῦ (Α. Π. 217 τοῦ 53).

Αἱ ἐμπορικαὶ δίκαι ἢ εἰσάγονται εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου κατὰ τὸν ἀνωτέρω ἀναπτυχθέντα γενικὸν κανόνα ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ

συναφθέντος συμβολαίου ἢ τοῦ τόπου τῆς πληρωμῆς· διὰ τῶν λέξεων δὲ τόπου τῆς πληρωμῆς προδήλως νοεῖται οὐ μόνον ὁ τόπος τῆς παραδόσεως τοῦ ἐμπορεύματος, ἀλλὰ καὶ ὁ τόπος τῆς καταβολῆς τοῦ τιμήματος, ἅτε τῆς ἐκτελέσεως ἀφορώσης εἰς τὰς ἐκατέρωθεν παροχάς, αἵτινες περιλαμβάνονται εἰς τὸν γενικὸν ὅσον τῆς πληρωμῆς· καὶ ὅπου ἐγένετο ἡ πληρωμή, δύνανται νὰ δικασθῶσι πᾶσαι αἱ σχετικαὶ πρὸς αὐτὴν ἀμφισβητήσεις (Ἀπόφασις Ἐφετείου Ἀθηνῶν 16,811 τοῦ 59). Ἐχει ἐπομένως ἐκλεκτικὸν δικαίωμα ὁ ἐνάγων νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν ἐνώπιον οἰουδήποτε δικαστηρίου ἐκ τῶν ἀρμοδίων θέλει. Ἐπίσης αἱ ἀπὸ συναλλάγματος πηγάζουσαι ἀγωγαί, εἴτε περὶ καταβολῆς ἢ ἀποζημιώσεως διὰ τὴν μὴ καταβολήν, εἴτε περὶ ἀκυρώσεως ἢ καταργήσεως, εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς ἐκτελέσεως τοῦ συναλλάγματος, ἐὰν οὗτος ἐμφαίνεται ἐξ αὐτοῦ. Ἐπίσης αἱ ἐκ τῆς διαχειρίσεως προερχόμεναι ἀγωγαί εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς διαχειρίσεως, πλὴν ἐὰν ἡ διαχείρισις προέκυψεν ἀπὸ δικαστικῆς ἐντολῆς, ὅτε ἀρμόδιον εἶναι τὸ ἐντειλάμενον δικαστήριον. Ὡσαύτως αἱ κατὰ τῶν ἀνηλίκων τέκνων ἀγωγαί εἰσάγονται ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας αὐτῶν (δηλονότι τῆς κατοικίας τοῦ πατρὸς αὐτῶν, ἂν ὦσι γνήσια, τῆς κατοικίας τῆς μητρὸς αὐτῶν, ἂν ὦσι νόθα) ἢ καὶ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς διαμονῆς αὐτῶν, ἐὰν τυχὸν ὦσιν ἀπομακρυσμένα τῆς πατρικῆς αὐτῶν οἰκίας ὡς μαθητεύοντες, τεχνῖται, χειροτέχναι, στρατιῶται ἢ ὑπηρεταί. Ἐπει δὲ δηλονότι ὅτι ἐν τῷ ἐκλεκτικῷ δικαίῳ νὰ εἰσαγάγῃ τὴν ἀγωγὴν αὐτοῦ ἐνώπιον οἰουδήποτε ἐκ τῶν εἰρημένων

δικαστηρίων θέλει. Ἐπίσης εἰσάγονται αἱ ἐκ κολασίμου πράξεως ἰδιωτικαὶ ἀπαιτήσεις κατὰ τὴν θέλησιν τοῦ ἐνάγοντος εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τῆς κατοικίας τοῦ ἐναγομένου, εἴτε εἰς τὸ δικαστήριον τοῦ τόπου, ἐν ᾧ ἐτελέσθη ἡ πράξις. Ἐπίσης ἢ κατὰ πολλῶν ὀφειλετῶν, ὑπαγομένων εἰς διάφορον δικαιοδοσίαν, ἐπὶ τῇ αὐτῇ ὀφειλῇ ἀγωγὴ εἰσάγεται εἰς οἰουδήποτε ἐκ τῶν δικαστηρίων τούτων κατὰ προτίμησιν τοῦ ἐνάγοντος. Ἐπίσης ἢ ἐκ τῆς αὐτῆς αἰτίας πραγματικὴ ἀγωγὴ περὶ πολλῶν ἀκινήτων κειμένων ἐν διαφόροις δικαστικαῖς περιφερείαις κατὰ τοῦ αὐτοῦ ἐναγομένου εἰσάγεται εἰς ἐν τῶν ἀρμοδίων λόγῳ τοποθεσίας δικαστηρίων τούτων.

Ἐπέρχεται σιωπηρὰ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ὡς αἰς ὁ ἐναγόμενος, ἐμφανιζόμενος εἰς τὸ δικαστήριον, δὲν προβάλλει ἔνστασιν ἀναρμοδιότητος (Πολ. Δικ. 24). Ὅθεν τὸ Πρωτοδικεῖον δύναται νὰ δικάσῃ ὑποθέσεις τῆς ἀρμοδιότητος τοῦ Εἰρηνοδικείου, μὴ προβληθείσης ἐνστάσεως ἀναρμοδιότητος (Α.Π. 62 τοῦ 56). Ἀλλὰ τοῦτο, ἐμφανισθέντος τοῦ ἐναγομένου. Διὸ τοῦ ἐναγομένου μὴ τυχὸν ἐμφανισθέντος, τὸ μὴ ἀρμόδιον δικαστήριον ὀφείλει νὰ κηρύξῃ αὐτὸ ἀναρμόδιον, μὴ δυνάμενον νὰ ἐπιληφθῇ τῆς διαφορᾶς (Α.Π. 254 τοῦ 64). Ἀλλὰ κατ' ἐξαιρέσιν δὲν δύναται νὰ θεωρηθῇ κατὰ παρέκτασιν ἀρμόδιον τὸ Εἰρηνοδικεῖον, (ἐκτὸς ἀνρητῶς ἐξεδηλώθη ἡ θέλησις τῶν διαφερομένων περὶ παρεκτάσεως τῆς δικαιοδοσίας) ἐπὶ τῶν θεμάτων τῶν μὴ ἀναγραφόμενων ἐν τῷ ἄρθρῳ 490, (ὡς αἰς δηλ. ἡ ἀναρμοδιότης τοῦ εἰρηνοδίκου προέρχεται ἐκ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφορᾶς καὶ οὐχὶ λόγῳ κατοικίας κτλ.). Χωρεῖ δὲ μόνον ἐπὶ τῶν θεμάτων τούτων ρητὴ παρέκτασις τῆς ἀρμοδιότητος, ἥτις γίνεται διὰ δηλώσεως καταχωριζομένης εἰς τὰ πρακτικά. (Α.Π. 91 καὶ 380 τοῦ 52). Ὅθεν ἐὰν εἰσῆχθῃ ἀγωγὴ κατὰ τοῦ ἐνα-

ΑΚΑΔΗΜΙΑ ΑΘΗΝΩΝ

007000013368